

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΠΡΟΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΝ
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ.
Ἡ
ΒΙΟΣ
ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΟΥΡΗ

ΤΠΟ
ΗΛΙΑ ΖΕΡΒΟΥ ΙΑΚΩΒΑΤΟΥ.

« Οὗτοι λεγόμενα ἀγαθῶν
» Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται
» Χρόνος ἃ δ' ἀρετὰ,
» Καὶ θαροῦσι λάμπει.
» (Εὐριπ. Ἀνδρομ.) »

ΦΥΛΛ. Γ'. καὶ Δ'.

ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

ΤΥΠΟΙΣ Η ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΛΕΞΟΥΡΙ

1877.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΟΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΝ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ.

*α. 274
10/12/905
m*

« Οὗτοι λείψανα ἀγαθῶν
» Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται
» Χρόνος· ἃ δ' ἀρετὰ,
» Καὶ θαροῦσι λάμπει.
» (Εὐριπ. Ἀλκίον.) »

ΦΥΛΛ. Γ'. καὶ Δ'.

ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

ΤΥΠΟΙΣ Η ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

1877.

1B6720
(B13053)

ΤΗΙ ΕΝΤΙΜΟΤΑΤΗ Κ^ς ΕΛΟΪΖΗ ΒΟΤΣΗ

ΧΗΡΑΙ Δ^{ος} ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΟΥΡΗ.

ΕΝΤΙΜΟΤΑΤΗ ΚΥΡΙΑ!

Ἰδοὺ τέλος πάντων, ὡς ἄλλοτε εἶχον Ὑμῖν ἀναγγεῖλει, ἡ βιογραφία τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἐρασμιωτάτου Ὑμῶν συζύγου, ἐντίμου δὲ καὶ εἰλικρινοῦς φίλου μου, παραδίδεται ἤδη εἰς τὴν δημοσιότητα. Τοιουτοτρόπως πιστεύω, ὅτι καὶ ἐντελῶς πληροῦνται οἱ ἐγκάρδιοι Ὑμῶν πόθοι, ἄξιοι τῆς γενναιόφρονος καὶ φιλάνδρου Ὑμῶν ψυχῆς, καὶ τιμιότεροι λίθων πολυτελῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν μαυσωλείων.

Τὸν ἐλάχιστον, πλὴν ὀφειλόμενον τοῦτον φόρον, ὃν ἡ ἀκραιφνὴς φιλία, ὑπηρετοῦσα τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ἐκτιμῶσα τὴν ἱκανότη-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

τα καὶ τὸν πατριωτισμὸν, ἀπονέμει εἰς τὴν μνήμην τοῦ τεθνεῶτος, ἐσκέφθην ὅτι ἤθελα καταστήσει μεγαλύτερον καὶ πολυτιμότερον, εἰς ὡς ἱερὸν ἀνάθημα, ἀριέρονον αὐτὸν καὶ πρὸς ζῶσαν τινα εἰκόνα, ἀνταξίαν τοῦ μεταστάντος ἀνδρός.

Ἡ ἔμβριος τούτου μνήμη διακοσμοῦσα τὴν εἰκόνα, ὡς ἡ ζῶσα εἰκὼν τὴν ἀγαθὴν μνήμην, ἤθελον ἀμφοτέραι, καίτοι φυσικῶς ἀποχωρισθεῖσαι, ἐπισυνάπτεσθαι τοῦλάχιστον ἡθικῶς καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ὡς ἐν τῇ αἰωνιότητι. Τοιαύτην δὲ ἀνταξίαν καὶ ζῶσαν εἰκόνα, ἐθεώρησα καὶ ἔκρινα Ὑμᾶς, Ἐντιμότητι Κυρία.

Καὶ τίς μᾶλλον ἐδικαιοῦτο νὰ φέρῃ καὶ νὰ κοσμήτῃ τὴν σεβαστὴν μνήμην, καὶ νὰ κοσμητῇ ὑπ' αὐτῆς, ἀπὸ τὴν σεμνόδιον καὶ ὑψηλῆς ὑπολήψεως Κυρίαν, τὴν ἔντιμον καὶ προσφιλεστάτην σύζυγον αὐτοῦ τούτου τοῦ τεθνεῶτος; « Γυνὴ ἀνδρεία στέφανος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. »

Ὁ διάχρυσος τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ συμπαθειῶν ἱματισμὸς, δι' οὗ νηπιόθεν περιεβάλλεσθε, διέλαμψεν εἰς ὅλην αὐτοῦ τὴν διαύγειαν ἐν τῷ σεμνῷ οἰκογενειακῷ περιβόλῳ, καὶ τῇ ἀρμονικῇ συμβιώσει μετὰ τοῦ ὑπεραγαπῶντος καὶ λίαν Ὑμᾶς σεβομένου συνεταίρου.

Ἐμπνευσθέντες ἀνέκαθεν ἀμφοτέρωθεν πρὸς τὸν τίμιον καὶ ἱερὸν τῆς ἐνώσεως δεσμὸν, ὑπὸ τῆς εὐγενεστερᾶς καὶ γονιμωτέρας δημιουργικῆς δυνάμεως, διηνύσατε καὶ τὸν μακρὸν καὶ εἰρηνικὸν, ἂν οὐχὶ καὶ κατὰ πάντα εὐδαίμονα βίον, ἕνεκα τῶν περιπετειῶν καὶ τῶν πικρῶν δοκιμασιῶν, ἃς ἡ ἀμείλικτος εἰμαρμένη τυφλῶς διανέμει εἰς τοὺς βροτούς, καὶ συνεμερίσθητε τὰς εὐτυχεῖς καὶ ἀποφράδας ἡμέρας, μετ' ἴσης ἀταραξίας, μετριοπαθείας καὶ χριστιανικῆς ἀρετῆς, ὡς καὶ ἤδη μόνη διανύετε τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, καὶ ἀνέ-
της οἰκογενείας φύσει βαρὺ, καὶ ἐνέ-
ἐτέρων, ὡς μὴ ὤφειλε! ἀνελπίστων

ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΘΕΟΥΡΙΟΥ

δυσαρρεσκειῶν, κατασταθὲν δυσχερέστερον φορτίον, μετὰ σεμνοπρεποῦς γενναιότητος, ἀνδρικῆς δραστηριότητος καὶ στωϊκῆς καρτερίας, ἰδίας τῶν εὐγενῶν ὕμῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀξίας τῶν τοῦ προσφιλοῦς ὕμῶν συζύγου ἠθικῶν προτερημάτων.

Τὸ οἰκογενειακὸν οὕτω καθήκον, τὸ ὁποῖον περιστέλλει τὴν καρδίαν, καὶ ὁ συζυγικὸς ἔρως, ὅστις πληρώνει αὐτήν, ἐχρημάτισαν καὶ εἶναι οἱ δύο μᾶλλον ἀνεκτίμητοι καὶ διαστίλδοντες ἀδάμαντες, οἵτινες ὡς κορωνὶς περιστέφουν τὰς πολλὰς ὕμῶν ἀρετάς.

Τίς ἕτερος λοιπὸν πλειότερον ἐδικαιοῦτο εἰς τοιαύτην ἀνάθεσιν, ἢ ἡδύνατο νὰ τύχῃ ἀμοιβαίας τιμῆς καὶ διακοσμήσεως, ἀπὸ τὴν ἐπιζήσασαν ἴσανδρον καὶ ἤδη πενθηφοροῦσαν σύζυγον; — Ὅθεν πιστεύω ὅτι δὲν ἔκρινα κακῶς καὶ ἀκαταλλήλως, ἂν διενόθην, ἀφιερώνων πρὸς Ὑμᾶς τὸ Πόνημα τοῦτο, νὰ καταστήσω αὐτὸ μᾶλλον πολύτιμον καὶ ἐπιζήλον.

Εἶμαι δὲ εὐελπὶς, πλὴν τί λέγω εὐελπὶς; — Εἶμαι μάλιστα πληρέστατα πεπεισμένος, ὅτι θέλετε καὶ Ὑμεῖς ἀποδεχθῆ αὐτὸ μετὰ ζωηρᾶς καὶ ἀφάτου ἀγαλλιάσεως καὶ εὐφροσύνης, οὐχὶ διὰ τὴν μικρὰν ἴσως λόγου ἀξίαν τοῦ ἔργου, ἀλλὰ διὰ τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον ὡς ἐχρημάτισεν ἐν τῷ βίῳ τὸ τιμαλφέστερον ὕμῶν ἐγκόλπιον, εἶναι καὶ μετὰ θάνατον ἡ περιπαθεστέρα ἀνάμνησις.

Δέξασθε ἐν τούτοις, παρακαλῶ, τὰς διαβεβαιώσεις τῆς μᾶλλον διακεκριμένης ὑπολήψεώς μου, μεθ' ἧς διατελῶ,

Ἐν Κεφαλληνίᾳ 26 Ὀκτωβρίου 1876.

Ὑμέτερος Θεράπων
ΗΛΙΑΣ ΖΕΡΒΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΦΙΛΕ ΑΓΗΣΙΛΑΕ !

Ἐπιλαμβανόμενος τῆς βιογραφίας τοῦ πρὸ τριῶν ἐτῶν μεταστάντος ἀφ' ἡμῶν ἀρίστου καὶ κοινοῦ φίλου Σωκράτους Κουρῆ, νομίζω, ἀγαπητέ μοι Ἀγησίλαε, ὅτι ἐπιτελῶ ταῦτοχρόνως διπλὴν ὑπηρεσίαν, διότι πρὸς μὲν τὴν πατρίδα καὶ τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρός, ἐκπληρῶ ἱερὸν καὶ ὀφειλόμενον καθήκον, πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζῶντας συγγενεῖς καὶ πρὸς ἐσέ, θερμὴν παράκλησιν καὶ ἔμφλογον ἐπιθυμίαν.

Περὶ τὸ ἔτος 1848 ὅτε ἅπασα σχεδὸν ἡ Εὐρώπη συνεταράσσετο ὑπὸ ἀλλεπαλλήλων πολιτικῶν ἐπαναστάσεων, ἀνεφάνη καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁμοίον τι σύμπτωμα, ὡς προσώδημα οὕτως εἰπεῖν, ἢ μᾶλλον ὡς ἀπολήγουσα ἡχὼ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐκείνων ἀνατροπῶν.

Κατὰ τὴν πρωίαν τῆς 14 Σεπτεμβρίου χωρικοὶ τινες, θερμενόμενοι μὲν ὑπὸ τοῦ γενικοῦ τότε καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης ἐθνικοῦ πυρός, πλὴν δυστυχῶς ἀποπλανηθέντες καὶ κακῶς συμβουλευθέντες, ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσβάλωσιν ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἀργοστολίου, εἰς ἣν ἀφέθησαν καὶ ἐπιβούλως νὰ εἰσχωρήσωσι μέχρι τινός, ἀλλὰ πλησίον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου τῶν Σισίων, συγκρουσθέντες μεθ' ἑνὸς ἀποσπάσματος τῆς Ἀγγλικῆς φρουρᾶς, ἐφονεύθησαν μὲν καὶ ἐτραυματίσθησαν ἀμφοτέροθεν τινες, πλὴν ἀπεσοβήθη καὶ ὁ ἐπαπειλούμενος κίνδυνος, διότι οἱ χωρικοὶ διᾶδόντες

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΟΣ, εἰς ἣν εἶχον παρασυρθῆ, ὑπεχώ-
 ΔΗΜΟΦΙΛΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Ὁ ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ Ἀρμοστής τῆς Ἑπτανήσου Σήτων, ἀνὴρ πολύπειρος, καὶ πρὸς τὰς περιστάσεις κατάλληλος, ἔσπευσε ν' ἀνακηρύξῃ ὑπὲρ τῶν χωρικῶν καὶ ἐπὶ χρόνον ὠρισμένον γενικὴν ἀμνηστειάν, ἐξ ἧς ἀπέκλειε μόνους τοὺς ὑποκινητὰς καὶ πρωταιτίους. Πρὸς ἀνακάλυψιν δὲ τούτων, ὡς καὶ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ἀφορμῶν, τοῦ σκοποῦ καὶ πάσης σχετικῆς περιστάσεως τοῦ παραβόλου ἐκείνου κινήματος, διώρισεν ἑκτακτον Γενικὸν Εἰσαγγελέα καὶ ἐπὶ τούτου Ἀνακριτὴν τὸν ἐκ Κερκύρας Σωκράτην Κουρῆν, ὅστις διεξήγαγε τὰ ἀνατεθέντα εἰς αὐτὸν σοβαρὰ καὶ δύσκολα καθήκοντα μετὰ σπανίας συνέσεως, πλήρους ἀνεξαρτησίας, καὶ αὐστηρᾶς δικαιοσύνης.

Ἐν τούτοις ἡ ἔμφρων καὶ εὐθυτάτῃ ἐκείνῃ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνδρός, διασκεδάσασα τὰς σατανικὰς τινων ἐλπίδας, ἀπήλλαξε καὶ τὴν Κεφαλληνίαν ἀπὸ λῖαν ὀδυνηρὰς καὶ ἰσως τραγικᾶς συνεπειᾶς, εἰς τὰς ὁποίας ἐραδιουργοῦσαν νὰ τὴν ὠθήσωσιν ὁ φατριασμός καὶ μία καταχθόνιος πολιτικὴ καὶ ἤθελον βεβαίως ἰδῇ πεπληρωμένους τοὺς ἀγρίους πόθους των, ἂν ἐπετύγχανον Ἀνακριτὴν ἀνίκανον, ἢ ἐπίδειλον, ἢ συμμεριζόμενον τὰς ιδέας των.

Τὸ μέγιστον καὶ ἐν ἡμέραις πονηραῖς σπάνιον ἐκεῖνο εὐεργέτημα, τὸ ὁποῖον τότε ἀπένειμεν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ὁ Σωκράτης Κουρῆς, καίτοι οὐσιωδῶς πράξις καθήκοντος καὶ δικαιοσύνης, οὐχ' ἦττον ὅμως ἦτο καὶ ἀπόρροια ἐμφύτου φιλανθρωπίας, πατριωτικῶν αἰσθημάτων καὶ ἐντίμου χαρακτήρος· ἐπομένως κατὰ διπλοῦν λόγον, ὠφείλετο πρὸς τὸν ἄνδρα δεῖγμά τι εὐγνωμοσύνης καὶ σεβασμοῦ, πρὸς ἀνταξίαν ἐκτίμησιν καὶ ἠθικὴν ἀμοιβὴν τοιαύτης ἀρετῆς.

Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Χαιρωνείας, ἀνήγειραν

χαλκοῦν ἀνδριάντα πρὸς τὸν Ῥωμαῖον στρατηγὸν Λούκουλλον, ὅστις διὰ τῆς ἀπλῆς μόνον, ἀλλ' ἀληθοῦς μαρτυρίας του, ἐματαιώσεν ἐπικίνδυνον κατηγερίαν, εἰσαχθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ὀρχομενίων κατὰ τῆς πύλεως των. Ὁ δὲ Πλούταρχος μετὰ παρέλευσιν διακοσίων περίπου ἐτῶν, ἀναμνησκόμενος τὴν σωτήριον ἐκείνην εὐεργεσίαν, ἀπένειμεν καὶ ἐτέραν μᾶλλον ἀξιόλογον ἀμοιβήν, διότι ἀφηγηθεὶς τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις τοῦ Ῥωμαίου στρατηγοῦ, προσέθηκεν οὕτως εἰς τὴν ἀπομιμουμένην τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν ὄψιν εἰκόνα, καὶ τὴν παριστάνουσαν τὸν ἠθικὸν χαρακτήρα καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρός.

Ἄν ὅμως προεθέμην ἤδη νὰ ἀντιπαραβάλλω τὴν νέαν πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὑπηρεσίαν, δὲν ἤθελα ποσῶς διστάσει νὰ θεωρήσω πολὺ ὑπερτέραν τὴν πρώτην, καθὼ συνοδευομένην ὑπὸ ἀπείρων προσκομμάτων, κινδύνων καὶ περιπετειῶν, διότι τί εὐκολώτερον καὶ μᾶλλον ἀκίνδυνον ἀπὸ τὴν προφορικὴν κατάθεσιν μιᾶς μαρτυρίας; Καὶ τί δυσκολώτερον καὶ μᾶλλον πολυόδυνον ἀπὸ τὴν ἐπ' ἐγκλήματι στάσεως διεξαγωγὴν ἀνακρίσεως, εἰς ἣν ἐχθρικὰ πάθη ἀνταγωνίζονται, πλεῖσαι ὅσαι ραδιουργίαι καὶ πλεκτάναι σκευωροῦνται, καὶ πρόσωπα πάσης τάξεως ἀναμιγνύονται; Πλὴν δὲν πρόκειται περὶ τούτου, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀπονεμηθείσης εἰς ἀμφοτέρας δικαιοσύνης, διότι ἡ μὲν τοῦ Ῥωμαίου στρατηγοῦ ὑπηρεσία πλεοναζόντως ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς εὐεργετηθείσης πόλεως· ἡ δὲ τοῦ Ἑλλήνος πολίτου οὐδὲν ὅπως ἢ παρ' ὀλίγων ἀπλῶς ἐξετιμήθη, ζῶντος ἔτι τοῦ εὐεργέτου, διότι ἄλλοι μὲν ἀδιαφόρησαν, ἕτεροι δὲ ἐσιώπησαν, καὶ τινες ἰσως ἐξύβρισαν, ἠπείλησαν καὶ ἐσυκο-

ΙΑΚΩΒΑΤΠΕΡΟΣ ὁ νέος ἀπέχει τοῦ παλαιοῦ κόσμου
 ΔΗΜΟΦΙΛ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Τὴν ἔλλειψιν ὅμως ἢ μᾶλλον τὴν ἀδικίαν ταύτην, τὴν ὁποίαν μόνῃ ἢ ἀνώμαλος τότε πολιτικὴ κατάστασις, δύναται ἴσως νὰ δικαιολογήσῃ, προτίθεμαι ἤδη, ἀναλόγως τῶν ἀσθενῶν δυνάμεών μου, ἂν οὐχὶ ἐντελῶς ν' ἀναπληρώσω ἢ νὰ θεραπεύσω, τοῦλάχιστον ἐν μέρει νὰ διορθώσω ἢ νὰ μετριάσω διὰ τῆς ἐξιστορήσεως τοῦ βίου αὐτοῦ τοῦ ἐξόχου ἡμῶν συμπολίτου, μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἱεροὶ δεσμοὶ σταθερᾶς καὶ ἀκραιφνοῦς φιλίας μ' ἐπεσύναπτον. Τοιουτοτρόπως πιστεύω ὅτι καὶ τὴν πατρίδα θέλω πρεπόντως ὑπηρετήσῃ, καὶ τὴν ἱερὰν σκιὰν τοῦ τεθνεῶτος φίλου ὁποῦσιν ἐξιλεώσῃ, καὶ τοὺς ἐπιζῶντας οἰκείους καὶ φίλους ἱκανοποιήσῃ.

Ὁ προπάτωρ τοῦ βιογραφουμένου Ἰωάννης Κουρῆς, εὐπορος ιδιοκτῆτης καὶ τίμιος ἀνὴρ, εἴλκε τὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς ἐν Κερκύρᾳ κώμης τῶν Ἀγ. Θεοδώρων, κειμένης ἐν τῇ ὠραίᾳ καὶ τερπνῇ Ἐπαρχίᾳ τῆς Λευκίμνης,

α Ἐνθα δὲ δένδρεα μακρὰ πεφύκει τηλεθώοντα.

α Ὅγχναι καὶ ῥοιαί καὶ μηλαί ἀγλαόκαρποι,

α Συκαὶ τε γλυκεραί καὶ ἐλαῖαι τηλεθώσαι.

Τούτου ἄξιοι γόνοι ἐχρημάτισαν ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Ἀνδρέας, τοὺς ὁποίους ὁ φιλόστοργος πατὴρ ἐφρόντισε, ν' ἀποκαταστήσῃ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς πατρίδος του, ὅπου ἐκολαχέυετο, ὅτι δι' ἐμπρεπεστέρας ἀγωγῆς καὶ ἐντελεστέρας ἐκπαιδεύσεως, ἤθελον ἔτι μᾶλλον προαχθῇ, καὶ καθέξει ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν ἀνωτέραν καὶ συμφωνοτέραν πρὸς τὸν σύγχρονον ἐν ταῖς πόλεσιν πολιτισμόν.

Καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν αἱ χρησταὶ τοῦ πατρὸς προσδοκίαι, δὲν ἐψεύσθησαν, ἂν καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης ἐδηλητηριάσθησαν, διότι ὁ μὲν Δημήτριος

μετὰ τὴν ἐκ τῶν Σχολείων ἀποφοίτησίν του, ἀποδύσας εἰς τὸ ἐμπόριον, καὶ ἐπαγγελθόμενος αὐτὸ μετὰ φρονήσεως καὶ ἄκρας τιμιότητος, ἠυνοῖτο καὶ ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ ἠύξησεν οὐκ ὀλίγον τὴν πατρικὴν περιουσίαν. Ὁ δὲ Ἀνδρέας ἐπιδοθεὶς ὅλως εἰς τὸ στάδιον καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων, διέπρεψε μὲν ἐν πολλοῖς, καὶ ἰδίως ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν συγχρόνων του ὡς εἷς ἐκ τῶν ἀρίστων Ἑλληνιστῶν καὶ εὐπαιδευτῶν ἀνδρῶν· πλὴν προσβληθεὶς ἐκ τινος χρονίας νόσου, μετέβη ἐπ' ἐλπίδι θεραπείας εἰς Ἑνετίαν, ὅπου καὶ ἀπεβίωσεν ἄτεχνος περὶ τὸ 1821.

Ὁ Δημήτριος νυμφευθεὶς τὴν Μαργαρίταν Λαβράνον, ἔλκουσαν τὸ γένος ἐκ διακεκριμένων τῆς πόλεως εὐπατριδῶν, καὶ ἀδελφὴν τοῦ ἐπὶ χρηστοτηθείᾳ καὶ φιλοπατρίᾳ διαπρέψαντος Φιλίππου, ἀπῆλυσεν ἐξ αὐτῆς πέντε τέκνα, τὸν Σπυρίδωνα, τὸν Θεόδωρον, τὸν Σωκράτην, τὸν Νικόλαον καὶ τὴν Ἀσπασίαν, ἐξ ὧν τὰ δύο τελευταῖα κατέλυσαν τὸν βίον ἐν παιδικῇ εἰσέτι ἡλικίᾳ. Ἐκ δὲ τῶν ἐπιζήσαντων, ὁ μὲν πρωτότοκος Σπυρίδων, ἡσπάσθη τὸ ἐμπορικὸν στάδιον τοῦ πατρὸς, τὸ ὁποῖον μετήρχετο μὲν τιμίως ὡς ὁ πατήρ, πλὴν μὲ διάφορον καὶ ἄλλοπρόσαλλον τύχην μέχρι τοῦ 1856, ὅτε ἀπεβίωσεν, ἀφήσας ὀπισθέν του δύο μόνας κόρας εἰς γάμου ἡλικίαν, τὴν πρωτότοκον Κωνσταντίναν, ἥτις κλίνουσα πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον, ἐνεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, καὶ εἰσῆλθε νύμφη τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν πλησίον τῆς πρωτεύουσῃς ἱερὰν Μονὴν τῶν Ἀγ. Θεοδώρων, ὅπου ζῇ μέχρι τῆς σήμερον, — καὶ τὴν δευτερότοκον Ἑλένην, ἀποβιώ-

σασαν ἄτεχνον μετὰ δύο ἐτῶν παρέλευσιν ἐκ τῆς νυμφεύσεως τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ἈΘΕΝΩΝ

Οἱ δὲ ἕτεροι δύο Θεόδωρος καὶ Σωκράτης ἐνεκολ-
πύθησαν ἀπεναντίας τὸ γάδιον τοῦ θείου αὐτῶν Ἀν-
δρέου, εἰς τὸ ὅποιον καὶ ἐκ πρώτης ἡθῆς ἀνέπτυσ-
σον τοιαύτην τάσιν. Αἱ φυσικαὶ καὶ φιλόμουσοι ἀμ-
φοτέρων κλίσεις, ἐνεθαβρύνοντο καὶ ἐνισχύοντο ἔτε
μᾶλλον καὶ ἐκ τῆς πνευματικῆς καὶ περὶ τὰς ἐπιστη-
μονικὰς καὶ ἰδίως Ἑλληνικὰς μελέτας ἐνθουσιώδους
κινήσεως, διεγερθείσης τότε ἐν Ἑπτανήσῳ ὑπὸ τοῦ
αἰοιδήμου καὶ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος Εὐεργέτου Φρι-
δερίκου Νόρθ Κόμητος Γυίλφορδ.

Ὁ μουσотраφής οὗτος Ἀγγλος καὶ διάπυρος φι-
λέλλην, ὁ ἐνθους ἀρχαιοδίφης καὶ ἐγκρατέστατος
Ἑλληνιστής, ἐπεσύναπτεν εὐτυχῶς εἰς τὴν εὐρύτητα
καὶ τὸ ὕψος τῆς παιδείας, καὶ τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ
μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς. Ἡ ἀρετὴ ἦτο δι' αὐτὸν ἡ μό-
νη εὐγένεια, la vertu est la seule noblesse· τοιαύτην εἶ-
χε ῥῆσιν ἐπιγεγραμμένην καὶ ἐπὶ τοῦ στέμματος τῆς
οἰκογενείας του, καὶ ἐτίμησεν αὐτὴν οὐ μόνον δι' ἀ-
πλῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων, διότι ἐγκα-
ταλείψας τὰς ἀνέσεις καὶ τὰς τρυφάς, ἃς ἡδύνατο νὰ
τοῦ παράσχη ἡ πλουσία αὐτοῦ περιουσία, καὶ ἡ λαμ-
πρὰ καὶ μεγάλη μητρόπολις τῆς πατρίδος του, ἀπε-
φάσισε νὰ μεταβῇ ἐν τῇ δεσποζομένη καὶ ὑπὸ πυκνοῦ
σκότους κατασκιαζομένη Ἀνατολῇ, καὶ ἰδίαις δαπά-
ναις νὰ γίνῃ ὁ πρῶτος πνευματικὸς ἀπόστολος τῆς
ἀναγεννήσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, καὶ τῆς
διαδόσεως ἐν γένει τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων φώτων.

Πρὸς τοιοῦτον μέγαν, φιλόανθρωπον καὶ εὐεργετι-
κώτατον σκοπὸν, ἀπελθὼν ἐκ τῆς πατρίδος του, ἀφί-
χθη εἰς μικράν τινα τῆς Ἑλλάδος γωνίαν, τὴν Ἑπτά-
νησον, ὅπου μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Γαλλικῶν αἰετῶν,
καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς γενικῆς εἰρήνης, ἤρξατο

νὰ ὑποφώσκη καὶ εἰς αὐτὴν μικρά τις ἀκτὺς ἐψιμυ-
θιωμένης ἐλευθερίας· καὶ μ' ὅλα τὰ προσκόμματα, ἄ-
τινα τοῦ παρενέθετεν ὁ τότε Ἀρμοστής, καὶ τυραννό-
φρων Μαιτλάνδης, ἐπέτυχεν ἐπὶ τέλους διὰ τῆς εὐ-
σταθείας τοῦ χαρακτῆρός του καὶ μιᾶς ἔμφρονος καὶ
ἀξιοπρεποῦς συμπεριφορᾶς, νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ πάντα,
καὶ νὰ ἰδρύσῃ τὸ πρῶτον ἐν Κερκύρα καὶ ἐν πάσῃ τῇ
Ἀνατολῇ Πανεπιστημεῖον, τοῦ ὁποῦ διχαίως ἀνη-
γορεύθη καὶ Ἀρχων. Ἡ ἐπίσημος τελετὴ τῆς ἐγκα-
θιδρύσεως καὶ ἐνάρξεως αὐτοῦ, συνοδευομένη ὑπὸ γε-
νικῆς ἀγαλλιάσεως καὶ ἐνθουσιωδῶν ἐπιδείξεων, ἐπετε-
λέσθη κατὰ τὴν 17 Μαΐου 1824, ἡμέραν διὰ παντός ἀ-
ξιομνημόνευτον εἰς τὰ χρονικὰ ἰδίως τῆς Κερκύρας
καὶ ἐν γένει τῆς Ἀνατολῆς.

Ἀπερίγραπτος ἦτον ἡ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀ-
ναπτυχθεῖσα νέα ζωὴ καὶ πνευματικὴ κίνησις ἐν Ἑ-
πτανήσῳ, καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ Ἑλλάδι, ἀγωνιζομένη τότε
καὶ τὸν ἐνδοξον τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα, ὡς ἀκατάσχε-
τος ἦτο καὶ ὁ πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν φιλομάθειαν
ἔρως, ὅστις κατενθουσίασε τὰς ψυχὰς τῆς νεολαίας, δι-
ότι καὶ εἰς τὰς λοιπὰς νήσους, ἀνιδρύθησαν ἐπίσης ἀνά-
λογα γυμνάσια καὶ προκαταρκτικὰ Σχολεῖα· αἱ ζωπά-
ροχοι χρηστὰ ἐλπίδες ἐνὸς μέλλοντος εὐδαιμονεστέρου,
ἦσαν τὰ χρυσὰ ὄνειρα, ἅτινα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν
κατεγοήτευσαν τοὺς νόας ἀπάντων· ἡ συβρὴ τῶν εἰς
τὰ νεοσύστατα ἐκπαιδευτήρια φοιτῶντων ἦτο γενικὴ,
καὶ οἱ ἔχοντες καὶ μὴ ἔχοντες συμπαθείας πρὸς τὰς
μούσας, ὠθοῦντο καὶ ἐρυμουλκοῦντο ἐκόντες ἄκοντες
ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, πρὸς τὴν ἀπόκτησιν ἐνὸς
νέου ἀνεκτιμῆτου καὶ μὲ τόσῃν γενναιοδωρίᾳ προ-
σφερομένου ἡλιαυροῦ
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ Ἑκτακτος καὶ γενικὴ αὕτη πνευματικὴ

κίνησις, τιμᾶ καὶ δοξάζῃ τὸν διεγείραντα αὐτὴν μέγαν ἀπόστολον καὶ λάτρην τῶν μουσῶν, δὲν τιμᾶ οὐδὲ συνιστᾷ ὀλιγώτερον εἰς τὰς συμπαθείας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, καὶ τὴν χώραν, ἥτις ἀποδεξαμένη με τοιοῦτον θερμὸν πόθον καὶ εὐγενῇ ἐνθουσιασμῶν τὸν ῥιφθέντα ἐν αὐτῇ πολῦτιμον καὶ ἀγαθὸν σπόρον, καὶ καλιεργήσασα αὐτὸν δεόντως, ὡς ὁ χρηστὸς ὑπηρετὴς τὸ πολλαπλασιασθὲν τάλαντον, τὸν κατέστησε κοινωφελῇ καὶ γόνιμον εἰς καρποὺς ἀξίους τῆς προγονικῆς εὐχλείας.

ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοιούτων εὐτυχῶν καὶ κλασικῶν οὕτως εἰπεῖν περιστάσεων, εὐρεθέντες καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ Θεόδωρος καὶ Σωκράτης, καὶ ἔμφυτον ἔχοντες τὴν κλησιν, ὁ μὲν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὁ δὲ πρὸς τὴν τῆς Θέμιδος, διήνυσαν ἀμφοτέρω τὰ ἔτη τῆς φοιτήσεως αὐτῶν μετ' ἐπιδόσεως οὐ τῆς τυχούσης. Ἀπελθὼν δὲ ὁ προγενέστερος Θεόδωρος μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου ἀποφοίτησίν του εἰς ἐκεῖνο τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Πίσης, ὅπως ἐπαυξάνων τὸ κεφάλαιον τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ γνώσεων καὶ συμπληρῶν τὰς πρακτικὰς αὐτοῦ μελέτας, τύχη ἐπαξίως καὶ τῆς δάφνης τοῦ τελειοδιδάκτου, ἀντήλλαξεν ἀπεναντίας αὐτὴν δυστυχῶς μετὰ τὴν κυπάρισσον καὶ τὴν ἰτέαν τῶν τεθνεώτων.

Τὸ ὑπερβολικὸν αὐτοῦ πάθος πρὸς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἐπιστήμης, καὶ οἱ ἄτρυτοι πόνοι εἰς τοὺς ὁποίους ὑπεβάλλετο, κατέφθειραν βαθμηδὸν τὰς δυνάμεις τοῦ φύσει ἀσθενοῦς αὐτοῦ ὁργανισμοῦ, ἕως οὗ τέλος μετὰ τετράμηνον καὶ πολυόδυνον νόσον, ὡς ὁ τότε συμμαθητὴς καὶ φίλος του Λέων ὁ Μελάς ἀναφέρει εἰς τὸν ὁποῖον τοῦ ἐξεφώνησεν ἀξιὸν ἐπιτάφιον λόγον, ἀπώλεσε τὸν βίον κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων, καθ'

ὃς ἐμελλεν ἀφεύκτως νὰ ἰδῇ ἐστεμμένους τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἀγῶνάς του. Τώρα πλέον μᾶς ἀπέμεινε μόνος ὁ Σωκράτης, τοῦ ὁποίου ὀφείλοντες ἐν ἐκτάσει καὶ ὅσον ἐνεστι ἀκριβῶς ν' ἀφηγηθῶμεν τὸν βίον, λαμβάνομεν τὴν ἀφετηρίαν ἐξ αὐτῆς τῆς γεννήσεώς του.

Ὁ Σωκράτης Κουρῆς τριτότοκος υἱὸς, ὡς προελάβομεν, τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς Μαργαρίτας, ἐγεννήθη ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς νήσου Κερκύρας τὴν 3 Ἀπριλίου 1815. Ἐξ αὐτῶν οὕτως εἰπεῖν τῶν πρώτων αὐτοῦ κνυζηθμῶν ἐδείκνυν ἐκάνῃ ζωηρότητα, νοημοσύνην καὶ εὐκολὸν ἀντιληπτικόν, πλὴν βαθμηδὸν ἀνέπτυσσε χαρακτῆρα μᾶλλον σοβαρὸν καὶ περισκεμμένον, ἥτο σιγηλὸς καὶ φειδωλὸς εἰς λόγους, ἀπαιτοῦσεν ὡς καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας αὐτοῦ ἐπιθυμίας, νὰ μαντεύεται μᾶλλον, ἢ νὰ παρακαλῇ καὶ νὰ ἐνοχλῇ τινα δι' αὐτάς· ὅ,τι ὅμως κυρίως τὸν διέκρινεν ἐξ αὐτῆς τῆς νηπιότητός του, ἦτο τὸ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν ἀνάγνωσιν πρόωρον πάθος του.

Ἀντὶ νὰ δαπανᾷ τὸν καιρὸν εἰς παιδικὰ παιγνίδια μετὰ τῶν ἄλλων συνομιλήκων του, ἢ καὶ μόνος νὰ διασκεδάζῃ μετὰ νηπιώδη ἀθύρματα, εὐηρεστεῖτο μᾶλλον νὰ μένῃ κατάκλειστος ἐντὸς τοῦ δωματίου του, καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ ἢ νὰ ἱχνογράφῃ ἀπὸ τὰς συνήθεις τῶν μεираκίων ἀραβουργίας ἐπὶ πολλὰς ὥρας· ὥστε οἱ γονεῖς του κακῶς περὶ αὐτοῦ κρίνοντες, τὸν ἐξελάμβανον ὡς ἰδιότροπον καὶ ἀλλόχοτον· πλὴν ὁ θεὸς του μᾶλλον ὀξυδερκῆς, ἔκρινεν αὐτὸν καὶ ἐνοικώτερον, καὶ ἀγαθὰ προσιωνιζόμενος περὶ τοῦ μέλλοντός του, διεβεβαίονεν ἀπεναντίας, ὅτι ἤθελε τιμήσῃ, τὸ ὁποῖον ἔφερον ὄνομα.

Ἡ παιδικὴ ἡλικία, ἥτις πολλάκις περιχλεῖ καὶ ἀνακεφαλαιώνει ὅλον τὸ μέλλον τοῦ

ανθρώπου, ὁμοιάζει μὲ φυόμενόν τι δένδρον ἢ βότανον, τῶν ὁποίων μόνοι οἱ εἰδήμονες, δύνανται νὰ προσείπωσι τὸν προσδοκώμενον καρπὸν.

Ἀναπτυσσομένου τοῦ παιδὸς, συνανεπτύσσοντο ταῦτοχρόνως καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ προτερήματα, ἐν τῷ τῶν ὁποίων ἤρξαντο νὰ διαφαίνωνται καὶ νὰ ὑποφώσκωσι καὶ οἱ πρῶτοι σπινθῆρες, οἵτινες ἐμελλον ἐν τῇ ἀνδρική αὐτοῦ ἡλικίᾳ νὰ λαμπρύνωσι τοσοῦτον τὸν χαρακτήρα του, καὶ ν' ἀπαρτίσωσι τὴν κυριωτέραν, καίτοι πολυπονωτέραν καὶ κινδυνωδεστέραν ἀσχολίαν τοῦ βίου του. Εἰς τὴν φύσει εὐαίσθητον καὶ εὐγενῇ αὐτοῦ ψυχῇ, θίγουσαν μόλις τὰ πρῶτα τῆς ἡβῆς ἔτη, καὶ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Ἐπτάνησος, ἐλάμβανε στερεωτέραν πολιτικὴν, πλὴν ὑποτελῆ ὑπαρξιν, καὶ ὁ χρότος τῶν τηλεβόλων τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, ἀντηχοῦσεν εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, ὁ πατριωτικὸς καὶ ἐθνικὸς ἔρω, συνωδευμένος μ' ὅλα τὰ γόητρα ἐνὸς χρηστοτέρου μέλλοντος, ἔπρεπεν ἀναμφιβόλως, νὰ διεγείρῃ αἰσθήματα ζωηρὰ καὶ φράσεις ἐνθουσιαστικῆς ἐμπνεύσεως. Ἐνεκα τούτου συνεχῶς ἠκούετο καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον, καὶ εἰς τὸν οἶκόν του νὰ ὑποτονθορύζῃ ὁ Σωκράτης τὰ σύγχρονα ἐθνικὰ ἄσματα, καὶ ἰδίως τὸ ἐκ τινος Ἰταλικοῦ μελοδράματος ἐφεξῆς τετράστιχον.

« Chi per la patria more

« Στὴν ἀγῶνα τῆς πατρίδος

« Vissuto è assai,

« Ζῇ ἀρκετὰ ὅπως πεθαίνῃ,

« Il verde dell' alloro

« Τῇ γλῶρῃ π' ἀποκτᾷ δάφνη,

« Non langue mai

« Οὐτ' ὁ χρόνος δὲ μαραίνει.

Ἐν τούτοις ἀποπερατώσας μετὰ θαυμασίας ταχύτητος καὶ ἐπιδόσεως, τὰ ἐν τῷ προκαταρκτικῷ Σχολείῳ στοιχειώδη μαθήματα, καὶ καταταχθεὶς, ὡς προείπομεν, συνῶδᾳ πρὸς τὰς ἰδιαίτερας αὐτοῦ κλίσεις,

εἰς τὴν νομικὴν Σχολὴν τοῦ Γυλφορδεῖου Πανεπιστημίου, ἀπεφοίτησε καὶ ἐξ αὐτῆς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρίστου κατὰ τὸ 18^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐπιθυμῶν ὅμως νὰ καταπλουτίσῃ ἔτι μᾶλλον τὸ πνεῦμά του, καὶ νὰ μετατρέψῃ τὸ ἀπολυτήριον τοῦ νεοσυστάτου τῆς πατρίδος του ἰδρύματος, εἰς περγαμινὴν τελειοφοίτου ἢ στέφανον διδάκτορος, διεννοεῖτο ν' ἀποδημήσῃ μὲ τὴν συναίνεσιν τῶν γεννητόρων του, εἰς τὸ ἀρχαιότερον καὶ ἐντελέστερον Πανεπιστημεῖον τῆς Πίσης, ὅπου ἐμαθήτευε τότε καὶ ὁ ἀδελφὸς του Θεόδωρος. Πλὴν διάφοροι περιπέτειαι συνδραμοῦσαι ἐν τῷ μεταξὺ, συνετέλεσαν νὰ παρενθῶσι σπουδαῖα προσκόμματα εἰς τοὺς εὐγενεῖς πόθους του, καὶ νὰ παρατείνωσι τὸν χρόνον τῆς ἀποδημίας του.

Νέος θερμοτάτης φαντασίας, καὶ λίαν εὐαίσθητου καρδίας, εἰς τὴν πρώτην εὐρισκόμενος ἀκμὴν τοῦ ἔαρος τῆς ἡλικίας του, καθ' ἣν τὰ ἀνθρώπινα ἐν γένει πάθη, καὶ ἰδίως τὰ ἀβρὰ καὶ φιλήδονα λαμβάνουν πλεοτέραν ἔντασιν, καὶ ὑποκαιόμενα συνήθως ὑπὸ σφοδρότατου πυρός, καθίστανται καὶ δυσοικονόμητα, συνέπεσε νὰ συναντᾶται πολλάκις μετὰ τῆς σχεδὸν συνομηλικίου του ἀγαθῆς νεάνιδος Ἐλοΐζης Βότση, τῆς ὁποίας ἡ ἔντιμος καὶ εὐυπόληπτος οἰκογένεια, διετέλει πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς φιλικωτάτας σχέσεις μετὰ τῆς οἰκογενείας Κουρῆ. Τὰ πλεῖστα ἠθικὰ καὶ φυσικὰ πλεονεκτήματα, ἐξ ὧν διεκοσμεῖτο ἡ Ἐλοΐζα Βότση, καὶ αἱ χάριτες καὶ τὰ θέληγτρα τῆς σεμνοπρεποῦς αὐτῆς συμπεριφορᾶς, ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν καὶ κατεγοήτευσαν τὰ βλέμματα τοῦ νέου Σωκράτους, ὥσπου ἐπὶ τέλους ἐσαγήνευσαν καὶ κατέδρασαν καὶ τὴν καρδίαν του, ἥτις συνέλαβε σφοδρότατον ὑπὲρ αὐτῆς πάθος, τὸ ὁποῖον καὶ ἡ νεανίς

ἐπίσης συνεμερίζετο, καὶ οἱ γονεῖς ἀμφοτέρων, ἂν καὶ πρόωρον τὸ ἐθεώρουν, δὲν ἀπεδοκίμαζον.

Τὸ πάθος αὐτὸ φύσεως οὕτως εἶπεν μαγνητικῆς, καὶ ἀπορρόφητικῆς παντὸς σχεδὸν ἑτέρου, δὲν ἐκράτει μόνον τὸν νέον ὡς δέσμιον ἐπὶ τοῦ πατρίου ἐδάφους, πλησίον τοῦ προσφιλοῦς ἀντικειμένου τῆς ἐκλογῆς του, ἀλλὰ τὸν διετῆρει καὶ εἰς πάλιν καὶ ἀνταγωνισμόν μετὰ τοῦ ἑτέρου ἐπίσης ἰσχυροῦ πόθου τῆς καρδίας του, ὅστις τὸν ὠθοῦσε πρὸς τὴν ἀποδημίαν καὶ τὴν τελειοτέραν αὐτοῦ μόρφωσιν. Ἡ ἠθικὴ αὕτη παλὶρροία τῆς ψυχῆς του, καὶ ἡ ὅτε μὲν κεντρόφυξ, ὅτε δὲ κεντρόμολος τῶν παθῶν αὐτοῦ δυνάμεις, ἥτις κωλύουσα καὶ παρατείνουσα τὴν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μετὰβασίν του, ἠδύνατο καὶ ἐντελῶς νὰ οὐδετερώσῃ καὶ ματαίωσῃ πᾶσας αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας πρὸς τὴν τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του, κατέληξεν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν συμβιβασμὸν τῶν δύο οἰκογενειῶν, τοῦ νὰ μεταβῇ ὁ Σωκράτης ἐπὶ 3 ἔτη εἰς τὸ Πισαῖον Πανεπιστημεῖον, καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του νὰ τελεσθῶσιν οἱ γάμοι.

Ἄλλ' ἐνῶ παρεσκευάζετο ν' ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πατρίδος, ἑτέρα πάλιν περιπέτεια φύσεως πάντῃ διαφόρου τῆς προλαβούσης, διεσχέδασε τὰ σχέδιά του, ὁ αἰφνῆδιος θάνατος τῆς φιλοστόργου αὐτοῦ μητρὸς, ἣν λίαν ὑπεραγάπα. Ὁ πατὴρ ἵνα μετριάσῃ τὴν κατακυριεύσαν τὸν υἱὸν του θλίψιν, καὶ προλάβῃ συνάμα πᾶσαν τυχὸν δεινότεραν συνέπειαν, συγκατετέθη νὰ τελέσῃ τοὺς ἀρραβῶνας αὐτοῦ μετὰ τῆς μελλονύμφου Ἑλοΐζης, καὶ παρελθόντος τοῦ πενθίμου ἔτους, νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ τοὺς γάμους, μετὰ τὴν τελετὴν τῶν ὁποίων ν' ἀποδημήσωσιν ἀμφοτέροι οἱ νεόνυμφοι εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, μεχρὶ τοῦ ὅτι Σωκράτης ἀποπερατώσῃ τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας του.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁμως τοῦτο ἕτερον δυστύχημα, ὡς παρακολούθημα τοῦ προηγουμένου,

« Ἄτη γὰρ ἄτην φέρει, »

ἐπῆλθε πάλιν νὰ κατατραυματίσῃ τὰς μὴ εἰσέτι ἐπουλωθείσας καρδίας τοῦ πατρὸς συνάμα καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ νὰ παρεμβάλῃ νέον πρόσκομμα εἰς τὴν ἀπέλευσιν τούτου, ἡ θλιβερά ἀγγελία τοῦ θανάτου τοῦ Θεοδώρου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐκάμαμεν ἀνωτέρω μνείαν. Ἦθελεν εἰπῇ τις ὅτι διεδέχοντο συναλλήλως τὰ μάλλον ἀντίθετα στοιχεῖα, ἡ ὅτι συνώμοττον αἱ φύσει ἀδιάλλακτοι δυνάμεις, ὁ ἔρως καὶ ὁ θάνατος, ὅπως ὑποβάλλοντες εἰς δεινὰς δοκιμασίας τὴν εὐστάθειαν τοῦ ἀνδρός, καὶ διακυβεύοντες τὸ μέλλον του, τὸν ἀποθαρρύνωσιν, ἡ τὸν ἀναγκάσωσιν ἐκόντα ἄκοντα νὰ ἐξοικειωθῇ ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας μὲ τὰς συνεχεῖς πικρίας τοῦ πλάνου τούτου κόσμου, καὶ τὰς ποικίλας τοῦ βίου περιπετείας, ἐξ ὧν δὲν ἐδοκίμασεν ὀλίγας καὶ ἀκολούθως ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ σταδίῳ.

Ἐν τοσοῦτῳ παρελθόντος τοῦ πενθίμου ἔτους, ἐτελέσθησαν καὶ οἱ λίαν ἀνυπομόνως προσδοκώμενοι ὑπὸ τοῦ Σωκράτους γάμοι μετὰ τοῦ ἀντικειμένου τῆς λατρείας του. Βλέπων δὲ οὗτος πεπληρωμένον τὸν ἑνα ἐκ τῶν ἰσχυρῶν πόθων του, ἐπίστευε πλέον ἀδιστακτως, ὅτι ταχέως ἤθελεν ἰδῇ καὶ τὸν ἕτερον, καθόσον μάλιστα ἡ πλήρωσις τούτου, ἔμελλε νὰ συντελέσῃ πρὸς τὴν στερέωσιν καὶ τὴν διὰ παντὸς εὐδαιμονεστέραν διαβίωσιν τοῦ πρώτου. Πλὴν δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τὴν τελετὴν τῶν γάμων, ὅτε ὁ νεόνυμφος παρετήρησεν ὅτι δὲν ἦτο πλέον ἀπλοῦς σύζυγος, ἀλλ' ὅτι ὁρανοῦπα ἔμελλεν, ἔνεκα τῆς συλλήψεως τῆς συζύγου ν' ἀναδειχθῇ καὶ πατὴρ τὴν νέαν δὲ ἐκ τῆς συζύγου ν' ἀναδειχθῇ εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ἑκτασιν

καὶ βαρύτητα, διότι καλῶς ἐγνώριζεν ὅτι εἰς τὰ συ-
ζυγικὰ καθήκοντα, προστιθέμενα καὶ ἐκεῖνα τοῦ πα-
τρὸς, ἐπὶ ἔξχανον τὰς μερίμνας, καὶ καθιστάνοντα τὴν
ἀποκατάστασιν τοῦ μέλλοντος πολυπονωτέραν, καὶ
δυσκολωτέραν, παρενέβαλλον καὶ προσκόμματα οὐ μόνον
εἰς τὴν μετὰ τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ Ἑλοῖζης
ἀποδημίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν μόνην τὴν ἰδικὴν
του.

Ὅπως δὲ ὅποτε ὁμως, ὥφειλεν ἐπὶ τέλους νὰ λάβῃ
ὀριστικόν τι μέτρον. Ὅθεν καλῶς σταθμίσας τὴν δει-
νότητα τῶν περιστάσεων, καὶ ὠρίμως σκεφθεὶς ὅτι ἄ-
νευ τῆς τελειοποιήσεως τῶν νομικῶν σπουδῶν του,
δυσκόλως ἤθελε δυνηθῆ νὰ βαδίσῃ καὶ προαχθῇ ἀνα-
λόγως τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκογενειακῆς αὐτοῦ θέ-
σεως, καὶ προπάντων συνωδᾷ πρὸς τὰς ἀγαθὰς αὐτοῦ
κλίσεις καὶ τὰς εὐγενεῖς ιδέας, ἀπεκάλυψε καθαρῶς
τὸν σκοπὸν καὶ τὴν διάνοιάν του εἰς τὴν προσφιλεῖ
αὐτοῦ σύντροφον, ἣτις καίτοι νέα καὶ περιπαθῶς ἀ-
γαπῶσα αὐτόν, οὔσα ὁμως ἀρκούντως εὐφυῆς, ὅπως
κατανοήσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ δεόντως τὴν συνετὴν ἀπόφα-
σιν τοῦ συζύγου, καὶ λίαν γενναία ὅπως ὑποστῇ τὴν
στέρησιν τῆς προσκαίρου ἀπουσίας του, δὲν ἐδίστασε
τὸ παράπαν νὰ συμμερισθῇ τὰ φρονήματά του, καὶ
νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἀπηδημίαν του.

Ἀπελθὼν λοιπὸν ὁ Σωκράτης μετὰ τόσας περιπε-
τείας ἐκ τῆς πατρίδος του, καὶ ἐγκαταλείψας τὴν οἰ-
κογενεῖάν του εἰς εὐπορωτάτην κατάστασιν, ἀφίχθη
εἰς τὴν πόλιν τῆς Πίσσης περὶ τὸ 20^{ον} ἔτος τῆς ἡλι-
κίας του. Πλὴν ἡ δυσμενὴς τύχη παρακολουθοῦσα
παντοῦ τὰ βήματά του, τὸν ἀπεσκέσθη μετ' οὐ πολὺ
καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, εἰς ἣν μόλις τοῦ ἐπέτρεψε
νὰ ὑποστῇ τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις, καὶ νὰ λάβῃ

τῆς ἐπιστήμης τὸν στέφανον, διότι μαθὼν ὅτι ὁ ἀδελ-
φός του Σπυρίδων, ὅστις, ὡς προείπομεν, εἶχεν ἀπο-
δυθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον, παρεξετάθη ἕνεκα πρωτοπειρίας
εἰς λίαν τολμηρὰς ἐπιχειρήσεις, ἐξ ὧν ὑπέφερε σημαν-
τικωτάτας ἀπωλείας, ἠναγκάσθη νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν
εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν του μετὰ ὀλίγων μηνῶν ἀ-
πουσίαν. Ἐνῶ δὲ οὐδόλως ἦτο κατὰ νόμον ὑπόχρεος
νὰ συμμετάσχῃ ἐκ τῶν ζημιῶν τοῦ ἀδελφοῦ, ἐνεργ-
γοῦντος ἐν τῷ μόνῳ ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι, γενναῖος καὶ
φιλάδελφος ὡς ἦτον, οὐ μόνον ἀνεδέξατο ἀσμένως τὸ
ἐκ τῶν ἀπολειῶν ἐπιβάλλον μέρος του, ἀλλ' ἐνεθάρ-
ρυνε καὶ ὑπεστήριξε τὸν ἀδελφόν, ὅπως διατηρήσῃ ἀ-
λώβητον τὴν ἐμπορικὴν αὐτοῦ ὑπόληψιν.

Μετὰ τὴν ἀποσόβησιν καὶ τοῦ κινδύνου τούτου, καὶ
τὴν διευθέτησιν τῶν ἐμπορικῶν τοῦ ἀδελφοῦ ὑποθέ-
σεων, ἡ ἄλλοπρόσαλλος τύχη, εἴτε κουρασθεῖσα, εἴτε
τὴν φύσιν αὐτῆς ἀκολουθοῦσα, ἤρχισεν ὅπως οὖν νὰ
ὑπομειδιᾷ καὶ νὰ φαίνεται εὐμενεστέρα εἰς τὸν Σω-
κράτην, διότι ἡ ἔγγυος αὐτοῦ σύζυγος ἔτεξε τὸν
πρωτότοκον υἱόν του, τὸν ὁποῖον ἔμπλεος ἐκ τῆς εὐ-
κλείας τῶν προγονικῶν ὀνομάτων, εὐηρεστήθη νὰ ὀ-
νομάσωσιν ἐν τῷ βαπτίσματι Ἀριστείδην. Ἐπιδοθεὶς
δὲ ἔκτοτε εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, καὶ εἰς τὴν ἐν τοῖς
δικαστηρίοις ἐξάσκησιν τῆς ἐπιστήμης του, ἤρξατο
τὸ δικηγορικὸν αὐτοῦ στάδιον μετ' ἀγαθῆς καὶ εὐέλ-
πιδος φήμης, οὐ μόνον διὰ τε τὴν νοημοσύνην, τὴν
ἐπιμέλειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τὴν διεκπεραίωσιν
τῶν δικῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ χα-
ρακτῆρος, τὴν εὐθύτητα τῆς καρδίας καὶ τὸ συμβιβα-

ΙΑΚΩΒΑΤΡΙΕΟΣ

ΔΗΜΟΦΙΛΟΣ
ΜΟΧΛΙΟΣ ΔΙΕΚΟΥΡΙΟΥ

δὲ ἀναδεχομένης διεξήγαγεν ὡς ἰδίας καὶ μεθ' ὅλης τῆς ἀφιλοκερδείας· ὁσάκις δὲ τοῦ ἐπετρέπετο, εὐηρεστεῖτο μᾶλλον καὶ ἐπρωτίμα νὰ συμβιβάζῃ τοὺς δαδίκους, ἢ νὰ τοὺς ἐγκαταλείπῃ εἰς τὴν τύχην των, καὶ τὴν ἀβεβαιότητα τῶν δικῶν. Τὰ προτερήματα ταῦτα, καὶ ἡ περὶ τὰς συζητήσεις κοσμία καὶ εὐσχημος, ὡς καὶ ἡ περὶ τὸν λοιπὸν βίον εὐγενής, χρηστοήθης καὶ εὐπροσήγορος αὐτοῦ συμπεριφορὰ, ἐφείλχυσαν ταχέως, φυσικῶ τῷ λόγῳ, οὐ μόνον τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ τὴν προσοχὴν καὶ ὑπόληψιν τῶν Ἀρχῶν τοῦ κράτους, τῶν ὁποίων τὸ φορτίον δὲν εἶχεν εἰσέτι πολὺ βαρύνει ἐπὶ τῆς κοινωνίας, καὶ ἡ δυσμένεια ἐν γένει κατὰ τῆς τιμίας ἱκανότητος καὶ ἐλευθεροφροσύνης, δὲν εἶχε λίαν ἀναπτυχθῇ, ἢ μᾶλλον εἶχε κατὰ τὰς περιστάσεις ἀγαθὰ τινα διαλείμματα.

Ὅθεν διὰ τῶν αὐθορμητῶν συστάσεων τοῦ τότε Προέδρου τῶν Δικαστηρίων Κ. Βίκτορος Δούσμανη, τοῦ ἐπρωτάθῃ περὶ τὸ 1840, ἡ Εἰσαγγελία τῆς Λευκάδος, ἣν ἐδίστασε μὲν καταρχὰς νὰ δεχθῇ, πλὴν ἐπὶ τέλους ἐνέδωκε μὲ τὴν κρυφὴν διάνοιαν νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ, μόλις ἤθελε τοῦ παρουσιασθῇ αἰσιωτέρα εὐκαιρία, καὶ καταλληλότερον καὶ εὐρύτερον στάδιον πρὸς τὴν ἐνεργοποίησιν τῶν φιλελευθέρων καὶ πατριωτικῶν φρονημάτων του.

Ἀφίχθεις λοιπὸν εἰς τὴν Λευκάδα ὡς Εἰσαγγελεὺς, ἐδικαίωσε πληρέστατα καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ αὐτῇ θέσει τὰς προσδοκίας ἀπάντων· ἀκούραστος περὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ πιστὸς τηρητὴς τοῦ νόμου, πλὴν καὶ ἐπιεικής τὴν καρδίαν, ἀνεξάρτητος τὸ φρόνημα καὶ ἀκέραιος τὸν χαρακτῆρα, διεξήγαγε καθ' ὅλην τὴν διαρκείαν τῆς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ διαμονῆς του τὰ φύσει

δυσχερῇ εἰσαγγελικὰ καθήκοντα μετ' ἄκρας εὐαρεσκειάς, οὐ μόνον τῆς κυβερνήσεως, ἥτις μετὰ τρία ἔτη τὸν προεβίβασεν εἰς τὴν Εἰσαγγελίαν τῆς Ζακύνθου, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλελευθέρων καὶ ἐπὶ νοημοσύνη καὶ εὐθυκρισίᾳ διακρινομένων κατοίκων τῆς Λευκάδος, οἵτινες κατὰ τὴν σιγμὴν τῆς ἀπελεύσεώς του, τοῦ ἐδήλωσαν τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως των, διὰ τῶν ζωηροτέρων καὶ ἐκφραστικωτέρων ἐπιδείξεων.

Ἐνῶ δὲ διετέλει Εἰσαγγελεὺς Ζακύνθου, ὅπου ἀνέπτυσσεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰ ἠθικὰ αὐτοῦ πλεονεκτήματα, ἐξεβράγχῃ καὶ ἡ ἐν Κεφαλληνίᾳ στάσις, περὶ τῆς ὁποίας προοιμιαζόμενοι διελάβομεν. Ὁ τότε Ἀρμοστής Σήτων καὶ ἡ Γερουσία, οἵτινες ἐδικαιοῦντο ἐπίσης κατὰ νόμον, νὰ διατάττωσιν τὴν ἀνάκρισιν ἢ προδικασίαν εἰς τοιαύτης φύσεως σοβαρὰ γεγονότα, γνωρίζοντες ἐκ πείρας καὶ ἐκτιμῶντες δεόντως τὴν τιμιότητα, τὴν εὐφυίαν, καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς τοῦ Σωκράτους, ἀνέθηκαν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ εἰς αὐτὸν, ἀναγορευθέντα πρὸς τοιοῦτον εἰδικὸν σκοπὸν Γεν. Εἰσαγγελέα, τὴν ἐπίπονον καὶ λίαν δύσκολον ἐντολὴν τῆς τοῦ στασιαστικοῦ τῆς Κεφαλληνίας κινήματος προδικασίας, ἣν ἐξετέλεσεν, ὡς καὶ προηγουμένως ἐμνημονεύσαμεν, μετ' αὐστηρᾶς μὲν, πλὴν καὶ προσηνοῦς δικαιοσύνης, συνέσεως καὶ ἀνεξαρτησίας.

Ἡ ἐντιμος καὶ διὰ παντὸς ἀξιομνημόνευτος ἐκείνη ὑπηρεσία του, καὶ τὴν Ἀρχὴν εὐηρέστησε, καὶ τὴν Ἐπτάνησον ἐχαροποίησε, καὶ τὴν Κεφαλληνίαν ἰδίως ἱκανοποίησε, διότι διασκεδάσασα σκοτεινὰς μηχανορραφίας, ἐσωσεν αὐτήν, κινδυνεύουσαν τότε νὰ ἐρωθῇ ἐκ αὐτοῦτον δυστυχιῶν ὑπὸ τῶν ἀγρίων πα-

θῶν τοῦ φατριασμοῦ καὶ τῆς καταχθονιότητος. Ἡ ἀγαθὴ φήμη καὶ ἡ ὑπόληψις αὐτοῦ λίαν ἔκτοτε ὑπερυψώθησαν καὶ ἐγενικεύθησαν· τὸ ὄνομά του κατέστη τὸ περισπούδαστον ἀντικείμενον τῆς κοινῆς γνώμης. Μόνοι οἱ μυστικῶς καὶ δολίως τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ἀποπλανήσαντες καὶ τὸ κίνημα ἐκεῖνο προτρέψαντες, καθὼ ἀρεσκόμενοι εἰς ταραχάς, εἰς ἐνοχοποιήσεις ἀθῶων ἀντιπάλων των, καὶ εἰς χύσεις ἀνθρωπίνων αἱμάτων, ἐδυσσαρεστήθησαν σφόδρα, καὶ ὡς φρενῆρεις ἐπετέθησαν λάβροι κατὰ τοῦ ἐντίμου καὶ δικαίου ἀνδρός, διότι οὐ μόνον εἶδον ματαιωθείσας τὰς ἀπαισίους ἐλπίδας των, ἀλλ' ἡσθάνθησαν καὶ τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχον, μήπως ἀποκαλυφθῶσιν αἱ σκευωρίαι των καὶ λάβωσι τὰ ἐπίχειρα τῶν σατανικῶν ἔργων των, διότι ὁ ἀνεξάρτητος καὶ ἀμερόληπτος Ἀνακριτὴς μετὰ τὸ πέρασ τῆς προδικασίας, καὶ τὸ ἐπίσημον καὶ νόμιμον αὐτοῦ συμπέρασμα, δημοσιευθὲν διὰ τοῦ τύπου, καὶ ὑπ' ἀγνώστου τινὸς εὐφυῶς μὲν, πλὴν αἰνιγματωδῶς ὑπομνηματισθὲν, ὑπέβαλεν ἰδιαιτέραν ἐμπιστευτικὴν ἔκθεσιν εἰς τὰς σχέσεις τοῦ Ἀρμοστοῦ, δι' ἧς φαίνεται ὅτι ἀνέλισσεν ὅλον τὸν ἀπόκρυφον μῖτον τῆς Κεφαλληνιακῆς στάσεως.

Ἡ καταδεικνύουσα αὕτη ἔκθεσις τὴν ὀξύνοιαν καὶ δικαιοσύνην τοῦ ἀνδρός, καὶ ἐξαίρουσα τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ χαρακτῆρός του, περιεῖχε συνάμα καὶ σπουδαίας ἀποκαλύψεις, τὰς ὁποίας ἡ ἀδυσώπητος καὶ διδακτικὴ ἱστορία, ἐνδιέφερετο ἄνευ τινὸς ἀνασκοπῆς, νὰ καταστήσῃ κτῆμα τοῦ δημοσίου, διότι ἡ ἀνασκοπὴ προδίδει τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπισκιάζουσα τὸ φῶς τῆς, τὴν κάμνει σκιερὰν ἢ διαφανῆ, ἐκ τῆς ὁποίας οὐδεμίαν ἢ μικρὰν δύναμιν νὰ πορισθῶσιν ὠφέλειαν οἱ ἀναγνώσται, καθότι δυ-

σκολοῦνται νὰ προσκλήσωσι τὰς ἀκριβεῖς καὶ σαφεῖς ἐκείνας γνώσεις, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται ἡ ὀρθὴ καὶ δικαία ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων.

Ὅταν ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ φίλου μου, συνέλαβον παραχρῆμα καὶ τὴν ιδέαν νὰ καταστήσω, ὡς ἦτο δίκαιον, ἱστορικὴν τὴν μνήμην του διὰ τῆς βιογραφίας του. Εἰς δὲ τοὺς ἀναγγειλαντάς μοι αὐτὸν, καὶ ἐκφράσαντάς μοι τὴν ἐπιθυμίαν ἀπλῆς νεκρολογίας, ἀνεκοίνωσα ἀπεναντίας τὴν ἰδικήν μου ιδέαν, ἣν καὶ ἀσμένως ἡσπάσαντο, καὶ μὲ παρεκάλουν ταῦτοχρῶς θερμῶς νὰ ἐπιταχύνω τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὅμως ἔνεκα διαφόρων λόγων ὑποχρεώθην νὰ βραδύνω μέχρι τοῦδε.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἐπροσπάθησα νὰ ἐπιτύχω ἀντίγραφον, ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ἀρμοστὴν Σήτωνα ῥηθείσης ἐκθέσεως τοῦ τεθνεῶτος, ὅστις καθὰ μ' ἐβεβαίονεν ὅταν ἔζη, καὶ ὡς ἀκολούθως ἐπληροφορήθην, ἀνέφερε πολλὰ ἔνοχα εἰς αὐτὴν κατὰ τινων Ὑψηλῶν Ἀρχῶν τῆς Κεφαλληνίας, καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ Ἀστυνόμου Ε. Δρακούλη Ἰθακησίου, ὑποκρύπτοντος εἰς πονηρὸν ἦθος καὶ μοχθηρὰν ψυχὴν, ἀλλὰ δὲν ἠτύχησα νὰ λάβω τὸ σπουδαῖον ἐκεῖνο ἀντίγραφον, ἐξ' οὗ ἤθελον βεβαίως πολλὰ ἀποκαλυφθῇ καταχθόνια ἀπόκρυφα.

Οἷοσδήποτε ὅμως ὑπῆρξεν ὁ μυστηριώδης λόγος τῆς ἀποτυχίας, ὧφειλον ἐκὼν ἄκων νὰ σεβασθῶ αὐτόν, διότι δὲν ἀγνοοῦσα σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι παντοῦ, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς φιλίας, ὑπάρχουν ἀπόρρητα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει τις νὰ πολυπραγμονῇ ἔνεκα τούτου καὶ ἡ ἀποτυχία ἐκείνη, δὲν μ' ἐχόλωσεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐγκαταλείψω τὴν μικρὰν ταύτην ἐπιτομήν τῆς μνήμης τοῦ ἀνδρός, ὀφειλομένην ὑπὲρ

ρεσίαν. Ἐλυπήθην μόνον ὅτι ἔνεκα τῆς στερήσεως τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος οὐσιώδους ἐγγράφου, οὔτε ἡ ἐπιθυμία ἦν ἐξέφραζεν ἔτι ζῶν ὁ φίλος μου ἐκτελεῖτο, οὔτε ἡ σεβαστὴ αὐτοῦ μνήμη θεόντως ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἱκανοποιεῖτο, οὔτε ἡ τοσοῦτον ἀναγκαία ἱστορικὴ ἀλήθεια εὐκρινῶς διεσαφηνίζετο.

Ἴδου εἰς τίνα δυστυχῶς θέσιν εὐρίσκεται πολλάκις ὁ βιογράφος ἡ ὁ ἱστορικός, ὁσάκις εἴτε ἔνεκα ἀνασκοπῆς, εἴτε ἔνεκα φατριασμοῦ ἢ προσωπικοῦ συμφέροντος, εἴτε ἔνεκα ἐθελοκαχίας ἢ καὶ ἀπλῆς ἀδιαφορίας, εἴτε ἔνεκα τέλους ἐτέρων ἀγνώστων λόγων, δὲν ἐπιτυγχάνει τὰ μέσα πρὸς τὴν πλήρη καὶ ἐναργεῖ ἀποκάλυψιν τῆς ἀληθείας· ἀναγκάζεται νὰ ἐκθέσῃ αὐτὴν ἢ ἡμιτελῇ ἢ συγκεχυμένην, ἣν διὰ νὰ ἐννοήσωσιν οἱ ἀναγνώσται, ὀφείλουν νὰ ἐφοδιάζωνται, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ διόπτρων, ἵνα μὴν εἴπωμεν καὶ νοοσκοπίων. Ἐὰν δὲ οἱ σύγχρονοι τοιαύτας ἀπαντῶσι συνεχῶς δυσκολίας, ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ ἀφήγησιν τῶν ἱστορικῶν ἀληθειῶν, τίνας δὲν πρέπει ν' ἀπαντῶσιν οἱ μεταγενέστεροι, οἵτινες μέλλουν ν' ἀνιχνεύσωσιν αὐτὴν ἐκ παραδόσεων ἢ ἐγγράφων, ἅτινα ἴσως ὑπηγόρευσε καὶ τὸ πάθος ἢ τὸ συμφέρον οὐ μόνον τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν φατριῶν, ἀλλὰ κάποτε καὶ αὐτοῦ τοῦ γράφοντος! Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου μας.

Ὁ Σωκράτης μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτὸν ἀνακριτικῆς ἐντολῆς, προσκληθεὶς εἰς τι συμπόσιον, προσενεχθὲν τότε ὑπὸ τοῦ Ἀρμοστοῦ Σήτωνος πρὸς τὰς λοιπὰς προϋσταμένας Ἀρχάς, καὶ πρὸς ἕτερα σπουδαῖα πρόσωπα, περιεποιεῖτο παρὰ πάντων μὲ τὰς μᾶλλον διακεκριμένας ἐνδείξεις τιμῆς καὶ ὑπολήψεως· τὰ τεκμήρια ταῦτα, ὡφείλοντο δικαίως εἰς τε τὸν ἔξοχον χαρακτήρα του, καὶ τὴν πρόσφα-

τον ἔμφρονα διεξαγωγὴν τῶν σοβαρῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δράξας τὴν εὐκαιρίαν ὁ Ἀρμοστὴς, τὸν διεβεβαίωσεν ὅτι ἔνεκα τῶν παντὸς ἐπαίνου ἀξίων ὑπηρεσιῶν του, ἐδικαιοῦτο εἰς προβιβασμὸν, τὸν ὅποιον ἄφινεν εἰς τὴν ἐκλογὴν του. Ὁ ἀνὴρ ὁμως μετριοφρονῶν καὶ εὐσχήμως ἀποποιούμενος, ἀπήντησεν ὅτι μόνῃ του ἐπιθυμία ἦτο, νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐν Ζακύνθῳ Εἰσαγγελικὴν θέσιν του, εἰς ἣν καὶ πραγματικῶς ἐπανῆλθεν.

Αὐτὸς ἐπίστευεν ἀδιστάκτως ὅτι ἐντὸς ὀλίγου, ἤθελε καὶ ἀκουσίως του ἀνακληθῇ ἐξ αὐτῆς ὑπὸ ὑψηλοτέρου καθήκοντος καὶ γενικωτέρας ἐνεργείας, διότι παρατηρῶν τὴν ὁσημέραι ζωηρῶς ἀναπτυσσομένην πνευματικὴν καὶ πολιτικὴν κίνησιν ἐν τῇ Ἑπτανησιᾷ κοινωνίᾳ, ὑποτρεφομένην καὶ ἐκ τῶν συγχρόνων Εὐρωπαϊκῶν ἀνατροπῶν, εὐελπίζετο ὅτι μετ' οὐ πολὺ, ἤθελε τοῦ παρουσιασθῇ αἰσία εὐκαιρία νὰ ἐκδηλώσῃ τρανώτερον τοὺς ἀνέκαθεν φιλελευθέρους καὶ πατριωτικοὺς αὐτοῦ πόθους, καὶ ὑπηρετῶν τὴν κοινωνίαν, οὐχὶ πλέον ἐντὸς τοῦ περιωρισμένου καὶ μονοτόνου Εἰσαγγελικοῦ κύκλου, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ εὐρυτάτου καὶ πολυδαιδάλου Βουλευτικοῦ περιβάλλου, νὰ διαδραματίσῃ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν ἀρχῶν του καὶ πρόσωπον πρωταγωνιστοῦ. Ἄς ἀναπτυχθῶμεν διὰ βραχέων ἐπὶ τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς αὐτῆς κινήσεως, ὅπως καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κατασταθῶμεν εὐληπτότεροι καὶ σαφέστεροι.

Ἡ διὰ τῆς Παρισιανῆς συνθήκης τοῦ 1815 τεθεῖσα ὑπὸ τὴν Προστασίαν τῆς Ἀγγλίας Ἑπτάνησος, καίτοι ἀπεχυμώθη ἐκ τῶν πολιτικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων, καὶ ἐπερρήθη παντὸς ἀληθοῦς πολιτικοῦ βίου ὑπὸ τοῦ ἀναρχικοῦ, ἐπιβληθέντος εἰς αὐτὴν περὶ τὸ 1817

παρά τοῦ Ἀρμοστοῦ Θ. Μαιτλάνδου, δὲν ἔπαυεν ὁμως καὶ πρὶν ἔτι τῆς πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἔθνους, τοῦ ὁποίου ὡς ὁμόφυλος συνεμερίσθη καὶ τὸν ἀγῶνα, ἀπὸ τοῦ νὰ σείη ἐκ διαλειμμάτων τὰς ἀλύσεις τῆς, καὶ νὰ ἀπαιτῇ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦλάχιστον τῆς ρηθείσης συνθήκης τὰ δίκαιά τῆς, ἀλλὰ πάντοτε αἱ ἀπόπειραι καὶ αἱ φωναί τῆς, ἀπέβαινον ἀτελεσφόρητοι, καὶ κάποτε ἐπνίγοντο καὶ μὲ βαρυτάτας ποινάς, καὶ τὴν ἀπώλειαν πολλῶν ὑπάρξεων.

Μ' ὅλα ταῦτα δὲν ἀπεθαρρύνετο· ἀπεναντίας ἐνισχυομένη καὶ ἐκ τῆς μικρᾶς τοῦ ἔθνους ἀπελευθερωθείσης γωνίας, ἐξέτεινε βαθμηδὸν τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῆς καὶ τὸ εἶδος τῶν ἀξιωσέων τῆς. Τὰ πνεύματα ἐκινουῦντο μὲν ὑπὸ διαφόρων ἐλατηρίων· πλὴν τὰ πράγματα εἶχον ἐπὶ τέλους τοσοῦτον προχωρήσει, ὥστε δὲν ἐπεδέχοντο πλέον παράτασιν· μεταβολή τις ἐπιβαλλομένη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἰσως ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ἐθεωρεῖτο ἀναγκαία, ἔστω καὶ βραδεῖα.

Ἡ Ἀγγλικὴ λοιπὸν Προστασία, εἴτε ἕνεκα τῶν λόγων τούτων, εἴτε ἕνεκα ἐτέρων, περὶ τῶν ὁποίων ἤδη δὲν πρόκειται, ἀπεφάσισε περὶ τὸ 1848 νὰ ἐπενέγκῃ εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ 1817 ὠρισμένας τινὰς μεταρρυθμίσεις, καὶ νὰ εὐρύνη οὕτω ὅπως οὖν τὰς πολιτικὰς τῆς Ἑπτανήσου ἐλευθερίας. Αἱ μεταρρυθμίσεις ἐκεῖναι, αἵτινες ἤρξαντο ἐπὶ τοῦ Ἀρμοστοῦ Σήτωνος, καὶ ἐπερατώθησαν, ὡς μὴ ὤφειλεν, ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Ἑρρίκου Οὐάρδου, ἀνήγοντο εἰς δύο, τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθεροτυπίας, καὶ τοῦ ἐτέρου τῆς ἐλευθερωτέρας ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων. Καὶ ἡ μὲν ἐλευθεροτυπία εἰσῆλθε

περὶ τὸ 1848 ὑπὸ τοῦ Σήτωνος, ἡ δὲ ἐλευθερωτέρα ἐκλογὴ περὶ τὸ 1849 ὑπὸ τοῦ Οὐάρδου.

Πλὴν ἀμφοτέραι ἡγοράσθησαν λίαν ἀκριβῶς μὲ ἀθῶον καὶ πολῦτιμον αἷμα, διότι περὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1849, ἐξερράγη ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ τῆς Κεφαλληνίας Σχάλα δευτέρα στάσις, χαλκευθεῖσα ὑπὸ τινων ἐκ τῶν ἀφανῶν τῆς πρώτης μηχανορράφων, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἀρμοστής Οὐάρδος, ἀπέδειξεν ὅτι ἂν ἦτον ἐξησχημένος περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου καὶ τοῦ καλάμου, δὲν ἦτο καὶ ἀδέξιος περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μάστιγος καὶ τῆς ἀγχόνης. Ὁ διορισμὸς αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ὑπηγορεύθη ὑπὸ διαφόρου φύσεως πολιτικῆν, ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐπὶ τοῦ προκατόχου του. Ὁ καιρὸς τῶν τακτικῶν καὶ νομίμων ἀνακρίσεων, εἶχε πλέον παρέλθῃ μὲ τὴν ἀπέλευσιν τοῦ Σήτωνος, ὡς ὁ διορισμὸς τῶν ἐντίμων, ἐμφρόνων καὶ φιλανθρώπων ἀνακριτῶν, εἶχεν ἐκλείψει μὲ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Κουρή· ἀντ' αὐτῶν ἰδρύθησαν στρατοδικεῖα καὶ ψυχροὶ ἐκτελεσταί. Τοιοῦτοτρόπως ἱκανοποιήθησαν μέχρι τινός, καὶ οἱ ἄθλιοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀδιάλλακτοι πάντοτε ἐχθροὶ πάσης προόδου, καὶ ἰδίως τοῦ τότε ἀκμαίου ἐθνικοῦ φρονήματος, εἶδον ματαιωθείσας ἐν τῇ πρώτῃ στάσει τὰς αἰμοχαρεῖς ἐπιθυμίας των.

Ἐν τούτοις μετὰ τὸ πέρας τοῦ στρατοδικείου, ἐπρόκειτο νὰ ἐνεργοποιηθῇ ὁ νέος περὶ ἐκλογῆς Βουλευτῶν νόμος, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ συνάμα τῆς μάστιγος καὶ τῆς ἀγχόνης, ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ ἡ τοσοῦτον εἰς τὰ χρονικά τῆς Ἑπτανήσου διάσημος διὰ τε τὰ φῶτα, τὸν πατριωτισμὸν, τὸ πολιτικὸν θάρρος καὶ τὴν ἐλευθεροφροσύνην 9ῃ Βουλευτικῇ περιόδῳ. Ἡ κοινωνία οὕσα ἦδη καὶ πρὶν τῶν μεταρρυθμίσεων ἀρχοῦντος τοῦ ἔθνους, καὶ ὑπὸ ἐθνικοῦ καὶ φιλελευθέρου οἴστρου

λίαν ἔμφλογος, ἤλεκτρίσθη ἔτι μάλλον καὶ αἱ ἐλπίδες τῆς ἀνεπτερώθησαν καὶ ἐκ τῶν μεταρρυθμίσεων αἱ δὲ ἀπαιτήσεις αὐτῆς ἀντὶ τὰ ἐλαττωθῶσιν ἢ τὰ ἐξασθενήσωσι, πολὺ μάλλον ἠϋξήθησαν καὶ ἰσχυροποιήθησαν μετὰ τὰ δεινὰ καὶ τὰς καταστροφὰς τοῦ στρατοδικείου. Φαίνεται ὅτι αἱ τυραννοπραγίαι καὶ τὸ ἀθῶον αἷμα, ἔχουν τὴν ιδιότητα μάλλον νὰ ριζοβολῶσιν, ἢ νὰ μαραίνωσι τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας, καὶ νὰ γονιμοποιῶσιν, ἢ νὰ φειρεύωσιν τὰ εὐγενῆ καὶ μεγάλα αἰσθήματα.

Ἡ ἐκ τῆς ζωῆς, τῶν φρονημάτων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων ἐκείνων, ἀναπτυχθεῖσα τότε πνευματικὴ κίνησις, καὶ μορφωθείσα πολιτικὴ ἐνέργεια, ἐδαιρείτο οὐσιωδῶς εἰς δύο οὕτως εἰπεῖν ἀντιμέτωπα στρατόπεδα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐκαλεῖτο Μεταρρυθμιστικὸν τὸ δὲ Ῥιζοσπαστικὸν κόμμα. Ἀμφότερα δὲ ὑπὸ ἀρχῶν ἐμπνεόμενα καὶ δι' ἀρχῶν βαδίζοντα, ὡς ἀληθῆ καὶ κατὰ τύπον καὶ κατ' οὐσίαν κόμματα, ἀντεπροσωπεύοντο καὶ ἡγόρευον ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῷ πολιτικῷ κόσμῳ δι' ἰδιαιτέρων δημοσιογραφικῶν ὀργάνων. Τὸ μὲν Μεταρρυθμιστικὸν εἶχε τὴν Πατρίδα, σοβαρὰν ὡς τὸ ὅποιον ἔφερεν ὄνομα, ἐκδιδομένην εἰς Κέρκυραν· τὸ Μέλλον, ἀπεραντολόγον ὡς τὸ γῆρας, εἰς Ζάκυνθον· καὶ τὴν Ἑνωσιν, ψυχρὰν ὡς τὸ μέταλλον, εἰς Κεφαλληνίαν. Τὸ δὲ Ῥιζοσπαστικὸν εἶχε τὸν Φιλελεύθερον, ἡφαίστειον μυδροδόλον· τὴν Ἀναγέννησιν, βροντόηχον ὡς ὁ κεραυνός· καὶ τὸν Χωρικό, ἀφελῆ μὲν, πλὴν ῥωμαλέον παλαιστήν, ἐκδιδομένην εἰς Κεφαλληνίαν. Τὸν Ῥήγαν, ἔμφλογον ὡς ὁ πατριωτικὸς ἐνθουσιασμός, εἰς Ζάκυνθον, καὶ τὸν Ῥιζοσπάστην, ἀρειμάνιον ὡς τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, εἰς Κέρκυραν.

Τὰ ὅρια καὶ ἡ φύσις τοῦ ἔργου τούτου δὲν ἐπιτρέπουν ν' ἀναπτυχθῶμεν πλείοτερον ἐπὶ τῶν κομμάτων τούτων, ἀφ' ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς τὴν πλήρη κατάληψιν καὶ ἱστορικὴν γνῶσιν τοῦ βιογραφουμένου. Ὅθεν παρατηροῦμεν ἐμπαρόδῳ, ὅτι ἂν καὶ διίσταντο πρὸς ἄλληλα ὡς πρὸς τὰς ἀρχάς, τὴν πορείαν, καὶ τὸν σκοπὸν, ὅσον διέστατο ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία ἀπὸ τὴν ὑπὸ ἀλλότριον κράτος, ἔστω ἐλευθερίαν, οὐχ' ἦττον ὁμῶς ἐσέβοντο ἐν γένει ἀμοιβαίως. Εἰς τὰς Βουλευτικὰς συνεδριάσεις καὶ συζητήσεις των, οὐδέποτε ἐξώκελλον εἰς ἀπρεπεῖς χειρονομίας ἢ ἀσχημοσύνας, καὶ εἰς ἀγροικίας ἢ χυδαιότητας, αἵτινες συνήθως συνοδεύουν τὰς Συνελεύσεις τῶν διεφθαρμένων λαῶν, οὔτε εἰς μαλθακότητας ἢ προσποιήσεις, ἰδίας ψυχῶν χαύνων καὶ αὐλοδοῦλων. Τὰ ἐπικρατέστερα εἰς τοὺς ἀμοιβαίους αὐτῶν λόγους καὶ τὴν συμπεριφορὰν των προσόντα, ἦσαν ἡ κοσμιότης, ὁ σεβασμός, ἡ θαρρᾶλεότης καὶ ἡ εἰλικρίνεια. Πολλὰ μάλιστα ἐκ τῶν κυριωτέρων μελῶν των, διέκειντο εἰς στενωπτάτας φιλικὰς σχέσεις, διότι ἐνεφροῦντο ὑπὸ ἐγνωσμένων, καίτοι ἀντιθέτων πολιτικῶν ἀρχῶν, καὶ ὑπὸ ἀγνῶν τὰ πλεῖστα αἰσθημάτων καὶ πεποιθήσεων, αἵτινες ὡς εἰλικρινεῖς ὀφείλουν νὰ σέβωνται οἰαιδήποτε ἦναι.

Τὸ Μεταρρυθμιστικὸν κόμμα, φύσεως πολιτικῶς προοδευτικῆς, εὐχόμενον ἀπλῶς ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, ἐπεδίωκε τὴν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Προστασίας ριζικὴν ἢ εἰδικὴν τοῦ συντάγματος μεταρρύθμισιν, μετὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ὁποίας, διενεχέτο νὰ καθέξη καὶ τὴν ἐξουσίαν· καὶ ὡς πρὸς τοῦτο οὐδεὶς εὐκαίειτο νὰ τὸ μεμφθῇ, διότι διὰ τῆς ἐξουσίας ἠδύνατο νὰ ὠφελιμοποιήσῃ τὰς ἀρ-

χάς του και να καταλήξῃ εἰς πρακτικὰ ἐξαγόμενα. Ἀλλὰ πλείστα ἐκ τῶν μελῶν του, ἐδελεάζοντο δυστυχῶς καὶ πρότερον ἀπὸ τὰ γόητρα αὐτῆς, ἔνεκα τούτου μ' ὅλα τὰ φῶτα, τὸν πατριωτισμὸν ἐν γένει καὶ τὴν ἰκανότητα, ἐξ ὧν ἐπλουτίζετο, καὶ ἀμφιρρέπειαν ἐδείκνυνεν εἰς τὴν πορείαν του, καὶ ἐνότητα δὲν εἶχεν εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐνεργείας του, καὶ κοινωνικὰς ἀνακουφίσεις ὀλίγας ἐπέτυχε, καὶ τὴν δημοτικότητά του ταχέως ἀπώλεσε! μικρὰ πνοὴ οὐρίου ἢ ἐναντίου ἀνέμου, ἡδύνατο εὐκόλως νὰ τὸ διασπάσῃ, καὶ ἴσως νὰ τὸ ἀποσυνθέσῃ, καὶ περιορίσῃ εἰς ὀλίγα σταθερὰ καὶ ἀφιλοκερδῆ ἄτομα.

Τὸ Ῥιζοσπαστικὸν ἀπεναντίας κόμμα, χαρακτηριστικῶς ἐπαναστατικῶς, ἀποκροῦον πᾶσαν μεταρρύθμισιν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰς ἐσωτερικὰς βελτιώσεις, διότι εἰς τοιαύτην παραφροσύνην οὐδέποτε ἐφθάσε, καὶ ἐπισήμως ἀνακηρύξαν τὴν ἀποχὴν του ἀπὸ οἰανδήποτε δημοσίαν θέσιν, ἀπαιτοῦσε τὴν ἄμεσον παῦσιν τῆς Προστασίας, καὶ τὴν Ἑνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὅτε μόνον ἡδύνατο ἐλλόγως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑνώσεως καὶ τῶν ἀρχῶν του, νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ τὴν ἐξουσίαν. Ὡς ἐκ τῶν κυριοτέρων τούτων ἐθνικῶν βάσεών του, τῆς ἠθικωτάτης πολιτείας του, καὶ τῆς μεγάλης ἀφιλοκερδείας του, δι' ὧν ἐνεσάρκονε καὶ τὰ ὁποῖα ἐπρέσβευε φιλελεύθερα φρονήματα, ἐπεκράτει καὶ ὁμοθυμία εἰς τὰς σκέψεις καὶ ἐνεργείας του, καὶ σταθερότης εἰς τὴν πορείαν του, καὶ ἡ φάλαγξ αὐτοῦ ἦτον ἀδιάσπαστος καὶ ἀκλόνητος, ἀπέναντι οἰασδῆποτε πνοῆς ἀνέμου, καὶ εἰς τὰς ἐφόδους του ἦτον ἀτρέμητος, ὡς εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεις ἀπτόητος, καὶ ἡ δημοτικότης του ὅσημέραι ἐπεκτείνεται, μάλιστα αὐτὸ πρῶτον ἦτο δι-

μοτικότης, διότι ἦτο λαὸς ὅστις ἐθνικῶς ἐφρόνει. Ὁ ἡρωϊσμός του ἐν ἐνὶ λόγῳ καὶ ἡ αὐταπάρνησίς του, ἐφθانون εἰς τὸ Ζενίθ τοῦ πολιτικοῦ θάρρους καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ.

Πλὴν ὅπισθεν τῶν δύο τούτων κομμάτων, ἴστατο καὶ φατρία τις, φύσεως ὀπισθοδρομικῆς καὶ ἀντιδραστικῆς, καλουμένη τῶν καταχθονίων, καὶ ἀπαρτιζομένη ἐκ τῶν κατεχόντων ἐν γένει τὴν ἐξουσίαν, καὶ τῶν εὐαριθμῶν ὀργάνων των. Αὕτη συναισθανομένη τὸν δυνάμενον, νὰ προκύψῃ ἐκ τῶν μεταβολῶν κίνδυνον εἰς τὰ συμφέροντα καὶ τὴν φιλαρχίαν της, διετίθετο λίαν ἐχθρικῶς πρὸς ἀμφοτέρους τὰ κόμματα, ἢ μᾶλλον πρὸς οἰανδήποτε μεταβολὴν καὶ πρόοδον· ἦτον ὁ κακὸς δαίμων παντός ἀγαθοῦ. Ἡ ἀντίδρασις αὐτῆς ἦτο μὲν ἐπιδεξία, ἀλλὰ καὶ καταχθονιωτάτη· ὅ,τι ὅμως μᾶλλον ἐβδελύττετο, ἦτον ἡ ῥιζικὴ ἢ εἰδικὴ μεταρρύθμισις, ἣν ἐθεώρει ἐφικτὴν, διότι τὴν Ἑνωσιν, ἂν καὶ ἐμίσει πλείότερον, ἐνόμιζεν ὅμως ἀπραγματοποιήτον, καὶ ἐπομένως ἀνεπίφοβον. Ἡ μόνη λοιπὸν αὐτῆς τακτικὴ, καὶ ἡ μόνη φιλοδοξία ἦτο, νὰ ἀποσοβῇ τὸν πλησιέστερον κίνδυνον, καὶ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν κατέφευγεν εἰς τὰ μοχθηρότερα μέσα, καὶ εἰς τὴν ὑπόθαλψιν πάσης ἀταξίας, ἣν εἶχε τὴν τέχνην καὶ ἐν ταύτῳ τὴν ἀσυνειδησίαν νὰ ἀποδίδῃ εἰς τοὺς ῥιζοσπάστας· συνάμα δὲ λαμβάνουσα ἐξ αὐτῆς ἀφορμὴν, νὰ καταφέρεται ἐπιβούλως, ἐναντίον τῶν εἴτε εἰδικῶν, εἴτε ῥιζικῶν μεταρρυθμίσεων, ὡς αἰτίων δῆθεν τῆς ἐπαπειλουμένης κοινωνικῆς ἀποσυνθέσεως, καὶ ἐναντίον τοῦ λαοῦ ὡς ἀνικάνου εἰσεῖν νὰ ἐννοήσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ δεόντως αὐτάς. Δημοσιογραφικὸν ὄργανον καὶ τῆς φατρίας ταύ-

της ἦτον ὁ Φίλος τοῦ Λαοῦ, ὅστις ἐξεδίδετο εἰς Κέρκυραν.

Τοιαύτη ἦτον ἐν κεφαλαίῳ ἡ πνευματικὴ κίνησις, καὶ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Ἑπτανήσου, ὅτε ἡνοίχθη ὁ κατὰ τὸ νέον ἐλευθερώτερον σύστημα ἐκλογικὸς ἀγὼν τῆς 9ης Βουλευτικῆς περιόδου.

Ἡ ἱστορικὴ τῶν Κερκυραίων πατρίς, ἥτις ὡς ἀνέκαθεν ὑπῆρξε καὶ εἰσέτι ὑπάρχει μία τῶν ὠραιότερων Νηρηίδων Νυμφῶν τῆς Μεσογείου, ἐχρημάτισε καὶ κοιτὶς σοφῶν καὶ ἐξόχων ἀνδρῶν, καὶ αἰέποτε ἐξετίμησε τὰ φῶτα καὶ τὴν ἀρετὴν, δὲν ἡδύνατο καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐκλογῇ, καθ' ἣν ἡ ἐλευθερία ἐξεληθοῦσα ἐκ τῶν ἐπάλξεων τῶν περιφανῶν φρουρίων της, ἔλυσεν ὀλίγον τὰς χειροπέδας τῶν γενναιοφρόνων τέκνων της, νὰ φανῇ κατωτέρα ἑαυτῆς, καὶ διαψεύδουσα τὸ παρελθόν της, νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ λησμονήσῃ τὸν Σωκράτην, καίτοι ἀπόντα καὶ ἐν Ζακύνθῳ τότε Εἰσαγγελεύοντα. Αἱ προσφιλεῖς ἀναμνήσεις, ἃς εἶχεν ἀφήσει, ὅταν τὸ πρῶτον ἤρξατο νὰ ἐξασκῇ εἰς τὴν πατρίδα του τὴν δικηγορίαν, ἡ αἰέποτε φιλόνομος καὶ φιλάνθρωπος ἐν ταύτῃ ἐκπλήρωσις τῶν εἰσαγγελικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, καὶ ἡ ἐκ τῶν προσφάτων Κεφαλληνιακῶν ἀνακρίσεων, προσκτηθεῖσα ἀγαθὴ φήμη, ἥτις καὶ αὐτὸν καὶ τὴν πατρίδα του ἐτίμησεν, ἥσαν κεφάλαια βεβαίως πολύτιμα, ἅτινα εἰς κοινωνίαν ἐκτιμῶσαν αὐτὰ, ὥφειλον ἐν καιρῷ τῷ δέοντι νὰ παράγωσι τὸν ἀγλὰν καρπὸν των.

Οἱ ἐκλογικοὶ σύλλογοι τῆς Κερκύρας, συμπαραλαμβάνοντες αὐθόρμητοι ἐντὸς τῶν λοιπῶν ὑποψηφίων καὶ τὸν ἐν Ζακύνθῳ διατρίβοντα Σωκράτην, ἀνέδειξαν αὐτὸν πρῶτον μεταξὺ τῶν Κερκυραίων Βουλευτῶν τῆς 9ης Βουλευτικῆς περιόδου. Τὴν μικρὰν ὁμωσ, ἀν καὶ

ἐπιφθονον, καὶ ὑπὸ πολλῶν τότε θηρευομένην ταύτην δάφνην, ἣν ἐπαξίως καὶ ἐνθουσιωδῶς τοῦ προσέφερεν ἡ πατρίς του, ὡς ἀπαρχὴν τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης της, καὶ τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐξελάμβανεν ὡς ἀριστον οἶωνόν τῶν πατριωτικῶν πόθων καὶ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων του, ἔσπευσεν ἡ ἀμείλικτος ἐκείνη θεὰ, ἡ ἀνέκαθεν ἀνιλεῶς αὐτὸν διαπαίζουσα, νὰ περιβάψῃ μὲ τὸ φονικώτερον δηλητήριο, διότι μὲ τὴν χαροποιὰν τῆς δάφνης ἀγγελίαν, ἔφθανε ταυτοχρόνως ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἑτέρα θλιβερά, ἡ τοῦ θανάτου τοῦ μόλις θίγοντος τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, μόνοῦ ἀρρένος καὶ προσφιλεστάτου αὐτοῦ υἱοῦ Ἀριστείδου, ὅστις ἐκ προοιμίων ὑπέσχετο ν' ἀναδειχθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἀξίου πατρός, ἀξίος γόνος.

« Παιδὶ γὰρ κλέος τόδε

« Κάλιστον, ὅστις ἐκ πατρός χρηστοῦ γεγώς

» Εἰς ταύτην ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τοῦ τρόπου. »

Ἦλθον ἀπέκρυψαν εἰς αὐτὸν τὴν ἀπαίσιον εἶδῃσιν, μεταβαλόντες αὐτὴν εἰς μέγιστον κίνδυνον· ὁ νοήμων ὁμως ἀνὴρ ἐμάντευσε πλείότερον ἀφ' ὅ,τι τοῦ ἀπεκάλυψαν, ἀλλ' ὡς γενναῖος καὶ συνετὸς ἐσιώπησεν,

« Ἀνάγκη γὰρ πημονὰς βροτοῦ φέρειν

« Θεῶν διδόντων »

Ἦκουσεν ἀμφοτέρας τὰς ἀντιθέτους ἀγγελίας μετὰ παιδροῦ μὲν προσώπου καὶ μεγίστης ἀταραξίας, πλὴν καὶ μετὰ μικτοῦ τινος ἐσωτερικοῦ αἰσθήματος χαρᾶς καὶ θλίψεως· ἡ σύγκρουσις τῶν αἰσθημάτων τούτων, ἦτον ἑτέρα δεινὴ δι' αὐτὸν δοκιμασία· ὁ πατριωτισμὸς ἐτίθετο αἶφνης εἰς πάλιν μετὰ τοῦ πατρικοῦ φίλτρου, διατρυφῶντος ἔστω, καὶ ἀμυδρὰν τινα ἀκτῖνα ἐλπίδος· ἀλλ' ἐνισχυόμενος καὶ ἐκ τῶν χριστιανικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, δὲν ὑπέκρυψεν εἰς τὴν πάλιν, οὐδὲ τὸ πα-

ράπαν ἐδυσθαρήνθη. Τὸ νέον καίριον τραῦμα τῆς τύχης καὶ τὸ δριμύτατον ἄλγος τῆς αὐαισθήτου ψυχῆς του, ἐμετριάσθησαν, καὶ οὕτως εἶπεῖν οὐδετερώθησαν ἐκ τοῦ προσκαλοῦντος αὐτὸν ὑψηλοῦ τῆς πατρίδος καθήκοντος, καὶ ἐκ τοῦ ἔμφρονος καὶ στωϊκοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος, διότι καλῶς σὺν τοῖς ἄλλοις ἐγνώριζεν ὅτι

« Ἐρῶ μὲν οὐδεὶς, ὅστις οὐ πονεῖ βροτῶν. »
καὶ ἐσχέπετο,

» τι ταῦτα δεῖ

» Στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν ;

» Δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτῶν.

« Τὰ μηδὲν ὠρελοῦντα, μὴ πόνει μάτην. »

Ἐνῷ δὲ οἱ συμπατριῶταί του συνώδευον τὴν κηδεῖαν τοῦ πεφιλημένου τέκνου του, αὐτὸς ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν πιθανῶς τοιοῦτου σπαραξικαρδίου προαισθήματος, διαμένων εἰσέτι ἐν Ζακύνθῳ, ἕνεκα μικρᾶς ἀδιαθεσίας, ἀπηύθυνεν ἴσως ἐνδομύχως εἰς αὐτοὺς εὐχαριστήρια, δι' ἣν τοῦ ἀπένειμαν ὑψηλὴν τιμὴν τῆς κηδεμονίας τῶν τιμαλφεστέρων αὐτῶν δικαίων καὶ συμφερόντων.

Παραιτηθεὶς ἐκ τῆς Εἰσαγγελικῆς θέσεώς του, καὶ ἀπερχόμενος πρὸς ἀναδοχὴν καὶ ἐκπλήρωσιν σπουδαιότερων καθηκόντων, ἐγκατέλειπε τὰς ἀκτὰς τῆς τερπνῆς καὶ πάντοτε ἑαρινῆς ἐκείνης νήσου, ἀντηχοῦσας ἀπὸ τὰς συμπαθητικὰς εὐχὰς καὶ τὰς ἐνθουσιώδεις ἐπιδείξεις, τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως τῶν ζωηρῶν καὶ φιλοπατρίδων αὐτῆς κατοίκων. Καταβελχθεὶς καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ σφόδρα συγκινηθεὶς ἐκ τῶν εὐγενῶν ἐκείνων ἐπιδείξεων καὶ εὐνοϊκῶν αἰσθημάτων, καὶ ὡς ὑπὸ ἐμπνεύσεώς τινος περὶ τοῦ μέλλοντος κα-

ταληφθεὶς, ἀπεχωρίζετο ἐξ αὐτῶν μεθ' ὁμοίων κολακευτικῶν καὶ πατριωτικῶν ἐκφράσεων, ἐξ ὧν ἀναφέρονται τοὺς ἐξῆς λίαν ἀξιοσημειώτους καὶ μέχρι τινος προφητικοὺς λόγους. « Γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅποιος δυσκολίας, καὶ πόσα προσκόμματα καὶ πικρίας θέλω » ἴσως ἀπαντήσει, εἰς τὴν μέλλουσαν πολιτικὴν μου » πορείαν, ἀλλ' οὐδενὸς θέλω φεισθῆ κόπου, οὐδεμιᾶς » θυσίας, οὐδενὸς κινδύνου, ὅπως πληρώσω πρεπόντως καὶ κατ' ἀξίαν τὴν πρὸς ἐμὲ ἐμπιστοσύνην » τῆς γλυκυτάτης πατρίδος μου, καὶ δικαιώσω τὴν » περὶ ἐμοῦ ὑπόληψίν σας. »

Ἀφίχθεις εἰς τὴν γενέτειραν γῆν του, καὶ ἰδὼν ἐν τῷ λιμένι τὰ πρόσωπα τῶν προσελθόντων εἰς ὑποδοχὴν του συγγενῶν καὶ φίλων ὅλως σκυθρωπὰ καὶ κατηφῆ, ἐσθέσθη τότε καὶ τὸ ἀμυδρὸν τῶν ἀσθενῶν ἐλπίδων του φῶς· ἐνόησεν ὅτι τὸ προσφιλὲς τέκνον του, δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐν τοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ συγκατελέγετο μετὰ τῶν οἰκούντων τὰς νεκροπόλεις. Δὲν ἠξιώθη οὔτε γ' ἀκούσῃ τοὺς τελευταίους αὐτοῦ λόγους, δι' ὧν ἡ ἐκπνέουσα φωνή του καὶ τὰ ὠχρίωντα χεῖλη του, ἐπρόφεραν τὸ ὄνομά του καὶ τὸ τῆς πατρίδος, οὔτε νὰ ἐπιθέσῃ ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ μετώπου του τὸ πανύστατον καὶ πένθιμον ἐκεῖνο φίλημα, δι' οὗ οἱ ἐπιζῶντες ἀποχωρίζομενοι ἐκ τῶν τεθνεώτων, δίδουν ὡς ἀρραβῶνά τινα καὶ τῆς μελλούσης αὐτῶν συμβιώσεως.

Τώρα ὅτε ὁ Σωκράτης μέλλει νὰ εἰσέλθῃ ὡς πολιτικός ἀνὴρ ἐντὸς νέου καὶ πολυθροῦβου περιβάλλου, καὶ ὁφείλει νὰ διαπλεύσῃ ἐν τῷ πολιτικῷ ῥαδίῳ πέλαγος πολυχύμαντον, πάντοτε σχεδὸν τριχυμῶδες καὶ πλήρες ἐκείνων καὶ τοῦ ψυχῶν, ἃς σταματήσωμεν ὀλίγον ὅπως ἐκείνην ἀνθρώπου καὶ οἰκογενειάρχην, γνῶρισωμεν καὶ ἀκολούθως αὐτὸν ὡς ῥήτορα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΤ. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

καὶ πολιτικόν, διότι καὶ ὁ μεταρρυθμιστικὸς τῆς Ἑπτανήσου ἀγών, εἶχεν ἀνάγκην μέχρι τινὸς κατὰ μᾶλλον ἢ ἦττον, ὥς ὁ ριζοσπαστικὸς, ἐκ τοιοῦτου καὶ παρομοίου εἶδους εὐτόλμων, σταθερῶν καὶ γενναίων στρατιωτῶν, ὥς καὶ ἐκ τοιαύτης φύσεως ὑψηλῶν, ἡρωϊκῶν, καὶ ἀφιλοκερδῶν πατριωτικῶν ἀρετῶν.

Ὁ Σωκράτης ἦτο μὲν μέτριος τὸ ἀνάστημα, εὐσαρκος καὶ εὐμελής, πλὴν ὀλίγον βραχύνωτος· εὐειδὴς καὶ εὐγραμμος τὸ πρόσωπον· μελανὴ καὶ λεῖα ἡ κόμη· εὐθὺ τὸ μέτωπον καὶ ὥς ὑπὸ τῶν συνεχῶν καὶ ἐμβριθῶν σκέψεων, ἐκτεινόμενον πρὸς τοὺς μῆνιγγας· αἱ ὀφρὺς καλῶς διατυπωμέναι· οἱ ὑπομέλανες ὀφθαλμοὶ διαυγεῖς, ἐκφράζοντες τὸ καθαρὸν καὶ ἀγνὸν τῆς ψυχῆς· ἡ ρὶν κανονικὴ καὶ ἀπολήγουσα εἰς τὸν γρυπὸν τύπον, τὸ στόμα στρογγύλον, ἀνοιγόμενον εἰς χαριέστατον μειδίαμα, διερμηνεῦον τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας· λεπτὴ ἡ ἐπιδερμὶς καὶ εὐχρώματος ἡ ὄψις, δείγματα εὐαισθήτου ὀργανισμοῦ· ἐκφραστικὴ καὶ ἰλαρὰ ἡ φυσιογνωμία, ἀπονεφουμένη μὲν κάποτε ἐκ τῶν πολιτικῶν θορύβων ἢ τῶν πατριωτικῶν ἀποτυχιῶν, πλὴν ἀποκλίνουσα πρὸς τὸ σοβαρὸν, τὸ πρᾶον, καὶ γλυκὺ συνάμα ἐκεῖνο ἥθος, τὸ ὅποιον ἐμπνέον τὸν σεβασμὸν, διεγείρει ταῦτοχρόνως καὶ τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην· ἡ στάσις τοῦ σώματος εὐθεῖα· τὸ δὲ βᾶδισμα ἀσφαλές, πλὴν ἀργὸν ὥς βραδυνόμενον ὑπὸ τῶν πολυειδῶν καὶ σπουδαίων τοῦ νοὸς διαλογισμῶν· ἀφελεῖς καὶ ἀπέριττοι, πλὴν εὐγενεῖς καὶ κόσμιοι οἱ τρόποι, ἐλευθέρᾳ δὲ καὶ ἀνεπιτήδευτος ἡ συμπεριφορὰ, καταδεικνύουσα τὸ γενναῖον καὶ ἄδολον τοῦ χαρακτήρος. Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἄνθρωπος.

Νυμφευθεὶς περὶ τὸ 19^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας του, εἰ
λαβεν οὕτως ἀφορμὴν ἐκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς νε-

ότητός του, νὰ συγκεντρώσῃ καὶ ἀφιερῶσῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀσκήσιν τῶν ἐμφύτων ἐκείνων συγγενικῶν ἀρετῶν, ἐξ ὧν ἡ οἰκογένεια, ἡ ἀρχικὴ αὐτῇ κοιτίς καὶ ἡθικὴ ἐστία τοῦ σχηματισμοῦ τῶν κοινωνιῶν, ζωογονεῖται, στερεόνεται, καὶ καθίσταται διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἀνταλλαγῆς τῶν θελκτικωτέρων αἰσθημάτων, καὶ τῆς χριστιανικῆς καὶ ἀρμονικῆς συμβιώσεως, τὸ εὐδαιμονέστερον ἐν τῷ βίῳ τούτῳ τῶν ἀνθρώπων ἐνδιαίτημα. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ἀνέδειξεν ἐν ταῖς οἰκογενειακαῖς σχέσεσιν τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην ἀπλότητα, μεθ' ἧς συνυπάρχει καὶ ἡ φυσικὴ ὀρθόνοια, καὶ ἡ ἀθωότης, καὶ ἡ θερμότης τῶν αἰσθημάτων, καὶ ἡ ἀγνότης τῆς φαντασίας. Ἦτον οὐ μόνον ἱκανώτατος ἰθύντῃρ τῆς οἰκογενείας του, καὶ ἐπιμελέστατος κηδεμῶν τῶν συμφερόντων τῆς, ἀλλὰ καὶ συνετὸς καὶ ἐπεικὴς δικαστὴς πάσης τυχόν ἀναφουμένης ἐριδος, περιπαθέστατος καὶ τρυφερὸς σύζυγος, φιλοστοργότατος καὶ εὐαίσθητος πατήρ, προσφιλὴς καὶ γενναῖος ἀδελφός, καὶ σταθερὸς καὶ φιλοφρονέστατος φίλος. Ἰδοὺ καὶ ὁ οἰκογενειάρχης. Τίς δὲ ἦτον ὁ δικηγόρος, ὁ πολίτης, καὶ ὁ ὑπηρέτης τῶν νόμων, εἴπομεν προλαβόντως.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἀνὴρ, ὅστις τὴν 6 Ἀπριλίου 1850 εἰσῆρχετο ἐντὸς τοῦ ἐν Κερκύρα Βουλευτικοῦ περιβόλου κατὰ τὴν 9^{ην} Βουλευτικὴν περίοδον. Ἡ 9^η Βουλὴ ἀπηρτίζετο ἐκ τριῶν μερίδων, ἐξ ὧν ὑπερτέρα κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἦτον ἡ μεταρρυθμιστικὴ μερίς, δευτέρα ἡ ριζοσπαστικὴ, καὶ τρίτη ἡ κυβερνητικὴ. Καίτοι ὅμως ἐντὸς τῆς Βουλῆς ἐπλειονοψηφοῦσε τὸ μεταρρυθμιστικὸν αὐτῆς ἐπικρατέστερον ἦτο τὸ ἡμιρριζοσπαστικὸν. Ἐπὶ τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα τοῦτο δὲν ὑπερίσχυσε, συνέβη κυρίως ἕνεκα τοῦ περιορισμοῦ

εἰσέτι τοῦ ἐκλόγιку δικαιώματος, καὶ τοῦ συνεπτυγμένου ριζοσπαστικῦ φρονήματος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε λάβει μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εὐρείας παντοῦ διαστάσεις.

Εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, ὅπου πρὸ χρόνων βαθμηδὸν ἀνεπτύσσετο ὡς ὑποκαίόμενον ἡφαίστειον, καὶ εἶχεν ἐπὶ τέλους γίνεαι ὁ πυρὴν πάσης ἐν Ἑπτανήσῳ ἐθνικῆς ζωῆς, ἔνεκα τῆς ὁποίας καὶ τόσους ὑπέστη πολυχρόνιους καταδιωγμούς, καὶ τελευταῖον ἀκριβοπλήρως τὰς μεταρρυθμίσεις μὲ τὸ αἷμα καὶ τὰς καταστροφὰς τοῦ στρατοδικείου, ἀνεδείχθη ἀκμαῖον καὶ ἀνώτερον ἀπὸ τὸ μεταρρυθμιστικόν, διότι ἐκ τῶν δέκα τῆς Κεφαλληνίας Βουλευτῶν, ἕξ μὲν ἦσαν ριζοσπάσαι, τρεῖς μεταρρυθμισταὶ, καὶ εἷς, ὡς μὴ ὥφειλε, κυβερνητικὸς, τοῦ ὁποίου καὶ εἰσέτι

« Φόνον δόμοι πνέουσιν αἰμοσταγῇ

»

» Ὅμοιος ἀτμός, ὥσπερ ἐκ τάφου, πρέπει. »

Ποῦ εἶναι πλέον οἱ ἐλευθερόπτεροι ἐκεῖνοι καιροί, κατὰ τοὺς ὁποίους τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ἀγνὸν ὡς ἡ ἀρετὴ, θαρράλεον ὡς ὁ πατριωτισμός, καὶ ἐνθουσιῶδες ὡς ἡ ἔμπνευσις, ἐπετέρυγιζε πλήρες χρυσῶν ἐλπίδων, ἀγαλλόμενον καὶ μετάρσιον ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ δαφνοστεφῶν ὁρέων τῆς Κεφαλληνίας; Ποῦ εἶναι ἡ μεγαλοπρεπὴς τῶν ἡμερῶν ἐκείνων Ἐποποιία καὶ ὁ ὑψηλὸς λυρισμός, ἅτινα ὑπὸ τὸ βάρος τότε τῆς μάστιγος καὶ τῆς ἀγχόνης, καὶ ἐκ τῶν δεσμῶν τῶν φυλακῶν καὶ τῶν ξηροσκοπέλων, ἐτόνιζον θουρίους ὕμνους καὶ ἔψαλλον ἐθνικοὺς παιᾶνας, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος σήμερον τῆς τοσοῦτον ποθουμένης ἐλευθερίας, μετετρέπησαν εἰς Φορτικὰ δράματα, Σατυρικάς ὀρχήσεις, Βακχικὰ ὄργια, καὶ τὸ δὴ πάντων χαλεπώτα-

τον εἰς Χαρωνεῖους ἀσπασμούς; Ὅχι! ἂς μὴν ἀναμνησθώμεθα πλέον θρηνοῦντες, αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίους καὶ ἡρωικοὺς καιροὺς! διότι,

« nessun maggior dolore

« Che ricordarsi del tempo felice

» Nella miseria »

Ἐπειτα

« ταῦτα μὲν τί δεῖ

» Θρηνεῖν προκόποντ' οὐδὲν εἰς πρόσθεν κακῶν; »

« Ὡ πατρίς, ὡς σοῦ κάρτα νῦν μνεῖαν ἔχω! » Ὁ ἀνατεῖλουν πάλιν οἱ ἔγχυοι καὶ ζωοπάροχοι ἐκεῖνοι χρόνοι, οἱ προμηνύοντες ὠραῖον, βιώσιμον καὶ ῥωμαλέον τοκετόν, καὶ ἀποκυήσαντες ἄμορφον, εἰδεχθὲς καὶ θνησιμαῖον τέρας; Οἴμοι! Πῶς περιελίσσει σήμερον τὸ ἔαρ τοῦ πολιτικοῦ ἐκείνου βίου νεκρικὸν σάββανον, καὶ καλύπτει παγετὸς τοῦ θανάτου! Πῶς μόλις ἐξέλειψε τὸ ἡφαίστειον ἐκεῖνο, συνεξέλειψαν καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτοῦ συνεχόμενοι κρατῆρες! Ποία μυστηριώδης δύναμις, κατέσθεσε πανταχόθεν τὸ ἱερόν καὶ καθαρὸν ἐκεῖνο πῦρ; Ποῖον καταχθόνιον δέλεαρ, μετέβαλε τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην ἠθικὴν καλλονὴν εἰς δυσειδῆ καὶ αἰσχροὴν ἀγυρτίαν;

« Quid non mortalia pectora cogis

» Auri sacra fames ! »

Πλὴν ἂς εἰπώμεν κάλλιον μὲ τὸν ἐν ταῖς Χοηφόροις Ὀρέστην,

« Σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν τὰ καίρια. »

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ ἡ μικρὰ αὕτη παρέκθασις, εἰς ἣν τὸ πατριωτικὸν ἄλγος καὶ ἄκοντας μᾶς παρέσυρεν ἔπαυσαν ὁμοῦ καὶ ἡδοναὶς τὸ προκείμενον.

Εἰς τῶν δέκα ἐκείνων Βουλευτῶν τῆς Ζακύνθου, πέντε ἦσαν μεταρρυθμισταὶ, τρεῖς κυβερνητικοί, καὶ

δύο ρίζοσπάσται, εἰς τοὺς ὁποίους προστετέθη μετὰ ταῦτα καὶ ἕτερος. Ἐκ τῶν δέκα ὡσαύτως τῆς Κερκύρας, ἑπτὰ ἦσαν μεταρρυθμισταί, καὶ τρεῖς κυβερνητικοί· ἀκολούθως δὲ ἐξελέχθη καὶ εἷς τι κενὸν εἰς ρίζοσπάστης. Ἐκ τῶν ἑξ τῆς Λευκάδος, τέσσαρες ἦσαν μεταρρυθμισταί, καὶ δύο κυβερνητικοί, καὶ ἐκ τῶν ἑξ τέλος τῶν τριῶν μικρῶν νήσων Παξῶν, Κυθήρων καὶ Ἰθάκης, εἷς ρίζοσπάστης ἐκ ταύτης, δύο μεταρρυθμισταί καὶ τρεῖς κυβερνητικοί, ὥστε ἐντὸς τῆς 9ης Βουλῆς συνέδρευον εἴκοσι καὶ εἷς μεταρρυθμισταί, ἑνδεκα ρίζοσπάσται καὶ δέκα κυβερνητικοί.

Ἰδοὺ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Μεταρρυθμισταί ἦσαν, ἐκ μὲν τῆς Κερκύρας, — ὁ Ἀνδρέας Μουστοξύδης, ἐπισημότης καὶ ἐμβρίθεια φιλολογικῇ, — ὁ Σωκράτης Κουρῆς, ἀγνότης καὶ σύνεσις πολιτικῇ, — ὁ Σπυρίδων Βούλγαρης, χαρακτήρ πρᾶος καὶ σεβαστός, — ὁ Ἰωάννης Πετριτσόπουλος, πατριωτισμὸς νεστόρειος, — ὁ Στέφανος Παδοβᾶς, ἐμπειρία δικανικῇ, — ὁ Σπυρίδων Ἀρβανιτάκης, ἱκανότης Ἰατρικῇ, — καὶ ὁ Σταμάτιος Λάσκαρης, ἐλευθερία ἀπέρिटτος. Ἐκ δὲ τῆς Κεφαλληνίας, — ὁ Κωνσταντῖνος Ἀννίνος Χωραφᾶς, ἀγαθότης φυσικῇ, — ὁ Νικόλαος Βαλιέρης, σοβαρότης καὶ σύννοια, — καὶ ὁ Ἀντώνιος Δαλλαπόρτας, ἀντιπολίτευσις πολιὰ. Ἐκ δὲ τῆς Ζακύνθου, — ὁ Κανδιάνος Ῥώμας, φιλοδοξία ἀπόκρυφος, — ὁ Σπυρίδων Καρβελάς, ἐπισημότης Ἰατρικῇ καὶ ἀφέλεια, — ὁ Ἀντώνιος Γαήτας, ἱκανότης ἐπιδεικτικῇ, — ὁ Δημήτριος Πελεκάσης, βαθύτης Ἱπποκράτειος καὶ ὀλιγοέκεια, — καὶ ὁ Δημήτριος Μιχαλίτσας, εὐαίσθησις μελαγχολικῇ. Ἐκ δὲ τῆς Λευκάδος, ὁ Σπυρίδων καὶ Ναπολέων Ζαμπέλιοι, παιδεία καὶ ῥητορικῇ ἱκανότης, — ὁ Ἰωάννης Μαρίνος, περίσκεψις καὶ ὀρθόνοια, — καὶ ὁ Θε-

οδόσιος Σούνδιας, ἡπιότης ἐλκυστικῇ. Ἐκ δὲ τῶν μικρῶν τέλος νήσων, — ὁ Νικόλαος Μακρῆς Πάξις, καὶ ὁ Ἰωάννης Λαζαρέτης Κυθηραῖος, ἀμφοτέροι μετριοπαθεῖς λάτραι τῆς μεταρρυθμίσεως.

Ῥίζοσπάσται ἦσαν, ἐκ μὲν τῆς Κεφαλληνίας, — ὁ Γεράσιμος Α. Λιβαδάς, ῥέκτης ἀεικίνητος καὶ ἀδάμαστος, — ὁ Ἠλίας Ζερβὸς Ἰακωβάτος, εὐστάθεια καὶ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν θυσίαν, — ὁ Ἰωσήφ Μομφερράτος, τύπος δημοκρατικῆς ἐλευθερίας, — ὁ Γεώργιος Τ. Ἰακωβάτος, πέλεκυς ἀμφίστομος καὶ βαρὺς, — ὁ Σταματέλος Πυλλαρινὸς, εἰρωνεῖα σαρκασικῇ, — καὶ ὁ Ἰωάννης Τ. Α. Καπελέτος, θαρράλεότης καὶ ἀφροντισία. Ἐκ δὲ τῆς Ζακύνθου, ὁ Φραγκίσκος καὶ Ναθαναὴλ Δομενεγῖναι, ὁ μὲν ζωηρὸς καὶ χαριεντιζόμενος ὥς καὶ εἰς τὰ μᾶλλον σοβαρὰ, ὁ δὲ ἐνθουσιαστῆς ἀκράτητος τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ τὸν βίον ἀπώλεσε, — καὶ ὁ Ἀγγελος Σιγοῦρος Δεσύλλας, ἀπλοϊκὸς τοὺς τρόπους καὶ ἀρχαϊκὸς τὸ φρόνημα. Ἐκ δὲ τῆς Κερκύρας, — ὁ Χριστόδουλος Ποφάντης, χαρακτήρ θερμὸς καὶ ἀγνὸς ὡς ἡ ἐθνικὴ ἰδέα. Καὶ ἐκ τῶν τριῶν μικρῶν νήσων, — ὁ ἐξ Ἰθάκης Τηλέμαχος Παῖζης, εὐαίσθητος καὶ γενναῖος, ὡς ὁ ἀρχαῖος ὁμῶνυμὸς του.

Κυβερνητικοί δὲ τέλος ἦσαν, ἐκ μὲν τῆς Κερκύρας, — ὁ Ἀλέξανδρος Δαμασκηνὸς, γλῶσσα χαριτολόγος, ψυχὴ φίλαρχος, — ὁ Ἀναστάσιος Γυιαλινᾶς, σιγηλὸς καὶ μετριοφρονέστατος, — καὶ ὁ Δημήτριος Κουρκουμέλης, ἐραστὴς μᾶλλον τῆς ἐξουσίας ἢ τῆς ἐλευθερίας. Ἐκ δὲ τῆς Κεφαλληνίας, — ὁ Δημήτριος Καραῖος, ἡμιμαθητὴς ἀκαταμάχητος, πλὴν διαφανὲς διανοητικῇ ἐκείνῃ ἑταιροῦς, — καὶ ὁ Νικόλαος Καραῖος, ἀντεκατέστη ὑπὸ τοῦ ρίζοσπάτου Ἀνδρέου Κ. Καρούσου, πρᾶος τὸν χαρα-

ΙΛΑΚΙΣΤΑΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣ

κτῆρα καὶ θερμοτάτου τὸ φρόνημα, πλὴν μετ' οὐ πολὺ μεταστάντος. Ἐκ δὲ τῆς Ζακύνθου, — ὁ Νικόλαος Βολτέρας, τρόποι κόσμιοι, δοξασίαι σαθεαί, — ὁ Γεώργιος Μεσσαλάς, πνεῦμα εὐκίνητον, — καὶ ὁ Δημήτριος Πλέσσας, παίκτης ἐπιτήδεις καὶ ἐξησκημένος. Ἐκ δὲ τῆς Λευκάδος ὁ Ἰωάννης καὶ Σπυρίδων Βαλαωρίται, ἐρασίαρχοι ὡς ἦσαν καὶ ἐρασιχρήματοι· διορισθέντος ὅμως τοῦ πρώτου Γερουσιαστοῦ, ἀνεπλήρωσε τὸ κενὸν αὐτοῦ ὁ μεταρρυθμιστῆς Δημήτριος Κόνδαρης, ἀνὴρ εὐπρεποῦς συμπεριφορᾶς καὶ εὐαισθήτου καρδίας. Καὶ ἐκ τῶν μικρῶν τέλος νήσων ὁ Γ. Πήλικας, ὁ Β. Μαχαιριώτης, καὶ ὁ Ν. Κάγκας, διορισθεὶς Γερουσιαστῆς, ἅπλοι δορυφόροι καὶ οὐδὲν πλεόν. Οὗτοι καὶ τοιοῦτοι ἦσαν τότε οἱ διάφοροι ἄνδρες, καὶ οἱ ποικίλοι χαρακτῆρες, ἐξ ὧν ἀπηρτίζοντο αἱ τρεῖς ἐν τῇ 9ῃ Βουλῇ πολιτικαὶ μερίδες.

Ὁ Σωκράτης λοιπὸν συνετάχθη μὲ τὴν πλειονοψήφουσαν μερίδα, εἰς ἣν καὶ ἀνῆκεν ὡς μεταρρυθμιστῆς, καὶ ὡς τοιοῦτος θεωρεῖται καὶ παρ' ἡμῶν ἐνταῦθα, διότι καίτοι Ἕλλην τὸ φρόνημα καὶ τὴν ψυχὴν, ἐπρέσβευεν ὅμως πολιτικὰς δοξασίας καὶ πεποιθήσεις μεταρρυθμιστικὰς, τὰς ὁποίας ἀνεκήρυξε καὶ πρὶν τῆς ἐκλογῆς του διὰ τοῦ προγράμματός του· ἰδοὺ πῶς ἐξεφράζετο εἰς αὐτό. « Εἶμαι καὶ ἐγὼ Ἕλλην, εἶμαι » καὶ ἐγὼ τέκνον τῆς μεγάλης ἐκείνης οἰκογενείας, » ἥτις ἔχει νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ ἀνακτήσῃ δικαιώματα » ἐθνικότητος, καὶ ὡς τοιοῦτος ὀφείλω καὶ ἐγὼ νὰ » περιθάλλω καὶ λατρεύω ἐν ἑαυτῷ τὴν ἰδέαν τῆς ὀ- » ριστικῆς μας ἀποκαταστάσεως. Ἀλλὰ τοῦτο εἰς ἐμέ, » ἢ κάλλιον εἰς ἡμᾶς εἶναι μόνον εὐχή, εἰς δὲ τὴν » πρόνοιαν ἐναπόκειται ἡ πραγματοποίησις, ὅπως αὐ- » τῇ φίλον ἦ. Αἱ τωριναὶ περιστάσεις τῆς χείνης ἡ-

» μῶν πατρίδος εἶναι ὁμολογουμένως σοβαραὶ καὶ » κρίσιμοι, τὸ δὲ ἔργον τοῦ βουλευτοῦ ἐπίπονον, δυσ- » χερές καὶ ἀκανθῶδες. Προσέξατε λοιπὸν εἰς τὰς ἐ- » κλογάς, ὧ συμπολίται, καὶ ἐπιτρέψατέ μοι μετὰ » παρρησίας νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι διὰ ν' ἀπολάβωμεν » Συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις, καὶ » δι' ἰσχυρῶν ἐγγυήσεων νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ προσω- » πική ἐλευθερία τῶν πολιτῶν, διὰ νὰ ἀναπτυχθῶσιν » ἀποχρώντως τὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικότητός μας, καὶ » νὰ βελτιωθῇ ἡ διανοητικὴ καὶ ἡ ἀθλιεστάτη οἰκο- » νομικὴ μας κατάστασις, ἀπαιτεῖται εἰς τοὺς μέλ- » λοντας νὰ καθέξωσι βουλευτικὴν ἑδραν, καθαρὸν » αἶσθημα πατριωτισμοῦ, ἱκανότης καὶ μεγίστη φρό- » νησις. »

Συνάδελφος καὶ ἐγὼ ἐν τῇ 9ῃ Βουλῇ, πλὴν ἀνή- κων εἰς τὴν ῥίζοσπαστικὴν μερίδα, καὶ συνδεθεὶς μετ' αὐτοῦ μὲ δεσμοὺς ἀκραιφνεστάτης φιλίας, συνδιελέχθημεν πολλάκις ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἡμῶν δοξασίῶν, καὶ πάντοτε μοῦ ὡμολόγησε μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐ- τὸν εἰλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην, ὅτι οἱ ῥίζοσπα- στικὴ πορεία, ἦτο βεβαίως ὀρθότερα καὶ προδευτικω- τέρα, πλὴν ἐν τῷ τότε χρόνῳ ἀνέφικτος, καὶ ἴσως ἐπιβλαβὴς καὶ ἐπιζήμιος, ἐνῷ ἡ μεταρρυθμιστικὴ, καίτοι κατωτέρα, ἦτον ὅμως μᾶλλον ἐφικτὴ, καὶ εἰς ἄμεσα πρακτικὰ ἐξαγόμενα μᾶλλον πιθανή, ὅθεν ἂν καὶ ἠῤυχετο καὶ αὐτὸς ἐγκαρδίως ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως, ἡσπάζετο ὅμως τὴν μεταρρύθμισιν, διότι ἐνόμιζεν ἱε- ρὸν αὐτοῦ καθήκον νὰ ἐπιδιώξῃ ὅ,τι ἐν τῇ ἰδίᾳ συνει- δήσει του, ἐπίστευεν εὐκολωτέρας ἐπιτυχίας καὶ ἀμέ- σον ὠφελείας διὰ τὸν τόπον. Ἐκτοτε ἔτι μᾶλλον ἐ- πείσθη καὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα, διότι καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἐγὼ αὐτὸν ἐγνώρισα καὶ πολὺ ἐξετίμησα τὴν ἀ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

γνώτητα τῶν ἐλευθέρων αὐτοῦ αἰσθημάτων, καὶ τοὺς θερμοὺς πόθους, ἐξ ὧν ἐνεφορεῖτο ὑπὲρ τῆς ταχυτέρας, ἔστω καὶ πιθανῆς, καὶ ἐλαχίστης προαγωγῆς καὶ ἀνακουφίσεως τῆς πατρίδος του. Τούτου ἐνεκα ἐνῶ ἔμενε πιστὸς εἰς τὴν μεταρρυθμιστικὴν πορείαν του, δὲν ἐδίσταζε νὰ ὑπερψηφίζη πάντοτε, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐκ τῶν ἄλλων μερίδων προτεινόμενον, ἔκρινεν ἐν τῇ πεποιθήσει του ἐφικτὸν καὶ χρήσιμον εἰς τε τὴν Ἑπτανησον καὶ τὸ λοιπὸν ἔθνος.

Ἡ θέσις τῆς 9ης Βουλῆς, ἦτο κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας λίαν κρίσιμος καὶ σοβαρὰ, διὰ τε τὰς ἐξωτερικὰς τῆς Εὐρώπης περιστάσεις, τὴν ἐσωτερικὴν τῆς Ἑπτανήσου καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατάστασιν, τὴν φύσιν τῶν ἀρχῶν τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῆς μερίδων, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν σιδηρὰν τότε καὶ κακῶς ὑπολογισθεῖσαν πολιτικὴν τῆς Προστασίας, ἀντιπροσωπευομένην ὑπὸ τοῦ δεσποτικοῦ καὶ αἰμοχαροῦς τὸν χαρακτῆρα, ἐπιθετικοῦ δὲ καὶ ὕβριστοῦ τὴν γλῶσσαν Ἀρμοστοῦ Οὐάρδου. Ἡ ἐδρα τοῦ Βουλευτοῦ ἦτο πλήρης ἀκανθῶν καὶ περιστοιχείτο ὑπὸ παντοίων δυσχερειῶν καὶ κινδύνων. Καίτοι δὲ ὁ Σωκράτης νοήμων καὶ ὀξυδερκής ὡς ἦτο, δὲν ἡγγόει πάντα ταῦτα, ἐπολιτεύετο ὁμως ἐντὸς τῆς πορείας του, καὶ ἐξεφράζετο ἐπὶ ὅλων τῶν συζητουμένων ἀντικειμένων, εἴτε νομοθετικῆς, εἴτε πολιτικῆς φύσεως ἦσαν, μετὰ περισκέψεως μὲν, εὐσχημοσύνης καὶ συνέσεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους, παρρησίας καὶ ἀνεξαρτησίας.

Εἰς τὸ περὶ ὄρκου τῶν Βουλευτῶν ζήτημα, ὅπου καίτοι περὶ ἀπλοῦ τύπου ἐπρόκειτο, ἐθίγετο ὁμως ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις τῶν ἀτόμων, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου πολλὰ συζητήσεις, καὶ ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους

τοῦ Ἀρμοστοῦ ἐγίνοντο, παρεδέξατο τέλος ἡ μερίς του, ὡς μᾶλλον σύμφωνον πρὸς τὴν πορείαν τῆς, τὴν τροποποίησιν, ἣν αὐτὸς ἐπρότεινε, καὶ εἰς ἣν συγκατετέθη καὶ ὁ Ἀρμοστής. Διεδηλοῦτο δὲ δι' αὐτῆς ὅτι « κατὰ τοσοῦτον ἐσέβετο καὶ ἐτρηεῖτο τὸ σύνταγμα, » καθόσον ἤθελε συνάδει μὲ τὸν σκοπὸν τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων, καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἀπόρροια αὐτῆς. »

Εἰς δὲ τὸ περὶ ἀτομικῆς ἀσφαλείας νομοσχέδιον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Οὐάρδος ὑπέβαλλε τροπολογίας, δι' ὧν ἐκ βάθρων ἀνέτρεπεν αὐτὸ, καὶ ἐπειρᾶτο τὴν μὲν ἐλευθεροτυπίαν ἐμμέσως νὰ περιορίσῃ, τὴν δὲ Ὑψηλὴν Ἀστυνομίαν καὶ τὰς αἱματηρὰς τῆς Κεφαλληνίας σκηναὺς νὰ νομιμοποιήσῃ, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ νὰ δεινώσῃ ἔτι μᾶλλον τὴν κατάστασιν τῆς Ἑπτανήσου, ὁ Σωκράτης μετὰξὺ πολλῶν προτάσεων γινομένων ὑπὸ τῶν Βουλευτῶν κατὰ τοῦ νομοσχεδίου καὶ τῶν τροπολογιῶν τοῦ Ἀρμοστοῦ, ἐπρότεινε τὴν ἀνευ συζητήσεως ἀπόρριψιν μόνων τούτων, καὶ ἡ Βουλὴ παμφηφεί παρεδέξατο τὴν πρότασίν του. Ἰδοὺ οἱ ἐν ἐκείνῃ τῇ περιπτώσει ἀποπνέοντες ἔμφλογον μὲν, πλήν καὶ ἔμφρονα πατριωτισμὸν λόγοι του, αὐτολεξεῖ ἀντιγεγραμμένοι ἐκ τῶν ἐπισήμων πρακτικῶν τῆς 9ης Βουλῆς.

« Μολονότι ἐπροσπάθησα πάντοτε νὰ συμβουλευσά » τὰ ἦττον ἐπιβλαβῆ, ἐπὶ τοῦ σοβαροῦ ὁμως τούτου » ἀντικειμένου, ἂν καὶ καταρχὰς εὐρίσκόμην εἰς ἀπορίαν τινὰ, τώρα δὲν βλέπω ἄλλο μέσον, παρεκτὸς τῆς » ἀπορρίψεως οὐχὶ τοῦ νομοσχεδίου, ἀλλὰ τῶν τροπολογιῶν, ἀπὸ καὶ αὗται προτείνονται ὡς τόσοι » ὅροι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνεύ. Τοιαύτας προτάσεις, καὶ » μάλιστα τὴν τείνουσαν νὰ φέρῃ καιρίαν πληγὴν εἰς

» τὸν περὶ ἐλευθεροτυπίας νόμον, ψηφισθέντα μετ' εὐ-
 » φημιῶν ὑπὸ τῶν προκατόχων μας, εἶναι ἀδύνατον
 » ἡμεῖς νὰ τὰς παραδεχθῶμεν. Ἐνθυμίζω ὁμῶς ὅτι
 » τὰ πράγματα, μένουν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται
 » κατὰστασιν, ἀνευ δηλαδὴ ἐγγυήσεων τῆς ἐλευθερίας
 » καὶ τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν. Διὸ εἶναι ἀνάγκη διὰ τῆς
 » φρονήσεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς καρτερίας νὰ ὑπο-
 » μείνωμεν τὰ ὑπάρχοντα δεινὰ, ἕως οὗ ἔλθῃ ἡ σιγμὴ
 » ν' ἀπαλλαχθῶμεν. Ὅμιλῶ δι' ὅλην τὴν Ἑπτάνησον,
 » ἀλλ' ἰδιαιτέρως προκαλῶ τὰς Ἀρχὰς νὰ λάβωσι
 » κατάλληλα μέτρα διὰ τὴν Κεφαλληνίαν, ὅπως παύ-
 » σῃ τοῦ λοιποῦ νὰ ἐρεθίζητε ἔτι μᾶλλον ὁ πολυπα-
 » θὴς ἐκεῖνος λαός. Ἐπανερχόμενος δὲ εἰς τὸ προ-
 » κείμενον λέγω, ὅτι ἐπειδὴ ὡς φαίνεται, οὐδεμία
 » ἐλπίς ὑπάρχει ν' ἀποσύρῃ ὁ Ἀρμοστής τὰς προ-
 » ταθείσας τροπολογίας, ἡ Βουλὴ ὀφείλει νὰ τὰς ἀ-
 » πορρίψῃ καὶ νὰ διαμαρτηρυθῇ, ὅχι διὰ διαγγέλμα-
 » τος, ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου, ὅτι οὐδα-
 » μῶς ἀνεγνώρισε τὴν αὐθαίρετον ἐξουσίαν, καὶ τὰς
 » καταχρήσεις τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας. »

Ἄλλ' ἡ 9ῃ Βουλὴ ἐκτὸς τῶν νομοθετικῶν ἐν γέ-
 νει καὶ οἰκονομικῶν ἰδίως ζητημάτων, εἰς τὰ ὁ-
 ποῖα ἀσχολουμένη, ἠναγκάζετο συνεχῶς ν' ἀντιπα-
 λαίῃ μετὰ λίαν δυσμενοῦς νομοτελεστικῆς Ἐξουσίας,
 ἥτις ἕνεκα τῶν παρεμβαλλομένων προσκομμάτων,
 παρέλυε τὰς ἐργασίας τῆς, εἶχε προσέτι ν' ἀποφανθῇ,
 ὡς ἐκ τῆς κυριωτέρας τῶν μελῶν τῆς ἐντολῆς, καὶ
 ἐπὶ δύο ἐτέρων πολιτικῶν, φύσεως μὲν ἀντιθέτου,
 πλὴν εἰς ἄκρων σπουδαίων καὶ ζωτικῶν αὐτὰ δὲ ἡ-
 σαν τὸ μεταῤῥυθμιστικὸν καὶ ἐθνικὸν
 ζήτημα, ἅτινα ἐδαιρουῶσαν καὶ τὴν κοινωνίαν, διότι
 ἡ μὲν ἀνωτέρα ἐν γένει τάξις συνεμερίζετο τὸ πρῶ-

τον, ἡ δὲ ὁμὰς τοῦ λαοῦ τὸ δεύτερον· ἐπομένως αἱ
 ἀντίθετοι αὐταὶ ιδέαι, ἀνακεφαλαιωθεῖσαι, ἡ μᾶλλον
 ἐναποτεθεῖσαι εἰς τὰς ἐντὸς τῆς Βουλῆς μερίδας, ὥ-
 φειλεν ἐκάστη νὰ διατυπώσῃ, νὰ προτείνῃ καὶ νὰ ἐ-
 νεργήσῃ, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῇ, δι' ἐννόμων μέσων τὴν
 πραγματοποιήσιν, τῆς ὁποίας ἀντεπροσώπευε κυρίας
 ιδέας.

Ἀμφότεραι δὲ ἐξετέλεσαν τὴν ἐντολήν των, πλὴν
 μὲ διάφορον ἔκβασιν, διότι ἡ μὲν μεταῤῥυθμιστικὴ
 μερίς, μ' ὅλας τὰς ἀντιρρήσεις τῆς ριζοσπαστικῆς,
 ἐπρότεινε ἀπλῶς καὶ κατεχώρησεν εἰς τὰ πρακτικὰ
 τὴν πρότασίν τῆς, ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀρμοστής ἐταράχθη
 ἐξ αὐτῆς, οὔτε τὸ κοινὸν συνεκινήθη, οὔτε ἔγινε πε-
 ραιτέρω βῆμα παρὰ τοῦ προτείναντος αὐτὴν Προέ-
 δρου ἡ ἐτέρου, ἐξέπνευσεν οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰ χεῖλη
 του καὶ ἐμαράνθη ὡς ἐφήμερον ἄνθος. Ἐὰν ἐν τῇ πε-
 ριπτώσει ταύτῃ, καθ' ἣν ἡ μεταῤῥυθμιστικὴ μερίς, ἦ-
 τον εἰσέτι συμπαγῆς, καὶ δὲν εἶχεν ἀπολέσει ἐντελῶς
 τὴν δημοτικότητά τῆς, ὑπῆρχεν ἕτερος ἀπὸ τὸν Οὐ-
 ἄρδον Ἀρμοστής, μᾶλλον πολιτικὸς, ὀξυδερκής καὶ
 συμπαθητικὸς, καὶ δράττων τὴν εὐκαιρίαν, διεφώτι-
 ζεν ὀρθῶς καὶ ἀπαθῶς, καὶ προέτρεπεν ἐνταῦτῳ τὴν
 κυβέρνησίν του εἰς προοδευτικὸν τι βῆμα, ἡ ὁμοίον ἐ-
 κείνου εἰς τὸ ὅποιον βραδύτερον ἀνωφελῶς προέβη,
 ἴσως ἡ μεταῤῥύθμισις ἤθελε, τοῦλάχιστον πρὸς και-
 ρόν, ἐπιτύχει. Ἄλλ' ὁ Οὐἄρδος ἀπεναντίας, ἕνεκα
 τῆς ἀποτόμου, ἀσυνέτου καὶ ἀπανθρώπου αὐτοῦ πο-
 λιτικῆς, ὑπῆρέτει, καὶ πολέμων αὐτὴν, τὴν ριζοσπα-
 στικὴν μερίδα. Ἐπρότεινε δὲ καὶ αὕτη ἐπίσης, οὐδε-
 νος Βουλῆς ἀντιτείνοντος, τὴν ἰδικήν τῆς πρότα-
 σιν, διατεκμασάσα αὐτὴν εἰς ψήφισμα συνταχθὲν ὑπ'
 ἐμοῦ, πλὴν ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ, διεκόπη ἐκ τῆς αἰ-

φνηδίου καὶ δεσποτικῆς ἐξαμήνου ἀναβολῆς, ἣν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν διεβίβασεν ὁ Ἀρμοστής, καὶ ὁ Πρόεδρος παρατύπως ἀνέγνωσεν· ἐπομένως ἡ πρότασις οὔτε προέβη περαιτέρω, οὔτε εἰς τὰ πρακτικὰ ἐν τάξει κατεχωρήθη, ἀλλὰ προκύπτει ἐναργῶς καὶ ἐμπεριστατωμένως ἐκ τῶν διαμειφθέντων τότε ἐγγράφων, μεταξὺ τῶν Βουλευτῶν ῥιζοσπαστῶν καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, καὶ δημοσιευθέντων εἰς ἰδιαιτέρα φυλλάδια καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος τοῦ Φιλελευθέρου.

Εἰς ἀμφοτέρωθεν δὲ τὰ ζητήματα ταῦτα ὁ Σωκράτης, ἐπολιτεύθη μὲ τὴν περίνοιαν καὶ γενναιότητα συνεπεστάτου, ἔμφορος καὶ θαρρᾶλέου πολιτικοῦ ἀνδρός. Ὑπεστήριξε μὲν τὴν πρότασιν τῆς μεταβρύθμισεως μετὰ παρρησίας καὶ πεποιθήσεως, ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων περιχοπῶν τῆς ἀγορεύσεώς του σαφῶς καταδεικνύεται.

« Ἐπειδὴ καὶ ἄλλοτε ἐξεφράσθην, ὀφείλω καὶ τώρα
» νὰ ἐξηγήσω τὴν γνώμην μου ἐπὶ τοῦ ἀναφυομένου
» ζητήματος. Νομίζω, Κύριοι, ὅτι ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ
» Ἑπτανησιακοῦ λαοῦ, δὲν ἐκπληροῦμεν καθ' ὅλοκλη-
» ρίαν τὸ καθήκον μας, περιοριζόμενοι εἰς συζητήσεις
» ἀφορώσας διακήρυξιν αἰσθημάτων, εὐχῶν καὶ ἐπι-
» θυμιῶν. Εἴμεθα ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου διὰ νὰ
» κατορθώσωμεν καὶ πράγματα, καὶ χρεωστούμεν νὰ
» θεραπεύσωμεν τὰς ἀνάγκας μας, βελτιόνοντες καὶ
» αὐτὴν τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τοῦ λεγομένου κυ-
» ριάρχου λαοῦ. Τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν, αὐτὴν τὴν εὐχὴν
» παντὸς Ἑπτανησίου, τὴν διεκηρύξαμεν μεθ' ὅλης
» τῆς παρρησίας (α), καὶ ἡ Εὐρώπη ἤδη καὶ πολλῶ

(α) Ἐνταῦθα ἐννοεῖ ὁ ρήτωρ τὴν ἐθνικὴν εὐχὴν, ἐκφρασθεῖσαν εἰς τὸν λόγον τῆς ἀπκνήσεως.

» μᾶλλον ἢ Ἀγγλία, δὲν ἀγνοεῖ ὁποῖον τὸ αἶσθημα
» τῶν Ἑπτανησίων »

« Εἶναι βέβαιον καὶ ὁμολογούμενον ὅτι ἡ Βουλὴ
» τῶν Ἰονίων, δὲν ἔχει σχεδὸν κἀνὲν πραγματικόν
» δικαίωμα, οὐδὲ δύναται νὰ ἐξασκήσῃ αὐτὰ τὰ ὀλίγα,
» ἅτινα ἔχει, ἐξ αἰτίας τοῦ τωρινοῦ συνταγματικοῦ
» συστήματός μας, αἱ ἀποφάσεις τῆς μένουσιν ἀνεκτέ-
» λεστοι, τὰ προτεινόμενα νομοσχέδια ἀπαντοῦν μύ-
» ρια προσκόμματα, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν γίνον-
» ται ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἀρχῶν παραδεκτά. Ἡ κυριαρ-
» χία τῆς δὲν εἶναι, εἰμὴ μόνον λέξεις κενὴ οἰασθή-
» ποτε σημασίας. Εἶναι πρέπον λοιπὸν νὰ ὑποφέρω-
» μεν τοιαύτην κατάστασιν τῶν ἀθλιεστάτην, μό-
» νον μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς Ἐνώσεως, ἐνῶ οὔτε ἡ
» πραγματοποίησις δύναται νὰ ᾔῃ ἀποτέλεσμα τῆς
» θελήσεώς μας, οὔτε τὴν ὥραν δυνάμεθα νὰ προ-
» σδιωρίσωμεν ; Ἐκ τοῦ ἐναντίου θεωρῶ καὶ ὠφέλιμον
» καὶ ἀναγκαῖον, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ προσβάλωμεν
» τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς ἐθνικότητος, νὰ μὴ παρα-
» βλέψωμεν τὰς συνταγματικὰς μεταβ-
» ρύθμίσεις, διὸ καὶ ὑποστηρίζω ἐν γένει τὴν
» περὶ τούτου πρότασιν. »

Πλὴν καὶ τὴν πρότασιν τοῦ ψηφίσματος οὐ μόνον δὲν ἀντέκρουσεν, ἀλλὰ μάλιστα, ἐνῶ ἡ διὰ τῆς ἀποτόμου ἀναβολῆς διακοπὴ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, ἐπὶ ἡνέγκη μέγαν θόρυβον καὶ ἐρεθισμόν εἰς τὸ ἀκροατήριον, τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ ὀρμήσῃ ἐντὸς τοῦ Βουλευτικοῦ περιβόλου, καὶ πολλοὶ τότε ἐκ τῶν συναδέλφων του καὶ τῶν κυρβενητικῶν φοβηθέντες, ἐδραπέτευσαν, αὐτὸς ἔμεινε σταθερὸς τῷ ποδὶ μετὰ τῶν ῥιζοσπαστῶν καὶ καθυστάζει ἐν τῷ πλοῦσι τὸ ὁποῖον πεισθὲν ἐκ τῶν δικεδαλόμενων αὐτοῦ τε καὶ τῶν ῥιζοσπαστῶν, ὅτι ἡ

πρότασις τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἔγινε, ἱκανοποιήθη καὶ ἐξερχόμενον τοῦ ἀκροατηρίου, ἐζητωκραύγαζεν ἀδιακόπως μετ' ἐνθουσιώδους χαρᾶς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους.

Μετὰ τὴν ἀναβολὴν ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἡ 9η Βουλὴ δὲν συνεκροτήθη πλέον· τὴν πρώτην αὐτῆς ἀναβολὴν διεδέξατο δευτέρα, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας τυραννικοὶ καταδιωγμοὶ, σφαγιάσεις ἐκλογικῶν καταλόγων, προγραφαὶ Βουλευτῶν καὶ δημοσιογράφων ριζοσπαστῶν, καὶ ἕτερα βίαια καὶ δόλια μέτρα ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Οὐάρδου καὶ τῶν ὀργάνων του. Αὐτὰ ἦσαν τόσαι προπαρασκευαὶ διὰ τὴν διάλυσιν τῆς 9ης καὶ τὴν συγκρότησιν τῆς 10ης Βουλῆς. Ὡς καὶ τῶνόντι περὶ τὴν λῆξιν τῆς δευτέρας ἀναβολῆς, ἀνακηρύξας ὁ Ἀρμοστής τὴν διάλυσιν καὶ προσκαλῶν συνάμα τὰ ἐκλογικὰ συνέδρια διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς 10ης, συνώδευε ταῦτοχρόνως καὶ τὴν ἀνακήρυξίν του μὲ τὸ δέλεαρ νέων δῆθεν μετὰ ῥ-ῥυθμίσεων, αἵτινες κατ' εὐφημισμὸν ὠνομάζοντο οὕτω, πλὴν οὐδὲν ἄλλο ἦσαν, εἰμὴ περιορισμοὶ τῶν πρώτων μεταρρυθμίσεων, καὶ ἰδίως τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου καὶ τοῦ λόγου.

Ὁ νέος ἐκλογικὸς διὰ τὴν 10ην Βουλὴν ἀγὼν, ἡ-τον ἀγὼν ζωῆς καὶ θανάτου μεταξύ ξενισμοῦ καὶ ἐθνισμοῦ, τούτου ἔνεκα ἐξετελέσθη σχεδὸν παντοῦ μετὰ πολλῆς ζωηρότητος, πλὴν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ τρόμου καὶ τῆς λόγχης. Πρὶν ὅμως τῆς διαλύσεως τῆς 9ης Βουλῆς, καὶ τῆς ἐνάρξεως τοῦ βουλευτικοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν 10ην, ὁ Ἀρμοστής Οὐάρδος πρὸς εὐκολωτέραν ἐπίτευξιν τῶν σχεδίων του, ἐμηχανεύθη καὶ ἕτερον μέσον· ἀπηύθυνε μετὰ τῆς Γερουσίας πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἀποικιῶν διάγγελμα, δι' οὗ ἐσύ-σταινεν εἰς αὐτὸν νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ δικαιώματος,

τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ Ἴόνιον σύνταγμα ἔχαιρε τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα, τοῦ νὰ ἀκυρώσῃ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς του, οἰονδήποτε κοινοβουλευτικὸν νόμον τῆς Ἐπτανήσου, καὶ νὰ ἀκυρώσῃ ἐμπροθέσμως τὸν ἐκλογικὸν νόμον, ὅπως διενεργήσῃ τὰς νέας ἐκλογὰς διὰ Γερουσιαστικῆς Πράξεως, τῇ βάσει τῆς ὁποίας σχηματίζων καὶ τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους, νὰ δημιουργήσῃ καὶ Βουλὴν ὅλως ἰδικήν του. Πλὴν ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἀποικιῶν δι' ἀπαντήσεως, τιμώσης μεγάλως καὶ αὐτὸν καὶ τὸ ἔθνος του, εἶπεν ὅτι, « δὲν ἦτο πο- » σῶς διατεθειμένος νὰ συστήσῃ εἰς τὴν Α. Μ. τὴν » ἀκύρωσιν τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, διότι ἡ Ἀγγλία » δὲν ἐσυνείθιζε ν' ἀποσύρῃ ποτὲ τὰς ἐγγυήσεις, τὰς » ὁποίας ἐχορήγει εἰς τοὺς λαοὺς. »

Ἀπελπισθεῖς ὁ Οὐάρδος ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, κατέφυγε τότε εἰς τὴν ἀπροκάλυπτον βίαν καὶ τὴν παρανομίαν, πλὴν τὰ μᾶλλον ἐπιθετικὰ καὶ ἐκ-νομα αὐτοῦ μέτρα, συνεχέντρωσε πρὸ πάντων εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, καὶ κατόπιν εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅπως ἀποκλείσῃ ἐξ αὐτῶν τὸ ριζοσπαστικὸν στοιχεῖον, διότι εἰς ἀμφοτέρας ἦτο τότε ἐπικρατέστερον. Ὅθεν ἐκ μὲν τῆς Κεφαλληνίας, εἶχε προηγουμένως μεταξὺ τῶν ἄλλων, φυλακίσαι ἐπὶ τῶν ξηροσκοπέλων ὡς αἰχμαλώτους καὶ τρεῖς Βουλευτὰς ριζοσπάστας, δηλ.: ἐμὲ, τὸν Ι. Μομφερράτον, οἵτινες εἴμεθα καὶ δημοσιογράφοι, καὶ τὸν Στ. Πυλλαρινὸν, πρὸς δὲ καὶ τὸν ἰδιοτεύοντα ριζοσπάστην Γ. Ι. Μεταξᾶν. Ἐκ δὲ τῆς Ζακύνθου μεταξὺ ἐτέρων παρανομιῶν, ἠχμαλώτισεν ἐπίσης ἓνα Βουλευτὴν, τὸν Φ. Δομενεγίνην, ἓνα δημοσιογράφον, τὸν Δ. Καλλίνικον ἄνδρα πολυίδριν καὶ γενναῖον, ἓνα Ἐπαρχιακὸν Σύμβουλον, τὸν Ι. Λι-σάραν, πολλὸν παρράλειον, καὶ ἓνα δημοτικόν, τὸν

Στ. Βούρτσην, νέον πλήρη ἐθνικῆς πίστεως, ὅλους ριζοσπάστας.

Διὰ τῶν προπαρασκευαστικῶν αὐτῶν προγραφῶν, καὶ τῶν ἐτέρων βιαίων, καὶ ιδίως τοῦ ἀτίμου τῆς Δεκακαλπίας, μέτρων, τεθέντων εἰς ἐνέργειαν μᾶλλον ἐν Κεφαλληνίᾳ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐκλογῶν, ἐπέτυχεν ἡ κυβέρνησις ν' ἀναδείξῃ ἐν ταύτῃ Βουλευτὰς καὶ τοὺς δέκα αὐτῆς ὑποψηφίους· πλὴν εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὅπου δὲν εὔρεν ὅμοια παθητικὰ ὄργανα καὶ εἰς τὰ Κύθηρα, ἀπέτυχε καθ' ὁλοκληρίαν· τὸ ριζοσπαστικὸν στοιχεῖον εἰς ταύτας ὑπερίσχυσε· εἰς δὲ τὰς ἄλλας νήσους ἡ κυβέρνησις ἐπέτυχεν ἐν μέρει. Ἡ Κέρκυρα καὶ ἐν τῇ κρισίμῳ ταύτῃ περιπτώσει δὲν ἐλησμόνησεν, ἀλλὰ περιέβαλεν ἐκ νέου μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς τὸν προσφιλεῖ καὶ φιλοπάτριδα αὐτῆς πολίτην Σωκράτην, τοῦ ὁποίου ἡ ἐν τῇ 9ῃ Βουλῇ πορεία, εἶχεν ἔτι μᾶλλον αὐξήσει τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν δημοτικότητα.

Μ' ὅσας ὁμως καὶ ἂν ἔπραξε βιαιοπραγίας καὶ μ' ὅσας κατέβαλλεν ἐκνόμους προσπάθειας, ἡ μετεχειρίσθη σκανδαλώδεις ἐπεμβάσεις ὁ Οὐάρδος καὶ τὰ ὄργανά του, ὅπως σχηματίσωσι Βουλὴν πειθήνιον εἰς τὰς θελήσεις του, ἡ τοῦλάχιστον πλειονότητα συμπαγῇ καὶ ἀδιάσπαστον, ἥτις νὰ ὑπηρετῇ τὰ τυραννικὰ καὶ ἐθνοκτόνα σχέδιά του δὲν ἐπέτυχε, διότι ἡ 10ῃ Βουλὴ ὡς ἀπόρροια ἐν γένει τῆς βίας, τῆς ραδιουργίας καὶ τῆς παρανομίας, παρίστανεν οὐσιωδῶς κατὰ τὰς πρώτας μάλιστα καὶ τελευταίας αὐτῆς συνεδριάσεις, ἀληθῆ κυκεῶνα. Εἰς αὐτὴν ἀποσυνετέθη καὶ τὸ μεταρρυθμιστικὸν στοιχεῖον, διότι ἐν μέρος αὐτοῦ παραιτηθὲν, ἀπεσύρθη καὶ ἐκ τῆς Βουλῆς καὶ ἐκ πάσης πολιτικῆς ἐνεργείας, ἐν ἑτερον μέρος συνετάχθη μετὰ

τῆς κυβερνήσεως, καὶ εὐάριθμα αὐτοῦ μέλη, μείναντα σταθερὰ εἰς τὴν ἀνέκαθεν ἐγγααραχθεῖσαν πορείαν των, ὑπεστήριζον πάντοτε καὶ ἐψήφίζον πᾶν ὅ,τι ἐν τῇ συνειδήσει των, ἐθεώρουν καὶ ἔκρινον πατριωτικόν, ἐλεύθερον καὶ ὠφέλιμον, ἐνεκα τούτου καὶ πολλάκις συνεψήφίζον μετὰ τῆς ριζοσπαστικῆς μερίδος.

Ἐκ τῶν εὐαρίθμων τούτων σταθερῶν μεταρρυθμιστῶν, ἦτο καὶ ὁ Σωκράτης Κουρῆς, τὸν ὁποῖον μ' ὅσα καὶ ἂν μετεχειρίσθῃ ἡ κυβέρνησις θωπευτικά τότε μέσα, δὲν ἐπέτυχε νὰ δελεάσῃ καὶ νὰ σύρῃ μὲ τὸ μέρος τῆς. Εἷς τι πολιτικὸν συμπόσιον δοθὲν τότε παρὰ τοῦ Οὐάρδου, ὅπου παρευρίσκοντο καὶ πολλοὶ Βουλευταί, προσεκλήθη καὶ αὐτός, εἰς ὃν προσεφέρθη καὶ θέσις διακεκριμένη. Ἐνῶ δὲ ἅπαντες συνεχαίροντο τὸν Οὐάρδον, ὅστις τοὺς διεβεβαίονεν ὅτι ἐμελέτα ν' ἀπαγγεῖλῃ τὸν ἐν τῇ Βουλῇ ἐναρκτήριο λόγον τοῦ Ἑλληνιστῆ, ὁ Κουρῆς ἀπηύθυνεν εἰς αὐτὸν λίαν εὐφυῶς τοὺς ἐφεξῆς αἰνιγματώδεις λόγους· « τόσον » δὲ μᾶλλον εὐάρεστος καὶ ἀποτελεσματικὸς, θέλει » ἀποβῇ ὁ λόγος Ὑμῶν, Μυλὸρδ, καθόσον ὅλοι ὁ » φείλομεν νὰ προσδοκῶμεν, ὅτι καὶ αἱ ιδέαι θέλουν » ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν γλῶσσαν, ἣν πρώτην φορὰν » θέλετε μεταχειρισθῇ. »

Ὁ φιλόπατρις καὶ ἀνεξάρτητος οὗτος ἀνὴρ, ἔχων πολλάκις καὶ σύντροφον τὸν ἐκ Λευκάδος φίλον του Ἰωάννην Μαρίνον, ῥήτορα ἀγγινούστατον καὶ φιλελεύθερον, ἐλάμβανε πάντοτε δραστηριώτατον μέρος εἰς ἅπαντα τὰ σπουδαιότερα ζητήματα, οἷα σδήποτε ἦσαν φύσεως, καὶ ἐκπληρῶν πιστῶς καὶ ἐντίμως τὰ καθήκοντά του, ἐπολιτεύετο μὲν μετὰ τῆς ἰδιαζούσης εἰς τὸν χαρακτῆρα του μετριοπαθοῦς καὶ ἐμφρονος συμπεριφορᾶς, πλὴν ἐξεφραζε καὶ τὰς ιδέας καὶ τὰ

» μαι νὰ ψηφίσω πρότασιν ὅλως διόλου εἰς αὐτόν
» ἐναντίαν »

Προκειμένης δὲ συζητήσεως περὶ τῆς ἀνακλήσεως
δύο τῆς Ζαχύνθου Βουλευτῶν (Φ. Δομενεγίνου καὶ Ι.
Λισγαρά, ἐκλεχθέντος Βουλευτοῦ εἰς τὴν 10ῃν Βου-
λὴν), τοὺς ὁποίους αἰχμαλωτίσας πρότερον ὁ Οὐάρ-
δος, ὡς ἀνεφέραμεν, ἤρνεϊτο νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ μετὰ
τὴν νέαν ἐκλογὴν των, ὁ Σωκράτης ἐπανειλημμένως
ἀγορεύσας, κατὰ τῆς αὐθαιρέτου κρατήσεως, εἶπε.

« Δὲν εἶναι καιρὸς σήμερον νὰ ἐξετάσω-
» μεν τὸ σοβαρὸν ζήτημα τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας.
» Βουλευτῆς καὶ κατὰ τὴν 9ῃν Βουλὴν, ἐδήλωσα τὴν
» περὶ τούτου γνώμην μου, ὥστε δὲν δύναμαι ν' ἀνα-
» γνωρίσω ὅτι τοιαύτη ἐξουσία, δύναται νὰ προσβάλ-
» λῃ καὶ τὸν Βουλευτικὸν χαρακτῆρα. Ἐὰν τὸ στέμ-
» μα νομίζῃ αὐτὴν ὡς ἴδιον δικαίωμα, εἶναι ἀναντίρ-
» ρητον καὶ τὸ δικαίωμα τῆς Βουλῆς νὰ γνωρίσῃ
» τὴν νομιμότητα τῶν λόγων, ἔνεκα τῶν ὁποίων ὁ
» ἀντιπρόσωπος στερεῖται τῆς ἐλευθερίας του. Ἐὰν
» δὲν ἤθελον συγκρούσεις, ὥφειλον νὰ διατάξωσι τὴν
» ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀντιπροσώπων ἀμέσως μετὰ τὴν
» ἐκλογὴν των. Ἡ παράλειψις τοιοῦτου μέτρου, μὲ
» θέτει εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μὴν εἶμαι τόσον συνδιαλ-
» λακτικός »

« Φρίκην προξενεῖ, Κύριοι, τὸ τρομερὸν συμπέρα-
» σμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγκαίως φθάνομεν, διὰ τῆς
» σημασίας καὶ ἐκτάσεως, ἣν θέλουν νὰ δώσωσιν εἰς
» τὴν Ὑψηλὴν Ἀστυνομίαν. Ἡ ἀντιπροσωπία διὰ
» τοῦ πλαγίου τούτου μέσου παντελῶς μηδενίζεται,
» τὸ ἀνεξάρτητον τῆς ψήφου τῶν Βουλευτῶν, εἶναι
» ὑπὸ τὴν τρομερὰν ἐπιρροὴν τοῦ αὐθαιρέτου. Καὶ
» τῶν ἐλευθεριοκτόνων τούτων συνέπειν λαμβάνο-

» μεν παραδείγματα, ἐνῶ ταυτοχρόνως μᾶς λέγουσιν
» ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦν συγκρούσεις, ἐνῶ λαμβάνουσι
» παρ' ἡμῶν δείγματα μετριοπαθείας, καὶ ἐνῶ μ' ὁ-
» λους τοὺς περιορισμοὺς καὶ τὰς φυλακίσεις, ἀνα-
» γνωρίζουν τὴν γενικὴν καὶ ἀξιεπαινον εὐταξίαν τοῦ
» λαοῦ. Ἐν τούτοις τί πρέπει νὰ πράξωμεν, ἀφοῦ ἐ-
» ξεφράσαμεν τὴν ἰδέαν μας καὶ μᾶς ἀποποιεῖται ἡ
» ἀπελευθέρωσις τῶν ἀντιπροσώπων; Ἡδυνάμην νὰ
» εἶπω τίνα μέτρα ὀφείλει νὰ λάβῃ ἡ Βουλὴ, πλὴν
» δὲν θέλω νὰ δώσω πρόφασιν εἰς ἀναβολὰς καὶ εἰς
» κυβέρνησιν διὰ Γερουσιαστικῶν πράξεων καὶ Ὑψη-
» λῶν Ἀστυνομιῶν, ὅθεν γνωμοδοτῶ ὅτι οἱ ἐξόρι-
» στοι νὰ μένωσιν εἰς τὴν ἐξορίαν των, καὶ νὰ ὑψωθῇ
» φωνή. . . » (Ἐνταῦθα συγκινηθεὶς λίαν ὁ ῥήτωρ
καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐξακολουθήσῃ, διέκοψε τὸν λό-
γον του).

Ὅταν δὲ πάλιν πρὸς συμπλήρωσιν Βουλευτικοῦ τι-
νος κενοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐτελέσθη νέα διὰ τῆς δεκα-
καλπίας ἐκλογὴ, ἥτις προσβληθεῖσα, ἐπρόκειτο νὰ συ-
ζητηθῇ, ὁ Κουρῆς ἀφοῦ δι' ἐμβριθῶν καὶ πειστικωτά-
των ἐπιχειρημάτων, ἀπέδειξε τὴν σκανδαλώδη τοῦ νό-
μου περιφρόνησιν, καὶ τὴν ἐτι σκανδαλωδεσέραν ἐπέμ-
βασιν τῶν Ἀρχῶν, προσέθηκεν.

« Ἀλλοτρία ἐπιρροή καὶ ἐπέμβασις, καὶ
» ἠθικὴ βία ἐκ πολλῶν γεγονότων δηλούμεναι, ἡνάγκ-
» ασαν τοὺς ἐκλογεῖς νὰ ψηφίσωσι παρανόμως·
» παρανομία προελθοῦσα καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ
» τοῦ γεγονότος, καὶ ἐκ τῆς αἰτίας ἥτις παρήγαγεν
» αὐτό, διότι οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι ἡ κυβέρνη-
» σις ἐνόμισε καὶ εἰσέτι νομίζει, ὅτι τοῦ ῥιζοσπαστι-
» καίου κόμματος ἡ ἐν τῇ Βουλῇ παρουσία εἶναι ἐπι-
» βλαβής, καὶ ὅτι ἐπροσπάθησε νὰ

» τὸ ἀποκλείσειν ἐκ τῶν ἐκλογῶν· ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶ-
 » ναι ἤδη ἱστορική. Ὁ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Κε-
 » φαλληνίᾳ ἐκλογὴν ἀντίπαλος τοῦ Κ. Λοβέρδου,
 » δὲν ἦτον εἰς ἀπλοῦς ῥίζοσπάστης, ἀλλ' ὁ ἀρχηγὸς
 » σχεδὸν εἰπεῖν τοῦ κόμματος ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ, ὁ
 » δαινὸς ῥήτωρ Ἡλίας Ζερβός. Τόσῳ μεγαλητέρα
 » λοιπὸν ἐνομιζέτο ἡ ἀνάγκη ν' ἀποκλεισθῇ τῆς ἐκ-
 » λογῆς τὸ ἐπιφοβὸν τοῦτο ἄτομον. Περιπλέον
 » γνωστὸν εἶναι, ὅτι ὁ ἀτυχὴς οὗτος ὑποψήφιος ἐνε-
 » κα τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν, εὐρίσκεται πρὸ
 » πολλῶν μηνῶν σηπόμενος ἐπὶ ξηροσκοπέλου. Ἐτε
 » μάλλον ἀναγκαία λοιπὸν καθίστατο ἡ ἀποτυχία
 » του, ἵνα μὴ ἡ τῆς ἐξορίας του ἐξακολούθησις καὶ
 » μετὰ τὴν ἐκλογὴν του, δώσῃ ἀφορμὴν νέων συγ-
 » κρούσεων εἰς τὴν Βουλὴν. »

« Τὸ ἐκ τῶν γεγονότων τούτων φυσικὸν συμπέρα-
 » σμα τῆς κυβερνητικῆς ἐπεμβάσεως, ἐπιβεβαιούται
 » καὶ ἐκ διαφόρων συγχρόνων γεγονότων εἰς τὰς ἄλ-
 » λας νήσους. Γνωστὰ εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐπάρχου
 » Ζακύνθου τεθέντα ἐν χρήσει ἔκνομια μέσα κατὰ τὰς
 » τελευταίας ἐκλογάς· γνωστὰ τὰ εἰς Λευκάδα ἐπίσης
 » διατρέξαντα, καὶ κατὰ τὰς πρώτας καὶ κατὰ τὰς
 » δευτέρας ἐκλογάς, καὶ ἂν πάντα ταῦτα ἀποδεικνύ-
 » ουσι τὴν κυβερνητικὴν ἐπέμβασιν, δὲν δυνάμεθα
 » βεβαίως νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι εἰς τὴν Κεφαλληνίαν,
 » τὴν νομιζομένην φωλεὰν τῶν τρομερῶν ἐκείνων
 » ῥίζοσπαστῶν, ἡ κυβέρνησις ἔμεινεν ἀδρανὴς καὶ ἀ-
 » διάφορος, ὅτι δὲν ἐπέβαλεν εἰς τοὺς δημοσίους αὐ-
 » τῆς ὑπαλλήλους τὸν τρόπον τῆς ἀποκλειστικῆς
 » ψηφοφορίας καὶ ὅτι δι' αὐτῶν δὲν ἐπηρέασε τοὺς
 » συγγενεῖς καὶ φίλους των. . . . Ἐνῶ λοιπὸν ὑ-
 » πάρχει ἡ παραβίασις τοῦ μυστικοῦ τῆς ψήφου, καὶ

» ἐνῶ ἐκ τῶν γεγονότων ἀποδεικνύεται ἡ πρὸς τοῦτο
 » κυβερνητικὴ ἐπέμβασις, δὲν δύναμαι εὐσυνειδήτως
 » νὰ παραδεθῶ τὴν προσβαλλομένην ἐκλογὴν, ὡς
 » γνήσιον καὶ καθαρὸν ἐξαγόμενον τῆς ἐλευθέρας θε-
 » λήσεως τῶν ἐκλογέων. »

Ἐπὶ οἰκονομικοῦ τινος ζητήματος ἀφορῶντος δά-
 νειόν τι, αἰτούμενον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἐπέκρινε
 ταύτην αὐστηρότατα, διότι δὲν ἐτήρησε τὰ οἰκονομικά
 μέτρα, ἅτινα εἶχεν ὑποδείξει εἰς αὐτὴν ἡ 9ῃ Βουλὴ,
 ἀλλ' ἀπεναντίας παραδοθεῖσα εἰς ἀμέτρους δαπάνας,
 εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὴν δυσάρεστον ἀνάγκην, ὅπως μὴ
 παραλυθῇ ἡ δημοσία ὑπηρεσία, νὰ ἐπιβαρύνῃ τὸ τα-
 μεῖον μὲ νέα δάνεια. Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν, κατὰ τὴν ἀ-
 ναθεώρησιν τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, ὑποστηρίζων τὸ ἐκ
 τῆς κυβερνήσεως ἀνεξάρτητον τῆς διὰ τὴν κατὰ-
 στρωσιν τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων συστανομένης
 Ἐπιτροπῆς, ἐκφράζεται μετὰ λεπτοτάτης καὶ ὀλίγων
 σαρκαστικῆς εἰρωνείας, λέγων.

« Ὡς πρὸς τὸν φόβον μήπως καὶ δὲν συμ-
 » μορφωθῇ μὲ τὰς ιδέας μας ἡ Γερουσία, πρέπει νὰ
 » σᾶς ὑπενθυμίσω, ὅτι τώρα διακηρύττεται ὁ ἡ μ ο -
 » σί ω ς π ρ ο ο δ ε υ τ ι κ ῇ ὅθεν ἐνῶ κηρύττεται ὡς
 » τοιαύτη, δὲν δύναται νὰ ἀντικρούσῃ τὰς ἀρχὰς
 » τῆς προόδου. Δὲν λέγω τίποτε περὶ τῆς ἄλλης Ἀρ-
 » χῆς, ἥτις θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐγκρισιν τοῦ νό-
 » μου. Τὸ ἄ τ ο μ ο ν ἐκεῖνο ἔλαβε πολλάκις ἀ-
 » φορμὴν νὰ διακηρύξῃ εἰς Ἀγγλίαν ἀρχὰς φιλελευ-
 » θέρους, ὅθεν συνεπῶς πρὸς αὐτὰς τὰς ἀρχὰς του,
 » δὲν θέλει δυνηθῇ ποτὲ νὰ ἀντικρούσῃ τὰς ἰδικὰς
 » μας. »

Εἰς δὲ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ἀναφυὲν μετα-
 ἴναι τοῦ Ἐπισκόπου Κερκυρας, καὶ τοῦ καταχρηστι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΒΟΥΛΕΙΟ ΔΗΛΟΣΤΡΟΦ

κῶς καλουμένου Ἀρχιεπισκόπου τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Σωκράτης ὡς ὀρθόδοξος χριστιανός, ὑπεστήριξεν ἐκθύμως τὰ δίκαια τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας.

Ὅ,τι ὅμως ἐν τῇ Βουλῇ ταύτῃ ὑπερύψωσε τὸν ἄνδρα ὑπεράνω οὕτως εἰπεῖν ἑαυτοῦ, καὶ μᾶλλον τὸν παρέπεμψεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους καὶ τὴν αἰωνιότητα, ἦτο τὸ ζήτημα τῶν λεγομένων νέων μεταρρυθμίσεων, τὰς ὁποίας προσήγαγεν ὁ Ἀρμοστής περὶ τὸ τέλος τῆς συνόδου, ὡς εἶχεν ἀναγγεῖλει ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ αὐτοῦ λόγῳ. Ἀνεκεφαλαιοῦντο δὲ αὐταὶ εἰς τὴν δέμηνον ἐτησίαν, ἀντὶ τῆς τριμήνου διετοῦς τῶν Βουλῶν συνόδου· εἰς τὴν προσθήκην ἑνὸς πέμπτου μέλους ἐν τῷ Ὑπερτάτῳ Συμβουλίῳ· καὶ εἰς τινὰς ἀπλὰς καὶ παχείας ὑποσχέσεις ὀργανικῶν δῆθεν νόμων, ἀφορώντων τὴν Γερουσίαν καὶ τὰ Ἐπαρχιακὰ Συμβούλια.

Ἀντὶ δὲ τῶν ἐν μέρει ἀσημάντων, καὶ ἐν μέρει ἀβεβαίων τούτων παραχωρήσεων, ἀπήτει ὁ Ἀρμοστής ὡς ἀντίτιμον, νὰ δικαιούται νὰ διορίζῃ καὶ Ἀγγλον ὑπὲρ τοῦ ὡς Γραμματέα τῆς Βουλῆς, νὰ ὑποβάλλῃ εἰς ἐγγυοδοσίαν τοὺς ἐκδότας τῶν ἐφημερίδων, νὰ καταργηθῇ τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα, καὶ νὰ περιορισθῇ καὶ αὐτὸς ὁ προφορικὸς λόγος. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἀπήτει νὰ καταστρέψῃ διὰ τῶν νέων τούτων τὰς πρώτας μεταρρυθμίσεις, καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν θέσιν τῶν Ἐπτανήσιων πολὺ δεινότεραν, ἀπὸ ἐκείνην εἰς ἣν διέτελουν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Μαιτλανδικοῦ συντάγματος τοῦ 1817.

Τὰ νέα ταῦτα δεσμὰ, ὅτινα τοσοῦτον ἀσυστόλως καὶ ἐμπαικτικῶς, ἐπειρᾶτο ὑπὸ τὸ πρόσχημα νέων ἐλευθεριῶν, νὰ ἐπιθέσῃ ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῶν Ἐπτανήσιων ὁ Ἀρμοστής, καὶ οἱ τότε ὑποστηρίζοντες αὐτόν,

παρ' ὀλίγον ἐδέσμευον καὶ τὸ ἐνεστώδες καὶ τὸ μέλλον τῆς πατρίδος, διότι μία μόνη ψῆφος συντρίψασα αὐτὰ, ἀπεσόβησε τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ διέσωσε τὰ πάντα· ἐπαλήθευσεν οὕτως, ὅ,τι καὶ ὁ Ἀπόλλων εἶπεν εἰς τὰς Εὐμενίδας.

« Βαλοῦσα τ' οἶκον ψῆφος ὤρθωσεν μία. »

Ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ζητήματος τούτου, δὲν ἐκλονίσθησαν μόνον αἱ μεταρρυθμιστικαὶ πεποιθήσεις τοῦ Σωκράτους, δὲν διηγέρθησαν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἀπλοῦ ἐνδοιασμοῦ, ἡρεθίσθη ἀπεναντίας σφόδρα ἡ εὐαίσθητος αὐτοῦ καρδία, ἐνεπλήσθη δικαίως ὑπὸ εὐγενοῦς ἀγανακτήσεως ὁ ἀγνὸς καὶ ἐνθερμος αὐτοῦ πατριωτισμός, καὶ ἐπιπεσὼν λάβρος κατὰ τῶν ψευδομεταρρυθμίσεων, κατεκεραυνοβόλησεν αὐτὰς μετ' ἀκαταμαχῆτου λογικῆς, ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων καὶ πειστικωτάτης εὐγλωττίας. Ἀφοῦ ἀπέδειξε διὰ ῥητῶν συνταγματικῶν διατάξεων τὸ παράνομον τῆς ἐν τῇ Βουλῇ προσαγωγῆς των, καὶ δι' ἀναλυτικῆς μεθόδου τὴν μηδαμινότητα, τὸ ψεῦδος καὶ τὴν δολιότητα αὐτῶν, ἐξηκολούθησεν οὕτως.

« Ἐξασκῶν ἀναμφισβήτητον δικαίωμα εἰς » πάντα Βουλευτὴν ἀνῆκον, θέλω καὶ ὑπὸ ἑτέραν » ἐπόψιν ἐξετάσει μεθ' ὅλης τῆς παρῥησίας τὸ περὶ » οὗ ὁ λόγος ἀντικείμενον. Τοῦτο δὲ πράττων δὲν ἀ- » πευθύνομαι μόνον εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ λο- » γικὸν ἐπικαλοῦμαι, βέβαιος ὢν, ὅτι θέλομεν ὅλοι » ὁμολογήσῃ, ὅτι διὰ τοῦ προτεινομένου σχεδίου, » καταστρέφεται ὁ τύπος, δεσμεύεται ὁ λόγος, νο- » μιμοποιεῖται καὶ ἀναγνωρίζεται ἡ οὕτω λεγομένη » Ὑψηλὴ Ἀστυνομία, καὶ ὅλα ταῦτα ἀπαιτοῦνται ἀ-

παιτοῦνται ἀπαιτούντων καὶ μηδαμινῶν μεταρρυθμίσεων, οἷα εἶναι αἱ προτεινόμεναι »

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

« Νῦν δὲ ὅτε μετὰ θετικότητος πληροφορούμεθα
 » ἐπὶ τέλους, ὅποια εἶναι αἱ μεταβρύθμεις αὗται,
 » ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἱερὰν τῆς πατρίδος εἰκόνα, ἃς
 » ἀφιερῶσμεν ἐμβριθῇ καὶ εὐσυνείδητον μελέτην, ἃς
 » ἐπιφέρωμεν ψῆφον πατριωτικὴν, καὶ πρὸς τὴν ἐν-
 » τολὴν ἀνεξαρτήτων Βουλευτῶν σύμφωνον. Ναί, Κύ-
 » ριοι, εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἃς δώσωμεν οὐχὶ
 » διὰ λόγων, ἀλλὰ δι' ἔργων δείγματα φιλοπατρίας,
 » ἀνεξαρτησίας καὶ ἀκεραιότητος, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ
 » καταπληγῶμενον στήθος τῆς φιλότατης ἡμῶν πα-
 » τρίδος, μὴ προσθέσωμεν νέας πληγὰς. »

« Δὲν καταστρέφεται, Κύριοι, ὁ τύπος διὰ τῆς τρο-
 » πολογίας, δι' ἧς οὐ μόνον ἀπαιτεῖται χρηματικὴ
 » παρὰ τῶν ἐφημεριδογράφων 100 λιτρ. στερλ. προ-
 » καταβολὴ ἢ ἐγγυοδοσία 150, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάρ-
 » γησις τῶν Ὀρκοδικείων, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀσάλευ-
 » τὸν προπύργιον τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου ; »

« ὦ ναί! διότι ὡς ἄνευ δημοσιογραφίας, δὲν δύ-
 » νатаι νὰ ὑπάρξῃ ἀληθὲς ἀντιπροσωπικὸν σύστημα,
 » οὕτως ἄνευ Ὀρκοδικείων, δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ
 » καὶ ὑπάρξῃ ἐλευθερία τύπου. Τί φοβούμεθα ;
 » Μήπως διὰ τοῦ τύπου κινδυνεύσῃ ἡ ἀσφάλεια τῶν
 » πολιτῶν καὶ τοῦ κράτους ; Ἀνυπόστατος εἶναι ὁ
 » φόβος οὗτος. Εἰς ἄλλα καὶ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ
 » κράτη διὰ τοῦ τύπου δύναται νὰ διαταραχθῇ ἡ κοι-
 » νὴ ἡσυχία, καὶ αἱ μεγάλαι μεταβολαὶ διὰ τοῦ τύ-
 » που προετοιμάζονται, ἀλλ' εἰς τὴν μικράν μας Ἑ-
 » πτάνησον ὑπὸ τὴν Προστασίαν κολοσσαίας δυνά-
 » μεως, ὁ τύπος ὄχι. Στάσεις εἰς τὴν Ἑπτάνησον δὲν
 » διήγειρεν, οὔτε θέλει διεγείρει ὁ τύπος. Τὰ αἷτια
 » τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ στάσεων εἶναι γνωστά. ἄλλοι οἱ
 » ὑποκινήσαντες αὐτάς καὶ προσταλέσαντες τὰ θυσι-

» ἄσωσι τὰ ἀληθῆ τῆς Ἑπτανήσου συμφέροντα. Οὐ-
 » τε δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ εὐσυνείδητος ἐτυμηγο-
 » ρία ἐνὸς Ὀρκοδικείου, παρέχει ἔλλογον αἰτίαν πρὸς
 » κατάργησιν τοῦ θεσμοῦ τούτου. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέ-
 » σει καθ' ἣν ἤθελεν εἶσθαι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἄδικος
 » ἐστάθη ἡ ἀθωοτικὴ τοῦ Ὀρκοδικείου ἀπόφασις,
 » καὶ τότε ἀκόμη μία μόνη δοκιμὴ, ἐν μόνον γεγονός,
 » δὲν παρέχει ἀποχρῶντα λόγον διὰ ν' ἀπολέσωμεν
 » ἐλευθερίαν καὶ ἐγγυήσεις μετὰ τοσούτων μόχθων
 » καὶ θυσιῶν ἀποκτηθείσας, καὶ ν' ἀπαγγελθῇ ἡ κα-
 » ταδίκη καὶ ὁ ἄμεσος θάνατος τῆς ἐλευθεροτυπίας ! »

« Ἀλλ' ἄραγε ὁ τύπος μόνος καταστρέφεται ;
 » Προσέξατε εἰς τὴν τρομερὰν διάταξιν τοῦ προτεινο-
 » μένου νέου ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ Κώδικος. — Πᾶς
 » ἄλλος δημόσιος λόγος, ἢ ἐγγραφον δημόσιον, ἢ
 » πρᾶξις δημοσία, τὰ ὅποια διεγείρωσι τὴν
 » ἀπέχθειαν, τὸ μῖσος κ. τ. λ. — Παραδεχομένου τού-
 » του τοῦ ἄρθρου, τίς δύναται πλέον, παρειαρισχόμε-
 » νος εἰς Λέσχην τινὰ, ἢ καφενεῖον, ἢ δημόσιον τό-
 » πον, νὰ ἐκφράσῃ ἐλευθέρως τὸ φρόνημά του, ἢ
 » νὰ στιγματίσῃ διὰ τοῦ λόγου, νὰ στηλιτεύσῃ καὶ
 » ἀποδοκιμάσῃ τὰς πράξεις ἐκείνας, αἵτινες ἐνεκα τοῦ
 » χαρακτῆρος αὐτῶν, εἶναι ἄξιοι στηλιτεύσεως καὶ ἀ-
 » ποδοκιμασίας ; Οἱ λόγοι του δυνάμει τοῦ ἐλαστικω-
 » τάτου ἐκείνου ἄρθρου, θὰ ἀναφέρονται ὡς λόγοι, ἂν
 » ὄχι ἄλλο, τείνοντες νὰ διεγείρωσι τὸ μῖσος, ἢ τὴν
 » περιφρόνησιν κατὰ τῶν συνταγματικῶν Ἀρχῶν. Ἡ
 » κοινὴ καὶ πεφωτισμένη γνώμη δὲν δύναται πλέον,
 » οὔτε νὰ ἐξηγηθῇ, οὔτε νὰ μορφωθῇ ὡς πρὸς τὴν
 » διαγωγὴν καὶ πορείαν τῶν κυβερνώντων γενικῇ
 » βουραμὰ ἀπαίτεται, ἢ ἀλλέως φυλάκισις καὶ λ.

« Διὰ τοῦ προτεινομένου ἄρθρου δὲν πρόκειται νὰ
 » καταδιωχθῶσιν οἱ ἐγκληματίαι, ἀλλὰ νὰ δεσμευθῇ
 » ἡ ἐλευθέρα τοῦ φρονήματος ἑκφρασις, καὶ νὰ ἀπα-
 » γορευθῇ ὑπὸ ποινὴν φυλακίσεως ἢ προστίμων οἱ α-
 » δήποτε ἐπικρίσεις, οἷοσδήποτε λόγος κατὰ τῶν αὐ-
 » θαιρεσιῶν καὶ τῶν καταχρήσεων τῶν Ἀρχῶν, διό-
 » τι ὁ λόγος τοῦ ἀγύρτου καὶ τοῦ μοχθηροῦ οὐδε-
 » μίαν ἔχει ἰσχύν· μόνη ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας καὶ
 » τῆς τιμιότητος εἶναι ἰσχυρὰ, καὶ αὕτῃ πρόκειται
 » νὰ ἀπαγορευθῇ, ἐνῶ αὕτῃ μόνη μορφώνει τὴν κοι-
 » νὴν γνῶμην, καὶ χωρὶς ποσῶς νὰ διαταράξῃ τὴν
 » κοινὴν ἡσυχίαν, ἢ νὰ προσδράμῃ εἰς ἀγοραίας ἐκ-
 » φράσεις ἢ συκοφαντίας, θριαμβεῦει ἐπὶ τέλους, καὶ
 » παρ' αὐτῶν τῶν κυβερνώντων πολλάκις εἰσακούε-
 » ται. Τὴν φωνὴν ταύτην ὀφείλομεν νὰ προστατεύ-
 » σωμεν πρὸς ὄφελος τῆς κοινωνίας, καὶ πρὸς τὸ
 » συμφέρον αὐτὸ τῆς κυβερνήσεως. »

« Ἡ δὲ ἀπειλουμένη διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου ποινὴ,
 » θέλει εἶσθαι βαρυτέρα διὰ τοὺς ὑπαλλήλους· καὶ
 » διατὶ τοῦτο; Ἴσως δὲν εἶναι καὶ οὗτοι πολῖται; Ὡς
 » πολῖται δὲ, δὲν ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὸ δικαίωμα νὰ
 » ἐπικρίνωσι καὶ νὰ ἀποδοκιμάσωσιν αὐθαίρετον καὶ
 » ἄδικον τῆς κυβερνήσεως πράξιν; Ἴσως διότι εἶναι
 » ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως, ἢ μᾶλλον τοῦ δημο-
 » σίου, παρ' οὗ καὶ μισθοδοτοῦνται, πρέπει νὰ ὑπο-
 » δουλώσωσι τὸ φρόνημά των, νὰ πνίξωσι τὴν φω-
 » νὴν των, καὶ τὴν δικαίαν ἀγανάκτησίν των; »

« Ἄν καταστροφόμενον τοῦ τύπου, προσθέσωμεν
 » καὶ τοιοῦτον ἄρθρον εἰς τὸν ποινικὸν κώδικα, τίς
 » δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἀπὸ τὴν παροῦσαν, προτι-
 » μοτέρα ἢ τὴν ἡ κατὰστασιν τῶν Ἰσλίων ὑπὸ τὸ κρά-
 » τος τοῦ συντάγματος τοῦ 1817; Πότε, ὑπῆρξε

» τοιοῦτον ἄρθρον εἰς τοὺς νόμους τῆς Ἑπτανήσου;
 » καὶ ὅτε ἀκόμη ἔλειπεν ἡ ἐλευθεροτυπία, τὸ ἰσχυ-
 » ρὸν τοῦτο ὄπλον παντὸς λαοῦ, ὑπὸ τὴν Προστα-
 » σίαν ἐλευθέρου καὶ κραταιοῦ ἔθνους, τὸ ἀνεξάρτη-
 » τὸν φρόνημα, δὲν κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ
 » οἱ πολῖται διὰ λόγους δὲν ἐσύρθησαν εἰς τὰ δικα-
 » στήρια. »

« Δικηγόροι τῆς Βουλῆς, πῶς δυνάμεθα νὰ ἐξα-
 » σκήσωμεν τὰ καθήκοντά μας μετὰ τὴν παραδοχὴν
 » τοιοῦτου ἄρθρου; Πῶς δυνάμεθα νὰ ὑπερασπίσω-
 » μεν πολίτην, κατηγορούμενον παρ' οἰασδήποτε
 » Ἀρχῆς, χωρὶς νὰ στιγματίσωμεν τὰς παρεκτροπὰς
 » καὶ καταχρήσεις τῆς ἰδίας; Θέλομεν ἴσως ὑποκύ-
 » ψει καὶ ἡμεῖς εἰς καταδιωγμοὺς, φυλακίσεις καὶ
 » πρόστιμα ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὑπερασπιζόμενοι
 » τὸν ἐπικρίναντα πράξιν τινα τῆς κυβερνήσεως, ἀ-
 » ποδείξομεν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τὸ αὐθαίρετον
 » καὶ παράνομον τῆς πράξεως ταύτης; Τοιοῦτον ἄρ-
 » θρον δὲν ὑπῆρχεν ὑπὸ τὴν λογοκρισίαν, ἢ προφο-
 » ρικὴ ἐξήγησις τοῦ φρονήματος, ἦτο τότε ἐλευ-
 » θέραι. »

« Μεταβαίνω ἤδη καὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς οὕτω
 » λεγομένης Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας, τὴν ὁποίαν εὐχα-
 » ρίστως ἤκουσα μὲ κατάλληλα χρώματα, νὰ ζωγρα-
 » φίσῃ ὁ ἐκλαμπρότατος Πρόεδρος μας. »

» Τί μᾶς προτείνεται; Ἡ κατάργησις ἴσως τοῦ
 » συνταγματικοῦ ἐκείνου ἄρθρου, τὸ ὅποion ἔδωκεν
 » ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐξάσκησιν ἐξουσιῶν μὴ ἀπονεμο-
 » μένων παρὰ τοῦ συντάγματος εἰς τὸν Ἀρμοστήν;

» Ὁχι, ἀλλὰ προσθήκη διατάξεως, δι' ἧς ἀναγνωρί-
 » ζονται καὶ νομιματοποιεῖται τὰ παρελθόν, ἀποφαι-
 » ρισθέντα ἐκ τῶν νόμων ὑπὲρ τῆς ἐρμηνείας ἐκείνης, ἣν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΥΣ

ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ

» ἔδωκαν οἱ νομομαθεῖς τοῦ Στέμματος, μολονότι ἐ-
 » πανειλημμένως ἡ Ἰόνιος Βουλὴ, ἐκήρυξε τὸ ἀπαρά-
 » δεκτον καὶ ἄδικον τῆς ἐρμηνείας ταύτης. Τί ἀπαι-
 » τεῖται διὰ τῆς προσθήκης αὐτῆς; Νὰ χορηγηθῇ ἵ-
 » σως τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποκρούειν τὴν βίαν διὰ τῆς
 » βίας; Ἀλλ' οὐδεὶς τοῦτο ἀρνεῖται Πλὴν ἐν και-
 » ρῷ εἰρήνης τίς ἡ ἀνάγκη ἐκτάκτων μέτρων καὶ ἐ-
 » ξουσιῶν, καὶ τίνι τρόπῳ δύνανται νὰ συμβιθασθῶσιν
 » αἱ ἀνόμαλοι καὶ ἀλλόχοτοι αὗται ἐξουσίαι μὲ τὴν
 » τήρησιν τῶν νόμων, τῶν ἐγγυωμένων τὴν ἀσφάλειαν
 » καὶ προσωπικὴν ἐλευθερίαν ἐκάστου πολίτου; »

« Ἰδοὺ τὸ πρόσθετον ἄρθρον. — Ἡ ἀνωτέρω ἐξου-
 » σία δὲν εἶναι εἰμὴ κατασταλτικὴ, καὶ δὲν θέλει τεθῇ
 » εἰς ἐνέργειαν, εἰμὴ κηρυττομένου τοῦ στρατιωτικοῦ
 » νόμου. — »

« Κατὰ τὸ ἄρθρον λοιπὸν τοῦτο ἀναγνwrίζεται ἡ
 » ὑπαινιττομένη ἀνωτέρα Ἐξουσία τῆς Ὑψηλῆς Ἀ-
 » ρμομίας, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τοῦδε ἀποκαλοῦμεν κα-
 » τασταλτικὴν, καὶ θέτομεν εἰς ἐνέργειαν, ὁ-
 » σάκεις κηρυχθῇ ὁ στρατιωτικὸς νόμος. Τίς δὲ θέλει
 » κηρύττει αὐτὸν, εἰς τίνας περιστάσεις, τίς ἡ διάρ-
 » κεια καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ; Ὅλα μένουσι ἀόριστα
 » καὶ ἄγνωστα. Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι, ὅτι εἰς τὰς
 » χεῖρας τοῦ Ἀρμοστοῦ ἀνατίθεται τὸ φοβερόν ὄπλον
 » τῆς Ὑψηλῆς Ἀστυνομίας καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν,
 » καὶ ἀποδίδεται εἰς αὐτὸ καὶ συνταγματικὸς χαρα-
 » κτήρ. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω πολλὰς
 » σχέσεις μὲ τὴν λεγομένην Ὑψηλὴν Ἀστυνομίαν,
 » τὴν ὁποίαν εὐχαριστοῦμαι μόνον ν' ἀποκαλέσω Ὑ-
 » ψηλὴν Παρανομίαν, συγχωρῶστέ μοι νὰ
 » μὴ ἐκταθῶ περαιτέρω ἐπὶ τοιοῦτου ἀντικειμένου,
 » καὶ νὰ εἶπω ὅτι διὰ νὰ ματαιώσωμεν τοὺς λόγους

» τῶν καταχθονίων ἐκείνων, οἵτινες ὡς ἀνάξιον
 » συνταγματικῆς ἐλευθερίας ἐθεώρησαν τὸν Ἰόνιον
 » λαόν, ὀφείλομεν νὰ ἐπιφέρωμεν ψῆφον πατριωτικὴν
 » ἐπὶ τῶν προτεινομένων τροπολογιῶν, ὡς διὰ τοῦ ἐ-
 » πισημοτέρου τρόπου ὑπεσχέθημεν, ἀποφαινόμενοι
 » κατ' αὐτῶν »

Ἡ πλήρης πατριωτικῶν αἰσθημάτων καὶ φιλελευ-
 θέρων ἰδεῶν αὕτη ὁμιλία, καὶ ἡ καταψήφισις τῶν λε-
 γομένων μεταρρυθμίσεων, διήγειραν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς
 τὰς δυσμενεστέρας διαθέσεις τοῦ Ἀρμοστοῦ, καὶ νιφά-
 δας ὕβρεων καὶ συκοφαντιῶν ἐκ μέρους τοῦ φθόνου
 καὶ τῶν καταχθονίων· ἀστυνομικὰ ὄργανα κατετκό-
 πευον τὰ βήματά του, καὶ περιεφέροντο νυχθημερόν
 πέριξ τῆς οἰκίας του, πλαστοὶ φόβοι ἐπενοοῦντο, ὡς
 ψευδεῖς καὶ ἀλλότριοι χαρακτηρισμοὶ τοῦ ἀπεδίδοντο.

Ὁ μὲν Ἀρμοστής ἔγραφε πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν
 Ἀποικιῶν. « Αἱ ἡνωμέναι δυνάμεις τῆς παλαιᾶς Ἑ-
 » νετικῆς ἀριστοκρατίας ὑπὸ τὸν Ἱππότην Μουστοξύ-
 » δην, καὶ τῶν νέων ριζοσπαστῶν, ἀρχηγουμένων ὑπὸ
 » τῶν ταραξιῶν Κεφαλλήνων καὶ τοῦ Δρ. Κουρῆ, κα-
 » ταπολεμοῦν τὰς μεταρρυθμίσεις Ὁ Κ. Σω-
 » κράτης Κουρῆς κηρυχθεὶς ἀρχιριζοσπάστης, καὶ
 » ἀντιταττόμενος μὲ τὴν σταυροφορίαν του, κατὰ τῶν
 » ἐλευθερωτέρων προτάσεων, ἀφ' ὅσας ποτὲ Προστα-
 » τεῦον κράτος ἐπρότεινεν εἰς προστατευόμενον, μα-
 » ταιώνει πᾶν σχέδιον. »

Οἱ λόγοι ὁμῶς οὗτοι, ἂν καὶ καταμαρτυρῶσι τὴν ἐ-
 κανότητα καὶ τὸ κῦρος τοῦ βιογραφουμένου ἀνδρὸς,
 ὡς καὶ τὴν ἐχθρότητα τῆς Ἀρχῆς, εἶναι ἄλλως ἀν-
 πιστάτοι· καὶ ψευδεῖς ὡς πρὸς τὸν ὁποῖον τοῦ ἀπο-
 δίδουν χαρακτηρισμόν, διότι ὁ Κουρῆς ἀφ' ἧς ἡμέρας,
 προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του, εἰσῆλθεν εἰς

τὸ πολιτικὸν στάδιον, ἀνεκνήρυχθη ἐπισήμως καθαρὸς μεταρρύθμιστής, καὶ τὸν πολιτικὸν τοῦτον χαρακτήρα ἐτήρησεν ὡς σταθερὸς ἀνὴρ ἀσάλευτος, μεχρὶ τοῦ ἢ ὅπως οὐδέποτε τελεσθεῖσα Ἑνωσις, καλύψασα πᾶσαν ἀπόχρωσιν, ἔγινε καὶ αὐτοῦ καὶ παντὸς ἐτέρου ἐθνόφρονος ἢ μόνῃ λατρείᾳ, καὶ τὸ μόνον πιστεύω, ἂν καὶ οἱ καρποὶ αὐτῆς οὐδόλως ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς κοινὰς προσδοκίας. Ἐὰν ὅμως ἡ μεταρρύθμιστικὴ ἰδέα ἐν Ἑπτανήσῳ ὡς προοδευτικῇ, συνδυαζομένη καὶ μετὰ τῆς ἐθνικῆς εὐχῆς, ἀντεπροσωπεύθη μετ' εἰλικρινείας, σταθερότητος, αὐταπαρνήσεως καὶ ἀληθοῦς φιλοπατρίας, ἀντεπροσωπεύθη βεβαίως παρ' ὀλίγων, ἐπὶ κεφαλῇ τῶν ὁποίων πρέπει δικαίως καὶ ἀναμφισβητήτως νὰ τεθῇ ὁ Σωκράτης Κουρῆς· οὗτος ὑπὸ τοιαύτην ἐποψὴν ἦτον ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐποχῆς του.

Ὁ δὲ φθόνος καὶ οἱ ἀμείλικτοι αὐτοῦ ἀντίπαλοι καταχθόνιοι, διέβαλλον μυριοτρόπως αὐτόν, μόλις εἶδον ἐκ τῆς ἀπορρίψεως τῶν λεγομένων μεταρρυθμίσεων, ματαιωθείσας τὰς προσδοκίας των, πλὴν ἀπέναντι τῆς προοδευτικῆς, ἀφιλοκερδοῦς καὶ συνεπεστάτης πολιτικῆς αὐτοῦ πορείας, κατεσυντρίβετο πᾶσα διαβολή. Ἄν δέ ποτε ἡ ἀγαθοπιστία του καὶ ὁ πρὸς τὴν ἀπόκτησιν εὐρυτέρων θεσμῶν, καὶ πραγματικῶν ἐλευθεριῶν ζῆλός του, τὸν ἔκαμνε νὰ δίδῃ ἀκρόασιν εἰς μεταρρυθμιστικὰς προτάσεις τινῶν, μεθ' ὧν διετέλει εἰς φιλικὰς σχέσεις, ἀπεσύρετο παραχρῆμα ἐξ αὐτῶν, μόλις ἀνεκάλυπτεν ὅτι ἀπεσύροντο καὶ ἀπεσχίρωνται ἐκεῖνοι ἐκ τῶν πρώτων αὐτῶν ἰδεῶν.

Ἰδοὺ μετὰ πόσης φιλοπατρίας καὶ ἀφελείας ἐνταύτῳ, ἐκφράζεται εἰς τι δημοσίευθὲν ἐγγράφον του περὶ τινος ἄλλως σημαντικοῦ προσώπου. « Gli prestai, co-

» me dissi, illimitata fiducia, e fui amico delle dottrine, che » professava prima della sua elezione, giacchè quelle lo o- » noravano, e lo rendevano utile alla patria. Dopo la sua » elezione abbandonando egli quelle dottrine, abbandonò me » pure, e, non appena mi avvidi che lasciava la strada » vecchia per la nuova, compiansi, come tuttora compiango » il suo traviamiento, avendo voluto sacrificare la sua poli- » tica riputazione, e compromettere i reali interessi della » sua patria. Possa egli coi fatti smentirmi! io lo deside- » ro. »

Μ' ὅλα ὅμως τὰ ἄγρια βλέμματα τῆς Ἀρχῆς, τὰς ἐπιθέσεις τοῦ φθόνου, καὶ τὰς σπερμολογίας τῶν καταχθονίων, ἡ φήμη καὶ ἡ ὑπόληψις τοῦ ὀνόματός του, ἔτι μᾶλλον ἐμεγαλύνοντο, καὶ ἐκραταιοῦντο ἐνώπιον τῶν συμπατριωτῶν του· ἡ δημοτικότης του εἶχε μάλιστα κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας φθάσει εἰς τὸν κολοφῶνά της· οἱ λόγοι του ἦσαν σχεδὸν πανίσχυροι, ἡ φωνή του φωνὴ τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ ὄνομά του ἔμβλημα λατρείας μέχρις ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ πατρίς του, ὡς νέον δεῖγμα τῆς πρὸς αὐτὸν σταθερᾶς ἀγάπης καὶ ὑπολήψεώς της, τὸν περιέβαλε καὶ ἐκ τρίτου, χωρὶς ποτὲ νὰ θηρεύσῃ τὰς ψήφους της, μετὰ τὴν ἀπερίοριστον ἐμπιστοσύνην της, ἀναδείξασα αὐτόν ἀντιπρόσωπον διὰ τὴν 11^{ην} Βουλευτικὴν περίοδον, εἰς ἣν νέους καὶ ἐπικινδυνωδεστέρους πολέμους, καὶ πικρίας ἐμελλε νὰ δοκιμάσῃ.

Ὁ ἀγὼν τῆς περιόδου ταύτης ἐπετελέσθη ὑπὸ τὴν Ἀρμοστείαν τοῦ Ἰωάννου Γιούγκου, διαδόχου τοῦ Οὐάρδου. Ἡ προσωπικὴ αὕτη μεταβολή, ἐπήνεγκε μέγχοι τινὸς καὶ φαινομενικὴν τινὰ μεταβολὴν πολιτικῆς, οἷοι ἐξελείψαν μὲν αἱ ἀπότομοι τῶν Ἀρχῶν ἀντιπροσωπεύοντες σκανδαλώδεις ἐπεμβάσεις, πλὴν

ὑπεκατεστάθησαν ἐκ τῶν ἀφανῶν ραδιουργιῶν, καὶ ἐκ τῆς ὡς ἀπὸ κόκκου συνάπεως ἀναφύσεως τότε ἀγυρτίας, ἥτις ἀκολούθως ἀνελισσομένη βαθμηδὸν ὡς φαρμακερὸς σπείροειδὴς ὄφεις, διέχυσε παντοῦ τὸν ἰόν της. Πρῶτος ταύτης ἀπόστολος, πρέπει βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὁ Ἀρμοστής Υἱοῦγκος. Διεκπεραιώθησαν μὲν αἱ ἐκλογαὶ τῆς 10^{ης} Βουλῆς ἐν πλήρει τάξει, ἀλλ' ἄνευ συναγωνισμοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ, διότι εἰς ταύτην ἴσχυον εἰσέτι οἱ ἐπὶ Οὐάρδου σφαγιασθέντες ἐκλογικοὶ κατὰλογοι, ἐξ ὧν εἶχεν αὐθαιρέτως καὶ παρανόμως διαγραφῇ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ῥιζοσπαστικοῦ στοιχείου. Ὅθεν προσβληθεῖσαι καὶ ἐξελεγχόμεναι ἐν τῇ Βουλῇ, διήγειραν θορυβώδεις καὶ ἐπικινδύνους συζητήσεις, εἰς τὰς ὁποίας σπουδαιότατον ἔλαβε μέρος ὁ Κουρῆς, ὅστις φύσει ὦν θερμὸς ὑπερασπιστὴς τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀνεδέχετο πάντοτε μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος, καὶ ἰδιαζούσης συμπαθείας τὴν ὑπεράσπισιν τῶν παραβιαζομένων δικαίων τοῦ ζωηροτάτου τότε, καίτοι λίαν πιεζομένου, καὶ φιλοεθνοῦς λαοῦ τῆς Κεφαλληνίας.

Ὑπεστήριζε δὲ τὴν ὀρθοτάτην ἀρχὴν ὅτι οἱ Βουλευταὶ τῆς νήσου ταύτης, τῶν ὁποίων ἡ ἐκλογὴ ἦτο προσβεβλημένη, δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ ψηφίσωσιν εἰς τὴν ἐξελεγχξίν τῶν ἐκλογῶν των· ἡ παραδοχὴ τοιαύτης ἀρχῆς, ἐπέφερε τὴν συνέπειαν τῆς ἀκυρώσεως τῶν ἐκλογῶν, καθότι ἡ πλειονότης τῆς Βουλῆς, ἐκλινεν ὑπὲρ τῆς ἀκυρώσεως. Οἱ Βουλευταὶ ὅμως Κεφαλλήνες, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῆς κυβερνητικῆς μειονότητος καὶ τοῦ Ἀρμοστοῦ, καὶ ἀντιτείνοντες πεισματωδῶς, παρέτεινον τὴν συζήτησιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ἐν τούτοις ὁ καιρὸς παρήρχετο καὶ ἡ Βουλὴ δὲν κατ' ἔπαρτα πρὶν δὲ τοῦ καταρτισμοῦ αὐτῆς, οὕτως κυ-

βέρνησις κατὰ τὸ σύνταγμα ἡδύνατο νὰ σχηματισθῇ. Ὁ Ἀρμοστής Υἱοῦγκος συσταίνων ἐπανειλημμένως τὸ πέρας τῆς ἀτελευτήτου καὶ πεισματώδους ἐκείνης συζητήσεως, ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς ἐμμέσου ὑποδείξεως τῶν μέτρων, ἅτινα ἠναγκάζετο νὰ λάβῃ, ἐὰν εἰσέτι πολὺ παρετείνετο.

Πλὴν τὰ ἀντιφερόμενα μέρη συνεβιάσθησαν ἐπὶ τέλους, ν' ἀναθέσωσι τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος εἰς τοὺς συμβούλους τοῦ Ἀγγλικοῦ Στέμματος, οἵτινες, ἀφ' ὅσον ἐφάνη, ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῶν Βουλευτῶν Κεφαλλήνων. Τὴν γνώμην τῆς ἀναθέσεως ἡ διαιτησίας ταύτης, συνεμερίσθη καὶ ὁ Κουρῆς, καὶ ἔνεκα αὐτῆς πικρῶς κατεκρίθη, ὅτι εἰς ἀντικείμενον ἀποκλειστικῶς ἀνῆκον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἑπτανησίου Βουλῆς, ὥφειλε νὰ μὴ ἀναμίξῃ ἄλλοτρίους δικαστάς· πλὴν ἡ μομφὴ αὕτη εἶναι ὅλως ἄδικος καὶ ἀνυπόστατος, διότι καὶ μόνος ἂν ἦτο, καὶ σπουδαία σύγκρουσις ἂν δὲν ἐπέκειτο μετὰξὺ ἀμφοτέρων τῶν μερίδων, ἡ μετὰ τοῦ ξενικοῦ στοιχείου, καὶ ἕτεραι δεινὰ συνέπειαι ἂν δὲν ἐπαπειλοῦντο, ὁ Κουρῆς ὡς μεταβρύθμιστὴς ἐνεργοῦσε πάντοτε ἐντὸς τῆς πορείας του, εἰς ζήτημα μὴ δυνάμενον ἄλλως νὰ λυθῇ εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην τῶν πραγμάτων.

Καταρτισθείσης τῆς 11^{ης} Βουλῆς μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Συμβουλίου τοῦ Στέμματος, τὸ μᾶλλον διὰ τὸν πομπολιώδη χρότον του καὶ τὸν ἀσυνήθη ἐνθουσιασμόν του ἀξιοσημεῖωτον πολιτικόν γεγονός, διαδραματισθὲν κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς σύνοδον, ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν 20 τοῦ Ἰουνίου 1857, συγκροτηθεῖσα πλαστὴ μάχη μετὰξὺ Ἑνώσεως καὶ Ἀποικισμοῦ. Ἡ Βουλὴ τῆς 11^{ης} ἔριψας αἶφνης ὡς σπινθῆρα ἐντὸς τῆς Βουλῆς τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ἐκυκλοφόρει ἀναφορὰ

υπογραφομένη περί Ἀποικισμού τῆς Κερκύρας, ἐξεφύσησε τοσοῦτον θόρυβον, ὥστε ἐταράχθη καὶ Ἀνατολή καὶ Δύσις, διότι ἡ Βουλὴ ὡς εὐφλεκτος ὕλη, ἐμπλησθεῖσα ὑπὸ ἐθνικοῦ οἴστρου, ἠγέρθη σύσσωμος καὶ ἀνεκέρυξε μετὰ κραυγῶν καὶ πατάγων, ὅτι ἀπέκρουεν ὅλαις δυνάμεσι τὸν Ἀποικισμόν καὶ ἀπεφαίνετο μᾶλλον ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως. Ἀνακρίσεως ὁμως τελεσθείσης ὑπὸ τῆς Βουλῆς, προέκυψε μηδέν· ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἀναφερθεῖσα ἀγγελία ἦτο καθαρὰ πλάνη, καὶ ὁ ὑποπτευθεὶς Ἀποικισμὸς ἐν φάσμα, τὸ ὁποῖον καταφοβηθὲν ἐκ τοῦ κρότου τῆς Βουλῆς, ἔφυγε τότε μακρὰν τῆς Ἑπτανήσου.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἦτο φαίνεται τὸ προανάκρουσμα καὶ ὁ προοικονισμὸς, ἢ ἴσως καὶ ὁ πρόδρομος ἐτέρου, τὸ ὁποῖον χαλκευθὲν ἐντὸς τοῦ Ἀρμοστίου τῆς Κερκύρας, ἀπεστάλη διὰ διαγγέλματος εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῶν ἀποικίων, καὶ ἐντεῦθεν δῆθεν ὑποκλήπεν καὶ δημοσιευθὲν, προσήμανε τὴν ἔκτακτον ἀποστολὴν τοῦ ἐξόχου διπλωμάτου καὶ ἐγκρατεστάτου Ἑλληνιστοῦ Γλάδστωνος. Ἡ ἔκτακτος τούτου ἀποστολὴ οἰασδῆποτε ἦτο φύσεως, καὶ οἰονδῆποτε προϋτίθετο ἀληθῆ σκοπὸν, δὲν ἦτο καὶ ἀλλοτρία ἀπὸ μυστικισμὸν τινα ὡς πρὸς τὸ μέλλον καὶ τὴν νέαν φάσιν τῶν πραγμάτων. Ἀλλ' ἤδη δὲν πρόκειται περὶ τούτου, εἰμὴ περὶ τοῦ μέρους, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ὁ Σωκράτης καὶ ἐν τῇ ἐκτάκτῳ καὶ κρίσει ταύτῃ περιπτώσει.

Ἀφικθεὶς εἰς τὴν Ἑπτανήσον ὡς ἔκτακτος ἀπεσταλμένος ὁ διάσημος τῆς Ἀγγλίας ἀνὴρ, πρὶν εἶτι συγκαλέσῃ τὴν 11^{ην} Βουλὴν εἰς ἔκτακτον σύνοδον, ὅπως ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὴν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀποστολῆς του, ἠθέλησε προηγουμένως νὰ περιέλθῃ τὰς

νῆσους, ἵνα σπουδάσῃ, φαίνεται, καὶ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς, τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῇ κοινωνίᾳ πνεῦμα, καὶ ἀνιχνεύσῃ τὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων. Ὑπεδέχετο δὲ πανταχοῦ μετ' ἐνθουσιώδους χαρᾶς καὶ χρυσοπτέρων ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως ἐλπίδων. Ἦθελεν εἰπῇ τις ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, ἤλεκτρισθεῖσα λίαν ἡ Ἑπτανήσος, ἔστηνε χορόν·

- » Ἄγε δὴ καὶ χορόν ἄψωμεν, ἐπεὶ
- » Μοῦσαν στυγερὰν
- » Ἀποφαίνεσθαι δεδοκῆκε,
- » Λέξαι τε λάχῃ τὰ κῆτ' ἀνθρώπους
- » Ὡς ἐπινομᾷ στάσις ἅμα,
- » Εὐθυδίκαί θ' ἡδόμεθ' εἶναι.

ὡς νὰ παρεσκευάζετο εἰς γενικὴν πανήγυριν, ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἐν τῷ μέσῳ ἀγαλλομένου, ἢ μᾶλλον ἡπατημένου καὶ κορυβαντιῶντος πλήθους, ὁ πρὸ πολλοῦ προσδοκώμενος νυμφίος.

Προσεκάλει δὲ οὗτος καὶ ἡκραάζετο παντοῦ οὐ μόνον τοὺς Βουλευτὰς, ἀλλὰ καὶ ἐτέρους ἐκ τῆς τάξεως τῶν νοημόνων, παρὰ τῶν ὁποίων ἐπληροφορεῖτο περὶ τῆς καταστάσεως, τοῦ πνεύματος καὶ τῶν διαθέσεων τοῦ τόπου, ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς μεταρρυθμιστικῆς ἀποστολῆς του. Ἀλλ' ἡ ὑπεγερεθεῖσα πλημμύρα τῆς Ἑνώσεως, εἶχε πανταχόθεν ἐκχειλίσῃ, καὶ μόνος σχεδὸν ὁ θόρυβος αὐτῆς ἀντηχοῦσεν εἰς τὰ ὦτά του. Ὀλίγαι φωναὶ μεταρρυθμιστικαί, καίτοι σοβαραὶ καὶ σπουδαῖαι, τὸν ἐνεθάρρυναν· μία ἐκ τούτων ἦτο καὶ ἡ τοῦ Σωκράτους.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος συνεπῆς πάντοτε εἰς ἑαυτὸν, ἔχων τὸ θάρρος τῶν πεποιθήσεών του, οὐδέποτε θηρεύων ἐπιδοκίμασι, ἢ πτοούμενος ἐξ ἀποδοκιμασιῶν, ἐκφράζων μετὰ παρρησίας τὸ φρόνημά του, καὶ οὐδὲν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ

ΜΟΥΣΟΥΡΑ

ἄλλο ἐπιδιώκων, εἰμὴ ὅ,τι ἐθεώρει καὶ ἐπίστευεν ὡς ἐφικτὸν, προοδευτικὸν καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ὠφέλιμον, ἄνευ τινὸς βλάβης τοῦ ἐθνικοῦ μέλλοντος, ὡμίλησε μὲ τοιοῦτον πνεῦμα καὶ ἐνώπιον τῶν συναδέλφων του Βουλευτῶν τῆς Κερκύρας κατὰ τὴν συνέντευξιν, ἣν ἔλαβε μετὰ τοῦ Γλάδστωνος· ἰδοὺ περιχοπαί τινες τοῦ λόγου του.

« Καὶ ἐγὼ, Ἐξοχώτατε, Ἕλλην ὦν, συμ-
» μετέχω καὶ συμμερίζομαι τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ,
» ὃν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀντιπροσωπεύω, καὶ πρὸς τὴν
» ἔνωσιν ἔχω ἐστραμμένον τὸ βλέμμα, ὥστε δὲν ἤ-
» θελον ποσῶς ἐπιστήσει τὴν προσοχήν μου εἰς τὸ
» περὶ μεταρρυθμίσεως καὶ ἐσωτερικῶν βελτιώσεων
» ζήτημα, ἐὰν ἡδυνάμην νὰ ἐκλέξω μετὰ τῆς Ἐ-
» νόσεως καὶ τῶν μεταρρυθμίσεων. Ἄλλ' ἕκαστος
» ἐννοεῖ ὅτι, καίτοι διακαῆς ὁ πόθος καὶ μία ἡ ἀν-
» τηχοῦσα εἰς ἅπασαν τὴν Ἐπτάνησον φωνή, ἡ λύ-
» σις τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος καὶ ἡ πραγματοποίησις
» τοῦ τελικοῦ σκοποῦ, δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μόνης
» θελήσεως τῶν Ἰονίων, διότι ἂν οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγ-
» μα ἤθελεν εἶσθαι λελυμένον τὸ ζήτημα, καὶ μηδε-
» μιᾶς ἔχρηζε σκέψεως ἡ περὶ μεταρρυθμίσεως πρό-
» τας »

« Πλὴν κατὰ τίνα τρόπον ὀφείλω νὰ διευθύνω τὴν
» πορείαν μου, ἀφοῦ, ἐνῶ δὲν δύναμαι ἐπὶ τοῦ πα-
» ρόντος νὰ φθάσω εἰς τὸ ποθοῦμενον, μοὶ παρουσιάζ-
» ζεται ἡ εὐκαιρία τῆς βελτιώσεως τοῦ ἀπαισίου συ-
» στήματος δι' οὗ κυβερνῶμεθα ; — Ἕλλην ναί, ἀλλὰ
» ταῦτοχρόνως ἀντιπρόσωπος λαοῦ ἀδυνάτου, καὶ ὑπὸ
» τὴν εὐθύνην ἱερᾶς Βουλευτικῆς ἀποστολῆς, πιστεύω
» ὅτι δὲν δύναμαι ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐν ἀρχῇ ν'
» ἀποκρούσω τὴν ἰδέαν πραγματικῶν καὶ αὐσιωδῶν

» βελτιώσεων καὶ μεταρρυθμίσεων, διότι κατὰ τὴν
» ἐμὴν γνώμην, ἐὰν οὕτω πράξω δὲν ὑπηρετῶ τὸ ἔ-
» θνος ἢ τὰ συμφέροντα τοῦ Ἐπτανησιακοῦ λαοῦ,
» ἀλλὰ τὸ ἐπονείδιστον τωρινὸν σύστημα καὶ τὸ
» statu quo »

« Ἀγνοῶ, ἐντιμότητε Κύριε, ὁποία θέλει εἶσθαι ἡ
» τελικὴ ἔκβασις τοῦ εἰς τὴν ἀποστολὴν Ὑμῶν ὑπα-
» γομένου ζητήματος, ἀλλ' ἐὰν ποτε αἱ πολλαὶ δυ-
» σκολίαι, καὶ τὰ παρεμβαλλόμενα προσκόμματα νι-
» κηθῶσι, καὶ εἰσαχθῇ τὸ εὐρύτερον καὶ ἐλευθερώτε-
» ρον σύνταγμα καὶ ἡ καλῆτέρα κυβέρνησις, δὲν δύ-
» ναμαι νὰ ἀποκρύψω ὅτι οὐδέποτε θέλει παύσει ὁ πό-
»θος, καὶ ἡ διακαῆς ἐπιθυμία τῶν Ἰονίων περὶ τῆς
» Ἐνώσεως τῶν μετὰ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καὶ
» ὅτι ἅπαντες τὸ κοινὸν αἶσθημα ἐκφράζοντες, καὶ
» συνεργαζόμενοι διὰ καταλλήλων καὶ προσφόρων
» μέσων, θέλομεν ἐπικαλεσθῇ τὸν Ὑψίστον, ἵνα
» ἐπιταχύνη τὴν στιγμὴν, καὶ πραγματοποιήσῃ τὰς
» εὐχὰς τῶν Ἑλλήνων. »

Συγκαλεσθείσης τῆς 11^{ης} Βουλῆς εἰς ἕκτακτον σύ-
νοδον, ὁ χορὸς καὶ ἡ πανήγυρις μετεφέροντο ἀπὸ τὰ
ἐκτὸς εἰς τὰ ἐντὸς αὐτῆς. Μόλις δὲ ἤρξατο τὰς συ-
νεδριάσεις της, καὶ πρὶν ἔτι ἀνακοινώσῃ εἰς αὐτὴν ὁ
ἕκτακτος ἀπεσταλμένος τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς
του, ἐπελήφθη ἀμέσως τοῦ ζητήματος τῆς Ἐνώσεως,
τὸ ὅποion καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐφέρετο ἐπὶ τῶν χειλέων
ἀπάντων, ἥτον ὁ συρμὸς τῆς ἡμέρας, τὸν ὅποιον ἐ-
μιμοῦντο καὶ μᾶλλον ἐν θοοσιωδῶς περιεβάλλο-
ντο καὶ αὐτοὶ οἱ ἄλλοτε τοσοῦτον αὐτὸν ἀπεχ-
θανόμενοι καταχθόνιοι ! Ἦθελεν εἰπῇ τις, ἡ ὅτι ἀνε-
βαπτισθῶσαν, ἡ ὅτι μετημφιέσθησαν. Προταθὲν τὸ
ἕκτακτον συνέδριον εἰς ἐφόδον παρ' ἀνδρὸς οὐχὶ ριζοσπά-

στον, και παρ ὧν ἐπίσης τῶν Βουλευτῶν ψηφισθὲν, διεβιβάσθη καὶ παραχρῆμα διὰ τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου πρὸς τὴν Α. Μ. τὴν Προστάτιδα Ἀνασσαν, ἥτις ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, ἀπέστειλεν εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου τὴν ἀρνητικὴν αὐτῆς ἀπάντησιν.

Ἐμφανισθεὶς τότε καὶ ὁ Γλάδστων ἐν τῇ Βουλῇ, ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὴν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀποστολῆς του, τὸ ὁποῖον ἀφοροῦσε τὴν ἐπὶ εὐρυτέρων καὶ ἐλευθερωτέρων βάσεων μεταρρύθμισιν τοῦ συντάγματος τοῦ 1817, ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ὁποίας διαφοροὶ τότε ἔγιναν συζητήσεις. Ἄν δὲ ἡ μεταρρύθμιστικὴ μερὶς ἔμενε σταθερὰ καὶ συμπαγῆς εἰς τὴν πορείαν της, ἤθελεν ἴσως ὑπερισχύσει, ἀλλὰ κατακερματισθεῖσα, ὡς καὶ πρότερον ἐπὶ παρομοίων καὶ ἐτέρων σπουδαίων ζητημάτων κατεκερματίζετο, ἡττήθη, καὶ ἡττήθη ἐλεεινῶς, διότι αἱ προταθεῖσαι παρὰ τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου μεταρρύθμίσεις, ἀπερρίφθησαν ἐν ἀρχῇ κατὰ πλειονοψηφίαν· εὐάριθμοι μόνον ἐψήφισαν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, διότι ὡς πρὸς τὰ καθέκαστα, ἐπεφυλάττοντο νὰ ἐπενέγκωσι σημαντικὰς τροπολογίας, συναδούσας μᾶλλον πρὸς τὴν συνθήκην τῶν Παρισίων.

Μεταξὺ δὲ τῶν μειονοψηφησάντων ἦτο καὶ ὁ Κουρῆς. Συνεπὴς πάντοτε καὶ ἀκλόνητος εἰς τὴν μεταρρυθμιστικὴν ἀρχὴν του, δὲν ἀπεσχίρτησε καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ. Ἐψήφισε μὲν κατὰ προτίμησιν ὡς Ἑλλήν, καὶ ὡς πάντοτε ἠύχετο, τὴν πρότασιν τῆς Ἐνώσεως· πλὴν μόλις εἶδεν ἐκ τῆς ἀρνητικῆς ἀπάντησεως τῆς Ἀνάσσης, ὅτι δὲν ἐπετρέπετο ἡ ἄμεσος πραγματοποιήσις αὐτῆς, ἐσκέφθη τότε ἐν τῇ πατριωτικῇ αὐτοῦ συνειδήσει, καὶ χωρὶς νὰ ἀποβλέψῃ εἰς

κινδύνους, ὅτι δὲν ἦτο πλέον ἔλλογον καὶ συνεπὲς νὰ ἀποκρούσῃ καὶ ὅ,τι ἦτον ἐντὸς τῆς πορείας του, καὶ ἐθεώρει ἐν τῷ παρόντι ἐλευθερώτερον καὶ προοδευτικώτερον, καθόσον μάλιστα παρετήρει ὅτι καὶ ὁ καταχθονισμὸς, ὁ ἄσπονδος οὗτος ἐχθρὸς πάσης προοδευτικῆς μεταβολῆς, ἐνεργοῦσε λίαν ἐπιτηδεῖως καὶ δραστηρίως, ὅπως καὶ τὰς καλὰς διαθέσεις τοῦ ἐκτάκτου Ἀπεσταλμένου δηλητηριάσῃ, καὶ τὰ πράγματα μείνωσιν ἀμετάβλητα καὶ εἰς τὴν εὐρίσκοντο κατάστασιν. Ἐν τῇ περιπτώσει μάλιστα ταύτῃ μετεχειρίσθη ὁ καταχθονισμὸς αὐτὸς καὶ ἀγενῆ καὶ ἀγοραῖα μέσα, ἵνα καταπτοήσῃ τὸν ἀπτόητον ἄνδρα, καὶ δυσφημήσῃ τὴν ἄτρωτον ἀρετὴν του, πλὴν οὐδὲν ἄλλο ἐπέτυχεν, εἰμὴ νὰ ἐκφοβίσῃ ὀλίγον, ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ὑπόληψιν, τὴν εὐαίσθητον οἰκογένειάν του, τῆς ὁποίας ὅμως τοὺς φόβους, διεσκέδασεν εὐκόλως ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν λόγων του.

Ἡ ἐν τῇ Βουλῇ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῶν μεταρρυθμίσεων ὁμιλία του, τῆς ὁποίας θέλομεν ἡδὴ ἀναφέρει καὶ τινὰς περιόδους εἶναι ἐμβριθῆς, ἀναλυτικωτάτη, λίαν εὐγλωττος, καὶ εἰς τινὰ μέρη προφητικὴ. Ἀρχεῖται δὲ προοιμιαζόμενος οὕτως.

« Οὐδέποτε, Κύριοι, ἐκώφευσα εἰς τὴν φωνὴν τῆς
» πατρίδος, καὶ τούτου ἔνεκα πρὸ ἐννέα περίπου ἐτῶν
» διατηρῶ τὴν Βουλευτικὴν ἑδραν, ἀπέναντι πολλῶν
» προσκομμάτων καὶ ραδιουργιῶν· ὅθεν καίτοι κατὰ
» τὴν ἡμέραν ταύτην ὁ θάνατος μοὶ ἀφῆρπασε προσφι-
» λεστάτην συγγενῇ, παρουσιάζομαι ἐνώπιόν σας, ὦ
» Βουλευταί, ἵνα ἐκπληρώσω πρὸς ἡμᾶς, τὴν πατρίδα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΡΑΙΟΦΑΝΕΙΑ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ
καὶ πρὸ ἐνός, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἰδίως ἐνδιαφέρομαι,
» ἵνα καὶ ἐμὴν καθήκοντα. »

« Ὡς πόσον ἡπατήθη, Κ. Λομβάρδε, ὅταν διὰ τῆς

» ἀγορεύσεώς σου, ἐμὲ ὑπαινιττόμενος, ἐνόμισας νᾶ
 » μὲ καταβιάσσης εἰς τὰ καταχθόνια! Τί λέγω νᾶ
 » μὲ καταβιάσσης! νᾶ μὲ ἀνέυρης εἰς τὰ καταχθό-
 » νια διενοήθης, ἐνῶ ἐγὼ εὕρισχόμενῃ εἰς τὴν ὀρεινο-
 » τέραν τῆς Ἑπτανήσου θέσιν! Ναί, Κύριοι Βουλευ-
 » ται, μετέβην εἰς ὀρεινήν, δύσβατον καὶ μονήρη θέ-
 » σιν, ὅπως προὔπαντήσω τὸν ἐχθρόν, ἐμποδίσω ἢ
 » δυσκολεύσω τὴν δίοδόν του, καὶ προφυλάξω Ἵμᾶς,
 » οἵτινες εὕρισχόμενοι εἰς τὸν λειμῶνα, καὶ συλλέ-
 » γοντες ἀνθολούλουδα, παρημελήσατε τὸ ποίμνιον,
 » τὴν φύλαξιν τοῦ ὁποίου ἀνεδέχθητε, καὶ καθ' οὗ
 » ἐπειράθη νᾶ ἐπιτεθῇ ὁ ἐχθρός. Ἐτέθην ἐκεῖ εἰς σκό-
 » πευσιν αὐτοῦ, ἵνα, ἐκπληρῶν τὸ καθήκόν μου, τὸν
 » πληγώσω, καὶ ἔστὲ βέβαιοι ὅτι τὸν ἐπλήγωσα. Εὐ-
 » ρέθην ναὶ εἰς κίνδυνον, διότι παρεγνώρισθῃ ἡ θέσις
 » μου, καὶ διότι ἐγκατελείφθην μὲ ὀλίγους ὁπαδούς.
 » Καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἐχθρός οὗτος; Ποῖος ὁ
 » ἄσπονδος τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν καὶ τῆς προόδου
 » ἐχθρός; — Εἶναι, Κύριοι, ὁ καταχθονισμός,
 » ὅστις ἐξ ἐκείνης τῆς στενωποῦ, ἐμέλλε νᾶ διέλθῃ
 » μ' ὅλον τὸ ἐπιτελεῖόν του »

« Προσέξατε, ὁ καταχθονισμός ὑπὸ τὸν μανδῦαν
 » τοῦ ἐθνισμοῦ καὶ τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ, ἐτοιμάζει
 » τὴν καταστροφὴν σας. Παρακαλῶ δὲ νᾶ μὴ με δι-
 » ἀκώπτητε, καὶ νᾶ ἐνθυμηθῆτε ὅτι πρὸ ὀλίγων στιγ-
 » μῶν, πρὸ τοῦ ἔλθω εἰς τὴν Βουλὴν, ἡσπάσθην τὸ
 » πτώμα προσφίλους συγγενοῦς, ἧτις ἐξέπνευσεν εἰς
 » τὸ παλάτιον ἐκεῖνο, ἐνθα εὕρισχόμενῃ, ὡς εἶπε τίς
 » τῶν Βουλευτῶν, κατὰ τὴν προμερὰν καὶ ζοφώδῃ ἐ-
 » κείνῃ νύκτα, καθ' ἣν ἀπαραδέκτους ἐκηρύξατε τὰς
 » μεταρρυθμίσεις Ἐνῶ ὠφείλεν ἡ Βουλὴ ἐν
 » ἀρχῇ τὴν ιδέαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς προόδου καὶ

» τῶν βελτιώσεων νᾶ μὴν ἀποκρούσῃ, πολλῶ δὲ μᾶλ-
 » λον ἀφοῦ εὐχαρίστως ἤκουσα Βουλευτὴν ἀγορεύ-
 » σαντα ἐκ τῆς μερίδος Ἵμῶν, νᾶ ἐπαναλάβῃ ὅτι
 » οἰοσδήποτε Βουλευτῆς, εἰς οἷονδήποτε κόμμα ἀνή-
 » χει, δὲν δύναται τὴν ἀρχὴν τῆς βελτιώσεως, τὴν ἀρ-
 » χὴν τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦτέστι καὶ τῆς προόδου
 » νᾶ μὴ παραδεχθῇ Παρεδέχθην δ' ἐγὼ ἀπέ-
 » ναντι πάσης ἐπιβουλῆς καὶ ραδιουργίας, καὶ παρα-
 » δέχομαι τὴν ἀρχὴν τῆς μεταρρυθμίσεως, διότι οὐδὲν
 » ἄλλο κατ' ἐμὲ σημαίνει μεταρρυθμίσεις, εἰμὴ πρόο-
 » δον καὶ κοινωνικὴν βελτίωσιν »

« Ὅταν εἰσῆχθησαν αἱ πρῶται μεταρρυθμίσεις,
 » κατετρόμαξαν ἅπαντες οἱ ὁποδοὶ καὶ υποστηρικταὶ
 » τοῦ παρελθόντος συστήματος. Τί δὲ ἐπενόησαν τό-
 » τε οἱ ἄθλιοι, τί διεβουλεύθησαν εἰς τὰ καταγῶγια
 » τοῦ καταχθονισμοῦ; Στάσεις ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὅπως
 » πείσωσι τὴν Ἀγγλίαν, ὅτι εἴμεθα ἀνάξιοι ἐλευθε-
 » ριῶν καὶ ἀληθοῦς συνταγματικῆς κυβερνήσεως
 » Καὶ δὲν ἀρκοῦσε τοῦτο, ἀλλὰ τὰ ἀθλιέστερα τοῦ
 » καταχθονισμοῦ ἐκτρώματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων διά-
 » φορα καὶ ἑτερογενῆ στοιχεῖα συμπεριλαμβάνοντο,
 » διὰ τῆς Ἑπτανήσου ἐπειράθησαν τὴν Ἑλλάδα νᾶ
 » ἐνοχοποιήσωσι »

« Τὰς τοιαύτας ὅμως πλεκτάνας καὶ ραδιουργίας
 » ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς μεταρρυθμίσεως πάντοτε δια-
 » τελῶν, σταθερῶς κατεπολέμησα, ἀψηφῶν οἰανδῆ-
 » ποτε ἐπιβουλὴν καὶ συκοφαντίαν, καὶ οἷονδήποτε
 » κίνδυνον Ἐνῶ δ' εἶχον ὑπ' ὄψιν τὸ ἄθλιον
 » σύνταγμα τοῦ 1817, καὶ τὰς χορηγηθείσας πρὸ

» τὰς μεταρρυθμίσεις, δι' ὧν ἔτι μᾶλλον ἀνε-
 ἸΑΚΩΒΑ ΤΕΙΟΖ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
 » ὡπλήν, ἐπίστευσα καὶ ἐν πεποιθήσει πιστεύω, ὅτι ἡ

» βελτιώσεις καὶ ἡ μεταρρύθμισις, δὲν δύνανται νὰ
 » φέρωσι πρόσκομμα εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἐ-
 » θνικοῦ σκοποῦ, ὅτι μάλιστα τὸν ἐθνικὸν σκοπὸν ὑ-
 » πηρετοῦσιν, ἀναπτυσσομένου διὰ τῶν μεταρρύθμι-
 » σεων παντὸς ἐθνικοῦ στοιχείου. Μόνον τὸν κατα-
 » χθονισμὸν δὲν δύναται νὰ ὑπηρετήσῃ ἡ ἐπὶ τὸ βέλ-
 » τιον μεταβολὴ τῶν θεσμῶν μας. Εἰλικρινῶς
 » δὲ πρεσβεύων τὴν ἀρχὴν τῆς προόδου καὶ τῆς με-
 » ταρρύθμισεως, δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀπορρίψω τὴν ἰδέαν
 » καὶ τὴν ἀρχὴν νέου συντάγματος, ὡς δὲν δύναμαι
 » νὰ παραδεχθῶ, ὅτι αἱ προταθεῖσαι μεταρρυθμίσεις
 » εἶναι, καθὰ ἐκηρύξατε διὰ τῶν ἀγορεύσεών σας,
 » χειρότεραι τοῦ συντάγματος τοῦ 1817. Ἄλ-
 » λὰ λάβετε καὶ ὑμεῖς προσεκτικώτερα ὑπ' ὅφιν τὸ
 » αἰσχρὸν τοῦτο σύνταγμα, λάβετε ὑπ' ὅφιν τὴν πα-
 » τρίδα, καὶ ἐνθυμηθῆτε ὅτι τὸ καλὸν σύνταγμα, καὶ
 » οἱ φιλελεύθεροι θεσμοὶ ἀναπτύσσουσι τὰ στοιχεῖα τῆς
 » ἐθνικότητος, τὰ ὅποια εἶδετε ἀναπτυχθέντα ἐτι μάλ-
 » λον διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως καὶ διὰ τῶν βελτιώσε-
 » ων, τὰς ὁποίας καὶ σήμερον ἐπιβουλεύεται ὁ κατα-
 » χθονισμός. »

« Ἄλλ' ὅπωςδὴποτε εἶναι ὥρα νὰ παύσω
 » Βλέπω, ναὶ βλέπω, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχω
 » ἄλλην ἀποστολὴν ἐντὸς τῆς Βουλῆς ταύτης.
 » Ἐγὼ, Κύριοι, τὴν θέσιν μου χρεωστῶ εἰς τὴν Ἑ-
 » πτάνησον, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἑπτανήσου,
 » ὀφείλω κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν εἰς αὐ-
 » τὴν ν' ἀποδώσω, καὶ τὴν ἀποδίδω. Ὑπέστην καρ-
 » τερικῶς παντοειδεῖς ἐπιβουλάς καὶ συκοφαντίας,
 » ἀταράχως ὑπέμεινα τὰς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Βου-
 » λῆς προσβολάς. Ἀποχωρίζομαι λοιπὸν ἀφ' ὑμῶν,
 » Κύριοι, ἀλλ' ἄνευ ἀγανακτήσεως καὶ παραπόνων

» κατὰ τοῦ παρασυρθέντος λαοῦ, καὶ ἐπανέρχομαι
 » εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἵνα ὑπηρετήσω τὴν Ἑπτά-
 » νησον, ἵνα ὑπὲρ αὐτῆς ἐνεργῶ. »

« Ἐξεπλήρωσα, Κύριοι, τὸ καθήκόν μου πρὸς τὴν
 » Βουλὴν, καὶ ἀπέρχομαι ἵνα ἐκπληρώσω καὶ ἕτερον
 » λυπηρὸν καθήκον. Παρακαλῶ δὲ Ὑμᾶς νὰ δεχθῆτε
 » τὴν παραίτησίν μου. »

Ἡ παραίτησις καὶ ἀποχώρησις τοῦ Κουρῆ ἐκ τῆς
 Βουλῆς, συνωδευμένη ὑπὸ εὐπαθῶν καὶ εὐγενῶν λό-
 γων μεγαθύμου ψυχῆς, βαθυτάτην ἐπροξένησεν ἐντύ-
 πωσιν, καὶ ἐκτεταμένας καὶ ζωηρὰς διήγειρε συζη-
 τήσεις, ἂν ἐπρεπεν ἢ ὅχι νὰ γίνῃ δεκτὴ, ἀλλ' ἐπὶ τέ-
 λους ὑπερίσχυσεν ἡ ἰδέα, ἥτις καὶ εἰς προγενεστέρας
 ὁμοίας περιστάσεις ἠσπάσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὅτι
 οὐδεὶς ἄκων δύναται νὰ ἐδρεύῃ ἐντὸς αὐτῆς· ὅθεν ἡ
 παραίτησις ἐγένετο δεκτὴ. Πλὴν οἱ λόγοι, οἵτινες ἐν
 τῇ συζητῇ ταύτῃ ἐξεφράσθησαν καὶ παρ' αὐτῶν
 τῶν ἀντιφρονούντων, τιμοῦν ἐπίσης καὶ αὐτοὺς καὶ
 τὸν παραιτηθέντα. Ὁ Βουλευτὴς Λευκάδος Ι. Μαρῖ-
 νος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεμορφώθησαν καὶ οἱ Βουλευ-
 τὰι Δομενεγίνης, Κόνδαρης, Ῥώμας, Λάσκαρης καὶ
 Μπαχώμης, καίτοι διαφόρου δοξασίας ἐπὶ τοῦ προ-
 κειμένου τῶν μεταρρυθμίσεων, ἐπήνεγκεν.

« Ἐκπληρῶ ἤδη ἰδιαιτέρον καθήκον, τὸ
 » ὁποῖον ἐν συνειδήσει αἰσθάνομαι, ὅπως κατὰ τὴν
 » στιγμὴν ταύτην ἀπονέμω φόρον, ὀφειλόμενον εἰς
 » τὴν ἱκανότητα καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ παραιτη-
 »θέντος Βουλευτοῦ. Ὁ πρὸ μικροῦ ἀποχωρισθεὶς
 » ἀφ' ἡμῶν συνάδελφος, ἐχρημάτισεν ἀνὴρ, ὅστις
 » ἐπὶ δεκαετίαν ὑπηρετήσας ὡς δημόσιος ὑπάλληλος,
 » διέκριθ' ἐπὶ ἱκανότητι, ἀκεραιότητι καὶ ἀνεξαρτη-
 » τείᾳ, ἀείψας καὶ εἰς κρίσιμους περιστάσεις, καὶ ὁ

» στις ἐγκατέλιπε στάδιον, παρέχον αὐτῷ καὶ ὠφέ-
 » λειαν καὶ προσδοκίαν προόδου, ἵνα ὑπακούσῃ εἰς
 » τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, καλέσασαν αὐτὸν εἰς τὴν
 » Βουλευτικὴν ἑδραν, ἣν καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ τρεῖς
 » ὅλας περιόδους, καὶ ἐξεπλήρωσε τὰ καθήκοντα τῆς
 » ἀντιπροσωπίας ἀείποτε μεθ' ἱκανότητος καὶ πατρι-
 » ωτισμοῦ. Τὰ κοσμοῦντα ταῦτα χαρακτηριστικὰ τὸν
 » ἀντιπρόσωπον, θέτουν αὐτὸν καὶ εἰς διακεκριμένην
 » περιωπὴν. »

« Συνεργασθεὶς ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ συμβαδίσας
 » μετὰ τοῦ Κουρῆ ἐν τῷ Βουλευτικῷ σταδίῳ, ἡδυνή-
 » θην ὑπὲρ πάντα ἄλλον νὰ ἐκτιμῇσω τὰ προτερή-
 » ματα τοῦ ἀνδρός· καίτοι ἐν τῷ προκειμένῳ περὶ με-
 » ταρρύθμισεων ζητήματι διεφώνησα, οὐχ' ἥττον ὁ-
 » φείλω νὰ δηλώσω τὴν πεποίθησιν, ἣν ἔχω περὶ τῆς
 » εἰλικρινείας τῆς γνώμης τοῦ ἀνδρός. Ἄν δὲ αὐτός
 » ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ παραιτηθῇ, ὀφείλω, ἐνῷ σέβο-
 » μαι τὴν ἀπόφασίν του, νὰ ἐκφράσω ἐνταύτῳ τὴν
 » βαθεῖαν λύπην μου, διότι ἡ ἀντιπροσωπία στερεῖται
 » τοιοῦτου ἀξίου συνεργάτου, ἀφίνοντος ἐπαισθητὸν
 » κενόν, καὶ νὰ παρέξω ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ μαρτυ-
 » ρίαν τῶν περὶ αὐτοῦ αἰσθημάτων μου, οὐχὶ ἕνεκα
 » φιλίας, ἀλλ' ἕνεκα ἐκτιμήσεως πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ
 » τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός. »

Ἀποσυρθεὶς εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ οἰκουρικὸν βίον,
 ἡσχολεῖτο συνάμα καὶ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικηγο-
 ρικοῦ αὐτοῦ σταδίου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐκ-
 σφενδονισθεὶς καὶ ἐγὼ ὡς ὑπὸ ναυαγίου ἐπὶ τοῦ Θρα-
 κικοῦ Βοσπόρου καὶ διαμένων ἐν Κωνσταντινουπόλει,
 ἐξελέχθη καὶ πάλιν ἐν ἀγνοίᾳ μου καὶ παρὰ προσδο-
 κίαν, Βουλευτὴς Κεφαλληνίας μετὰ τριῶν ἐτέρων εἰς
 συμπλήρωσιν Βουλευτικῶν τιμῶν κενῶν τὴν ἀπο-

στείλας ἐκεῖθεν τὴν παραίτησίν μου, καὶ ἀποποιηθεί-
 σης μετὰ πολλοῦ θορύβου καὶ λίαν κολακευτικῶν προ-
 τάσεων τῆς συνεδριαζούσης τότε 11ης Βουλῆς νὰ δε-
 χθῇ αὐτὴν, ἠναγκάσθη ἐκ τούτου, καὶ ἐξ ἄλλων
 σπουδαιωτάτων λόγων καὶ σοβαρῶν ἀποκαλύψεων, νὰ
 ἐγκαταλείψω τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐπανερχόμενος
 δὲ διὰ μέσου Κερκύρας εἰς Κεφαλληνίαν, συνηνητήθη
 μετὰ τοῦ φίλου Κουρῆ, τὸν ὅποιον δὲν εἶχον ἰδῆ πλέον
 ἀπὸ τῆς 9ης Βουλῆς. Ὑπεδέχθη λίαν φιλοφρόνως, καὶ
 πολλὰ εἶπον καὶ ἀντήλλαξα τότε μετ' αὐτοῦ· ἂν δὲ
 ἡ ἐκ συμφώνου πολιτικῇ καὶ πατριωτικῇ συνδιάλεξις
 μας, ἐτύγχανεν εὐτυχοῦς ἐκβάσεως, ἴσως τὰ πράγ-
 ματα ἤθελον ἔχει σήμερον πολὺ διάφορον καὶ βελ-
 τιωτέραν ὄψιν, οὐδὲ ἤθελον ὑπερισχύσει οἱ ἐργάται
 τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἀγυρτίας, οἵτινες ἀπαρνη-
 σάμενοι πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον, καὶ καταισχύναντες θεῖα
 καὶ ἀνθρώπινα, τόσα ἐπροκάλεσαν δάκρυα, τόσους
 στεναγμούς, τόσας ἀπωλείας, τόσους ἐλέγχους· διότι
 propter peccata veniunt adversa· ταπεινώσαντες δι' ἐπὶ
 τέλους καὶ τὴν πατρίδα, ἐκινδύνευσαν καὶ αὐτὴν τὴν
 ὑπαρξίν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, τὸ ὅποιον καὶ εἰσέτι
 ἴσταται ἐπὶ ξυροῦ ἀχμῆς.

» Ὅρις γὰρ ἐξανθοῦς ἐκάρπωσεν στάχυν

» Ἄτης, ὅθεν πάγκλαυτον ἐξαμὰ θέροι. »

Πλὴν τῶρα τὰ γινόμενα οὐκ ἀπογίνονται, καὶ ὁ Θεὸς
 νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ μεγάλητερα, ἐὰν δὲν ἀνανήψω-
 μεν, καὶ γνήσιον καὶ ἀφιλοκερδῆ πατριωτισμὸν δὲν
 ἐνστερνισθῶμεν.

Ἐν τούτοις ληξάσης τῆς 11ης ἡνοίγετο ἐκλογικὸς
 ἀγὼν διὰ τὴν 12ν Βουλευτικὴν περίοδον, εἰς ἣν καὶ
 πάλιν ὁ Κουρῆς, ἐπροτείνετο παρὰ τῶν συμπολιτῶν
 τοῦ ὅπου ἡφίσιος. Ἄν αὐτὸς εἶχε παραιτηθῇ κατὰ

τὴν 11^{ην} Βουλὴν, καὶ αὕτη τὸν ἀπήλλαττεν, ἡ πατρίς του ὅμως δὲν παραδέχεται τὴν παραίτησίν του, ἀλλ' ἀνηγόρευεν αὐτὸν ἐκ νέου ἀντιπρόσωπον αὐτῆς καὶ ἐν τῇ 12^ῃ εἰς τὴν συγκατελεγόμην καὶ ἐγὼ, ἐκλεχθεὶς πάλιν παρὰ τῆς Κεφαλληνίας μετὰ τῶν ἐτέρων αὐτῆς Βουλευτῶν.

Πρῶτον τοῦ Σωκράτους βῆμα μετὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς 12^{ης} Βουλῆς ὑπῆρξε, νὰ μὲ προτείνῃ, καίτοι παραιτηθέντα καὶ ἀπόντα, ὡς Πρόεδρον αὐτῆς, εἰς δεῖγμα, ἔλεγεν, ὑπολήψεως καὶ μικρᾶς ἱκανοποιήσεως ἐμοῦ τε καὶ τῆς Κεφαλληνίας δι' ὅσα ὑπέστημεν τὴν πρότασίν του ταύτην παρεδέξατο ἡ Βουλὴ παμψηφεί. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δὲν ἐπεκτείνομαι, διότι ἔγινε περὶ αὐτοῦ μνεία εἰς ἕτερον ἔγγραφον, καὶ γίνεται καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς.

Κατὰ τὴν πρώτην καὶ μόνην σύνοδον τῆς περιόδου ταύτης, ἐτῆρσε καθ' ὅλα ὁ ἀνὴρ πιστῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως τὰς ἀνέκαθεν προοδευτικὰς ἀρχάς του. Συνεμορφώθη μὲ τὴν πορείαν, ἣν ἐγὼ (καὶ εἴθε νὰ ἤθελον τότε πάντες τὴν παραδεχθῇ!) εἶχον διὰ τοῦ πρώτου λόγου μου διαγράφει, προτείνας τὴν ἀναστολὴν τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, καὶ τὴν παραδοχὴν καὶ ἐνεργοποίησιν ἐσωτερικῶν βελτιώσεων, διότι ἐθεώρει καὶ ἐκεῖνος αὐτὴν προοδευτικὴν καὶ συνάδουσαν μέχρι τινὸς πρὸς τὴν ἰδικήν του. Πλὴν καὶ ἐνταῦθα εὐρεθεὶς ἀπέναντι πλειονότητος, ἥτις ἀπέκρουε πᾶσαν ἐσωτερικὴν βελτίωσιν ὡς ἐπιβλαβὴ εἰς τὸ ἐθνικὸν ζήτημα, ὑπεστήριζεν ἀνισον μὲν, πλὴν γενναῖον, ἐντιμον καὶ πατριωτικὸν ἀγῶνα, διότι ἀντεπάλαιον ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως, ἔστω καὶ μικρᾶς καὶ προσωρινῆς, τῆς χώρας, καὶ ὑπὲρ τῶν εὐγενεστέρων ἐνταῦτ' ἰδεῶν, τοῦτέστιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ φρονήματος καὶ τῆς συνειδήσεως.

Τούτου ἕνεκα χωρὶς νὰ προσέχῃ τὸν νοῦν εἰς τὰς ἐπιθέσεις, τὰς ὕβρεις καὶ τὰς παντοειδεῖς βραδουργίας τῶν καταχθονίων καὶ τῆς ἀγυρτίας, ἡκολούθη ἀτάραχος τὴν πορείαν του, συνεβούλευε διορθώσεις εἰς τὴν νομοθεσίαν, ἐσύσταινεν ἔλλογα καὶ ἐλαφρυντικὰ μέτρα ἐπὶ τῶν φορολογικῶν ἀντικειμένων, καὶ ἀνεσκεύαζε πάντοτε τοὺς ἀντιφρονοῦντας εἰς ὅλα τὰ ζητήματα μετ' εὐσχημοσύνης, θαρραλεότητος, λογικῆς ἐμβριθείας καὶ ἀξιοπρεπείας, ἰδιαζούσης εἰς ἄνδρα ἐμφορούμενον ὑπὸ εἰλικρινῶν αἰσθημάτων, ὑψηλῶν ἀρχῶν καὶ πατριωτικοῦ ζήλου. Ἰδοὺ πῶς ἐξεφράζετο εἰς τινὰ ἀγόρευσίν του κατὰ τῶν βελτιονομάρχων.

« Γνωρίζω τὰς ἀντενεργείας τῆς ὀπισθοδρομήσεως, πειρωμένης διὰ παντὸς μέσου νὰ καταστρέψῃ τὰς ἐλευθερίας μας, καὶ τὰ τιμαλφέστερα τοῦ λαοῦ δικαιώματα καὶ συμφέροντα, ἀλλ' ἔχω καὶ τὴν εὐτολμίαν τοῦ καθήκοντος, ἵνα ἐγερθῶ κατ' αὐτῆς καὶ παρρησίᾳ ἐπαναλάβω, δὲν γίνομαι συνεργάτης τοῦ καταχθονισμοῦ . . . »

« Ἄλλοτε οἱ καταχθόνιοι παρρησίᾳ ἐνήργουν, ἀναπεπταμένην κρατοῦντες τὴν σημαίαν τῆς ὀπισθοδρομήσεως, καὶ φέροντες ἐπὶ τοῦ πύλου αὐτῶν τὸν ἀριθμὸν 1817. Σήμερον δὲν ἀπαντᾷ τις πλέον ἓνα μόνον καταχθόνιον. Τί ἔγιναν; Ποῦ ἐκρύβησαν; Μετέβαλον ἴσως γνώμην καὶ ἀρχάς; Ὁχι, ὀχι. Τὰς αὐτὰς τῆς ὀπισθοδρομήσεως ὑποστηρίζουσιν ἀρχάς, καίτοι μετημφιεσμένοι καλύπτονται ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ ρίζοσπαστισμοῦ. Δύναμαι τοὺς τοιοῦτους νὰ πιστεύσω καὶ ἀναγνωρίσω ὡς ρίζοσπάσας; Ὁχι, ἀπατῶμαι, δὲν σᾶς πιστεύω, εἴθε φερόμενοι ὡς ὀπισθοσπασταί . . . »

« Τὴν ἐλευθερίαν τοῦ φρονήματος καὶ τῆς συνει-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΕΥΡΥΡΙΟΥ

» δήσεως δὲν δύναμαι νὰ συμβιβάζω με τὸ θέμα καὶ
 » τὴν πρότασιν τοῦ Κ. Λομβάρδου, ἔχουσιν οὕτω.—
 » Θέλω ἀποδείξῃ ὅτι ἡ μεταρρύθμισις εἶναι προδοσία,
 » τὸσον ἂν παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τῆς ἀ-
 » ναθεωρήσεως τῶν θεσμῶν τοῦ κράτους, ὅσον μὲ τὸ
 » νέον προσωπεῖον τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως
 » τοῦ τόπου, δι' οὗ προσπαθῇ νὰ εἰσαχθῇ.— »
 « Ἡ μεταρρύθμισις καὶ ἡ βελτίωσις λοιπὸν δὲν
 » δύνανται ν' ἀποτελῶσι φρόνημα καὶ ἐνδόμυχον τοῦ
 » πολίτου πεποιθήσιν, χωρὶς νὰ ᾔηται καὶ προδοσία!
 » Δὲν δεσμεύεται, δὲν καταδιώκεται τοιοῦτοτρόπως
 » ἡ ἐλευθερία τοῦ φρονήματος καὶ τῆς συνειδήσεως,
 » ὅταν φέρωνται καὶ συζητῶνται τοιαῦτα θέματα; »
 « Δὲν βλέπετε ὁποίαν μομφήν, τί λέγω μομφήν;
 » Ὁ ποῖον στίγμα καὶ αἰῶνιον αἰσχρὸς,
 » προσάπτεται εἰς τὴν 12ν Βουλὴν τῶν Ἰονίων!
 » Δὲν σέβεσθε τὴν ἀρχήν, τὴν δοξασίαν τῆς μεταρρύ-
 » θμίσεως, τῆς κοινωνικῆς τούτέστιν καὶ πολιτευμα-
 » τικῆς προόδου, καίτοι διὰ τῆς προόδου ἐπιταχύνε-
 » ται τὸ αἰσιώτερον μέλλον, καὶ ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἀπο-
 » κατάστασις! Δὲν σέβεσθε τοῦλάχιστον τὴν ἀρχὴν
 » τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου, τὴν
 » ἀνάγκην τῆς ὁποίας ἅπαντες συναισθανόμεθα, καὶ τὸ
 » καθήκον μᾶς ἐπιβάλλει νὰ ἐπιδιώξωμεν! Ἐὰν δὲ ἡ
 » βελτίωσις τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου εἶναι προδοσία,
 » τί πράττομεν ἐνταῦθα; Διατὶ τοσαῦτα πρὸς βελτιώ-
 » σιν νομοσχέδια παρὰ τῶν Βουλευτῶν ἐπροτάθησαν;
 » Δὲν βλέπετε ὁποῖα δίδετε εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐ-
 » πιχειρήματα, κηρύττοντες προδοσίαν τὴν πρόοδον
 » καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου μας;
 » Καὶ διατὶ λοιπὸν, ἐνῶ τοιοῦτον σχέδιον συνέλαβες,
 » Κ. Λομβάρδε, καὶ σκοπὸν εἶχες νὰ ὑποστηρίξῃς τοι-

» οὔτον θέμα, προσεκάλεσας τοὺς Βουλευτὰς νὰ προ-
 » τείνωσι τὰ πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ
 » τόπου νομοσχέδια; Προδότηι λοιπὸν οἱ τὰς βελ-
 » τιώσεις προτείνοντες καὶ ὑποστηρίζοντες! Προδό-
 » ται οἱ προκαλοῦντες αὐτὰς πολῖται! Δὲν ἀνήγ-
 » γειλε καὶ ὁ Σέρβος (Βουλευτὴς Λευκάδος), ἐν ὁ-
 » νόματι διαφόρων Βουλευτῶν, νομοσχέδιον πρὸς κα-
 » τάργησιν τῆς κεφαλικῆς ποινῆς; »
 « Ὑψηλὸν ἀναδεχθεὶς νὰ ἐκπληρώσω καθήκον, δὲν
 » καταδιβάζομαι, καὶ δὲν θέλετε μὲ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ
 » πεδῖον τῶν ὕθρων. Δὲν ἤλθον ἐνταῦθα διὰ νὰ προ-
 » καλέσω τὰς ἐριδας καὶ τὴν ἀδελφομαχίαν, δι' ὧν
 » δολοφονοῦνται, καταστρέφονται, ἢ ὑποδουλόγονται
 » καὶ αὐτὰ τὰ ἰσχυρότερα κράτη. Τὰ τοιαῦτα δὲν εἴ-
 » ναι, δὲν πρέπει νὰ ᾔηται ἔργα Ἑλλήνων, ὑπὲρ τοῦ
 » Ἑλληνισμοῦ ἐνδιαφερομένων. Ἀνέκοντες μόνον εἰς
 » τὸ ἔθνος μας, τὸ ἔθνος ᾧς ὑπηρετήσωμεν, ἄνευ δια-
 » πληκτισμῶν καὶ κομματικῶν ἐρίδων, ἄνευ διαιρέ-
 » σεων, ἐλκύοντες οὕτω τὰς συμπαθείας τῆς Εὐρώ-
 » πης καὶ τῶν Εὐεργετίδων τῆς Ἑλλάδος Δυνάμεων.»
 « Εὐρίσκομαι ἐνταῦθα, οὐχὶ ἵνα μεταχειρίζωμαι
 » εἰς τὰς ἀγορεύσεις μου βαναύσους, ἀγοραίᾳς καὶ
 » ἀπερισχέπτους ἐκφράσεις, ἀλλ' ἵνα προστατεύω καὶ
 » ὑποστηρίξω ἀπέναντι παντὸς προσκόμματος, ἅ-
 » παντα τὰ δίκαια τῶν συμπολιτῶν μου. Τὴν Βου-
 » λευτικὴν μου πορείαν ἐχάραξαν ἤδη οἱ πατριωτι-
 » κοὶ τοῦ Προέδρου Ἠλία Ζερβοῦ λόγοι, τοῦ ὁποῖου
 » τὴν δεξιὰν μετ' ἐμοῦ ἄπασα ἡ Ἐπτάνησος ἡσπά-
 » σθη τὴν Βουλευτικὴν μου πορείαν διετύπωσα εἰς
 » τὴν ἐκπληρωμὴν τοῦ ἐκτελέσαντος μειονότητος προταθεῖσαν ἀπάντησιν
 » τοῦ Ἀρμοστοῦ λόγον τὴν
 » προδοσίαν καὶ τὴν βελτίωσιν ἐπιδιώκων, ἱερὸν ἐκπλη-

» ρῶ καθήκον· τὴν ἐλευθερίαν τοῦ φρονήματος καὶ
» τῆς συνειδήσεως ὑποστηρίζων, πρὸς τὸ συμφέρον
» τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους ἐνεργῶ . . . »

« Εἰς τὴν γενέτειραν ταύτην γῆν τοῦ περικλεοῦς
» καὶ ἐνδόξου ἀνδρός, ὃν οὐχὶ ἡ μεταρρύθμισις, ἀλλ'
» ἡ ἀνταρσία καὶ ἡ δόλιος πολιτικὴ, μιὰς ἐνοπλί-
» σασα χεῖρας πρὸς βλάβην τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους,
» ἐδολοφόνησεν, εὐρίσκονται, καὶ ὑψόνονται φωναί,
» ἀποκρούουσαι καὶ πᾶσαν προσβολὴν κατὰ τῆς ἐλευ-
» θερίας τοῦ φρονήματος καὶ τῆς συνειδήσεως . . . »

Ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ ἐθολοῦντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ
μᾶλλον τὰ πράγματα τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, διότι
μετὰ τὴν Ναυπλιακὴν στάσιν, κατασταλεῖσαν περὶ τὸ
τέλος τῆς συνόδου τῆς 12ης Βουλῆς, παρεσκευάζετο
γενικώτερον καὶ ἐπικινδυνωδέστερον κίνημα, τὸ ὁ-
ποῖον ἐκραγὲν ἐπὶ τέλους κατὰ τὴν 11ν Ὀκτωβρίου
1862, ἐπήνεγκε τὴν ἀνατροπὴν τοῦ θρόνου τοῦ Ὁ-
θωνος, καὶ τὴν συγκάλεσιν ἐθνικῆς συνελεύσεως πρὸς
καταρτισμὸν νέου συντάγματος, καὶ ἀναγόρευσιν νέου
Ἡγεμόνος.

Ἐνῷ δὲ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλάς διὰ τῆς μεταπολιτεύ-
σεως ταύτης, εὐρίσκετο εἰσέτι ἀσύντακτος, καὶ εἰς
κατάστασιν πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς σχεδὸν ἀπο-
συνθέσεως, διελύθη καὶ ἡ 12η Βουλὴ, ἣν κατὰ πρό-
σκλησιν τῆς Προστασίας, διεδέξατο ἡ 13η καὶ τελευ-
ταία τῆς Ἑπτανήσου. Ταύτης δὲ ἀποκλειστικὴ ἐντο-
λὴ, ὠρίσθη ἐκ τῶν προτέρων, ἡ μόνη ἔκφρασις καὶ
ἀπόφασις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ἑνώσεως,
τὸ ὁποῖον ἤδη τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἀγγλίας, ἐπρό-
κειτο νὰ πραγματοποιηθῇ, ὡς καὶ τῶν ἐπὶ ἐπραγμα-
τοποιήθη, καθ' ὃν τρόπον ἅπαντες σχεδὸν γνωρίζομεν,
καὶ ἀπογευόμεθα συνάμα αὐτοῦ τε καὶ τῆς μεταπο-

λιτεύσεως, ἡ τῆς νέας καὶ βαβυλωνίου αὐτῆς
φάσεως τῶν πραγμάτων, τοὺς γλυκεῖς καὶ ἀ-
γλαοὺς καρπούς!!

Ὁ Σωκράτης ἐνδίδων καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν
τῶν συμπολιτῶν του, καθόσον μάλιστα ἐπρόκειτο νὰ
πραγματοποιηθῇ ἡ ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως εὐχή, ἣν ἀνέ-
καθεν εἶχεν ἐκφράσει, καὶ ἠσθάνετο πάντοτε ζωηρὰν
καὶ θερμὴν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἀπεστάλη ὡς ἀντιπρό-
σωπος καὶ ἐν τῇ 13ῃ Βουλῇ, τῆς ὁποίας ὅμως ὁ βίος
ὑπῆρξεν ὀλιγοήμερος, διότι μετὰ τὴν ἐν τῷ μέσῳ
τῶν σημαιῶν, τῶν ζητωκραυγῶν καὶ τῆς πολιτικῆς
μέθης ὁμόθυμον ἐπιψήφισιν τῆς Ἑνώσεως καὶ τῶν
προσηρτημένων εἰς ταύτην προτάσεων, περατώσασα
τὴν ἐντολὴν τῆς, διελύθη. Ἐπικυρωθείσης τῆς ψηφι-
σθείσης Ἑνώσεως καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Λονδίνῳ συνθηκῶν
τῶν Δυνάμεων, καὶ λαβούσης τὴν κατοχὴν τῆς ἐλευ-
θέρας Ἑλλάδος, ἐδικαιοῦτο πλέον καὶ ἡ Ἑπτάνησος,
ν' ἀποστείλῃ τοὺς πληρεξουσίους αὐτῆς, ὅπως παρα-
καθήμενοι ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις ἐθνικῇ συνελεύσει, λά-
θωσι μέρος εἰς τὴν σύνταξιν καὶ συγχώνευσιν τῶν
δύο ἐνωθέντων κρατῶν.

Ἡ μεταβολὴ ὅμως αὕτη τῶν πραγμάτων, ἐπενερ-
γῆσασα φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ ἐπὶ τῶν ψυχῶν, ἀνέπτυ-
ξεν ἐν τῇ Ἑξοχῇ τῆς Κερκύρας πνεῦμά τι λίαν δυσ-
μενὲς καὶ πολέμιον κατὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν προα-
στείων, τὸ ὁποῖον, ἀφ' ὅσον ἐφαίνετο, εἶχε κοινωνικὸν
χαρακτῆρα, καὶ ἐπήγαζεν ἐκ τῆς πρὸ πολλοῦ χρόνου
ἀνωμάλου καταστάσεως τῆς ιδιοκτησίας, περὶ τῆς ὁ-
ποίας θέλομεν καὶ ἐφεξῆς κάμει νύξιν. Τὸ πνεῦμα
αὐτὸ τῆς Ἑξοχῆς ὑπερεθιζόμενον καὶ ὑπὸ κακοβού-
λων, καὶ ἰσως ὑποθαλπόμενον ὑπὸ τῆς νέας τότε ἐγ-
γενημένης ἐθνικῆς, ὑπερίσχυσεν ἐπὶ τοσοῦτον,

ὥστε ἕνεκα τοῦ ὑπερτέρου αὐτοῦ ἀριθμοῦ, ἐπέτυχεν ἡ ἀποκλείσῃ ἐκ τῆς πληρεξουσιότητος τοὺς ὑποψηφίους τῆς πόλεως καὶ τῶν προαστείων, καὶ ν' ἀναγορεύσῃ τοὺς τῆς Ἐξοχῆς τῆς Κερκύρας.

Πλὴν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ πολλῶν πολιτῶν, διαιρεθείσης ἀκολούθως τῆς νήσου εἰς Ἐπαρχίας διὰ Διατάγματος τῆς Συνελεύσεως, ἀπετέλεσεν ἡ πρωτεύουσα μετὰ τῶν προαστείων ἰδιαιτέραν Ἐπαρχίαν, ἣτις, ἀφοῦ ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τὸ σύνταγμα, ἐξελέξατο κατὰ τὴν πρώτην Βουλευτικὴν περίοδον τρεῖς Βουλευτάς, ἐξ ὧν εἷς ἦτο καὶ ὁ Κουρῆς, ὅστις ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας, ὅτε καὶ ἐγὼ ἤμην Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας.

Ἡ εἰς Ἀθήνας ἀφίξις του δὲν ἐχρημάτισεν ὡς ἐκείνη πολλῶν ἐτέρων συναδέλφων του, οἵτινες συνταχθέντες μὲ τὸ νέον Βουλευτικὸν καὶ ἄθλιον σύστημα, ἀνεβοκατέβαινον συνεχῶς τὰς κλίμακας καὶ ἔκρουον τὰς θύρας τῶν Ἰπουργῶν, ἐμπορευόμενοι μετ' αὐτῶν τὰς συνειδήσεις των, καὶ ἀνταλλάσσοντες τὰς ψήφους των μὲ ἐτέρας ἀπολαυὰς ἢ θέσεις ὑπὲρ τῶν εὐνοουμένων των· οὔτε διενεόθη νὰ θηρεύσῃ ὑπουργικὰς ἑδρας, ἢ ἐτέρας ἐσωτερικὰς ἢ ἐξωτερικὰς ὑψηλὰς θέσεις· αὐτὸς ἀπ' ἐναντίας ὡς ἐζήσε πάντοτε καὶ, πολιτευόμενος ἐντίμως, ἐμφρόνως καὶ ἀξιοπρεπῶς, ὑπηρέτησε καὶ ἐν ταῖς Βουλαῖς τῆς Ἐπτανήσου συνωδὰ πρὸς τὰς ἀρχάς του τὴν πατρίδα, ταιουτοτρόπως καὶ ἐν Ἀθήναις σταθερῶς ἐβάδισε.

Καταλαβὼν τὴν ἑδραν του ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ καὶ ἀνελθὼν τὸ βῆμα, ἀνεκήρυξεν ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀγορεύσεως, ὁμοῦ μὲ τὰ ὅποια ἀείποτε ἐπρέσβευε πατριωτικὰ καὶ προσδευτικὰ φρονήματα, καὶ ἐν πνεύμα μετριοπαθὲς, δίκαιον καὶ συνδιαλλαχτικόν ὡς πρὸς τὴν ἀναφεῖσαν ἑριδα ἐν τῇ πατρίδι του, μεταξύ τῶν

κατοίκων τῆς Ἐξοχῆς καὶ τῶν τῆς πόλεως. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

« Πάρεργον θεωρῶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ν' ἀσχοληθῶ » περὶ τοῦ Διατάγματος ἐκείνου, περιορίζομαι μόνον » νὰ εἶπω, ὅτι ἀποσταλεῖς καὶ ἐλθὼν ἐνταῦθα ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πόλεως καὶ τῶν προαστείων Κερκύρας, καίτοι οὐχὶ ὀλόκληρος ὁ τῆς νήσου λαὸς, » ἀλλὰ μία μόνη μερίς αὐτοῦ μὲ ἐξελέξατο μετὰ τῶν » ἀξιοτίμων συναδέλφων μου Κ.Κ. Μαρκοῦ καὶ Παδοῦ, οὐχ' ἥττον ὅμως παρευρισκόμεθα ἐνταῦθα, » οὐχὶ ὅπως ἀνάψωμεν τὴν δάδα τῆς διχονοίας, ἀλλ' » ὡς προάγγελοι εἰρήνης, ἐπαναφέρωμεν καὶ παγιώσωμεν τὴν εἰλικρινῇ καὶ γενικῇ συμφιλίῳσιν μεταξύ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν πολιτῶν, ἀνακουφίζοντες τὰ δεινὰ καὶ θεραπεύοντες τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, καὶ υπογραμμὸν πρὸς τοῦτο ἔχοντες τὸ ὀφειλόμενον πρὸς τὸ τῆς ιδιοκτησίας δικαίωμα σέβας, » οὕτω δὲ δυνηθῶμεν διὰ καταλλήλων δικαίων καὶ ὑπὸ τῶν περιστάσεων ὑπαγορευομένων προνοιῶν, νὰ ἀρῶμεν τὰ ἀληθῆ αἷτια τῆς διχονοίας. »

Προκειμένου δὲ τοῦ ζητήματος τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ θεσμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ὁ Κουρῆς μετὰ τῶν ὀλίγων, ἐμβριθῶς, ἀν καὶ ματαίως, ἠγόρευεν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ τελειοποιήσεως τοῦ θεσμοῦ. Ἀλλ' εἰς ἐτέραν ἀγόρευσιν, ἣν ἐξεφώνησεν ἐν τῇ περιπτώσει κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπὸ τινων διπλωματικῶν ἐγγράφων τῆς κυανῆς βίβλου, ἐπιβούλως διεβάλλετο ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ὅτι κακῶς ἤρξατο νὰ κυβερνᾷ τὴν Ἐπτανήσον, ἐξέφρασε

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑΤΩΝ ΕΝΑΦΕΡΩΝ ΚΑΚΩΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ ἐθνικωτάτους λόγους ὑπὲρ ἀμφοτέρων. Ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν διακομίζονται ἐτι μᾶλλον ὁ ἀνὴρ, καταδεικνύεται καὶ ἡ

ριδῆλως ὅτι ἡ ἐπὶ Προστασίας ὑπὲρ τῆς Ἑνώσεως εὐ-
χή του, ἦτο τὸ ἐνδομυχώτερον τῆς ψυχῆς του αἰσθη-
μα, ὁ τελευταῖος τῆς καρδίας του παλμός, καὶ ὁ θερ-
μότερος καὶ πλειότερον ἐσωτερικῶς πιεζόμενος αὐτοῦ
πόθος, ὅστις ἐξεχείλιζε μετὰ τὴν πραγματοποιήσιν
τῆς Ἑνώσεως, καὶ ἐπανεπαύετο ὡς εἰς τὸ ὀριστικὸν
αὐτοῦ ἐνδιαίτημα εἰσελθών. Ἴδου περικοπαί τινες τῆς
φιλογενεστάτης ἐκείνης ἀγορεύσεως.

« Βουλευτὴς ἐκ τῆς πρώην Ἑπτανησιακῆς
» πολιτείας, δὲν δύναται ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ Ἑλληνικόν
» τοῦτο βῆμα, χωρὶς νὰ ἐκπληρώσῃ ἱερὸν πρὸς τὴν
» Ἑλλάδα καθήκον, χωρὶς τὴν Ἑλλάδα νὰ δικαιώσῃ
» καὶ ἱκανοποιήσῃ, εὐστόχως ἀποκρούων τὰς ἐπιβρί-
» πτομένας κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως πικρὰς
» καὶ αὐστηρὰς μομφάς, διὰ τὴν κακὴν μετὰ τὴν Ἑ-
» νωσιν καὶ μέχρι τοῦδε ἐν Ἑπτανήσῳ διοίκησιν. Μὴ
» ταράττεσθε λοιπόν, ὦ συνάδελφοι Βουλευταί, διότι
» δὲν παρουσιάζομαι σήμερον εἰς τὸ βῆμα, ὅπως βλά-
» ψω ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὰ συμφέροντα τῆς κοινῆς
» ἡμῶν πατρίδος, τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἵνα προσφέρω
» νέον Ἑπτανησιακὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα φόρον »

« Ἦσυχάσατε καὶ σεῖς Ὑπουργοὶ τῆς Ἑλλάδος,
» ἐκ τοῦ στόματός μου δὲν θέλει ἐξέλθῃ λέξις, δυνα-
» μένη ἐν μηδεμιᾷ περιπτώσει, νὰ καταστήσῃ δυσχε-
» ρεστέραν τῆς κυβερνήσεως τὴν θέσιν. »

« Ἡ Ἑπτανήσος πρὶν ἢ περιέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα,
» προώδευεν ὑπὸ τὴν ὀλικὴν ἐποψίαν ὑπὸ τὴν οἰκονο-
» μικήν ἡτύχει καὶ εὐημέρει Ἀλλὰ τί πρὸς
» τοῦτο; Ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν γνησίας καταγωγῆς
» Ἕλληνες οἱ Ἑπτανήσιοι; Ἀποῦ δὲ ἅπαντες μικροί
» τε καὶ μεγάλοι, ἰσχυροὶ καὶ ἀδύνατοι, ὡμολογήσα-
» τε ἤδη διὰ τῆς ἀφορώσεως τὴν Ἑνωσιν τῆς Ἑπτα-

» νήσου Εὐρωπαϊκῆς συνθήκης, ὅτι ἦσαν, εἶναι καὶ
» ἔσονται, δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ καθησυχάσωσι,
» καὶ νὰ εὐχαριστῶνται εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτῶν κα-
» τάστασιν, μόνον διότι ἐβλεπον ἀνεγειρομένας μεγα-
» λοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, παλάτια, δημόσια καταστή-
» ματα καὶ ὀχυρὰ φρούρια, ἡ διότι αἱ διασταυροῦσαι
» τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς των, καὶ τὰς μετακομίσεις
» διευκολύνουσαι ὁδοὶ, ἡ τὰ μακρόθεν εἰς τὰς πόλεις
» τὰ ὕδατα διοχετεύοντα ὑδραγωγεῖα ἐν Ἑπτανήσῳ
» κατεσκευάζοντο· ἦσαν Ἕλληνες καὶ ἔλειπεν εἰς
» αὐτοὺς κάτι τί. Τί δὲ εἰς αὐτοὺς ἔλειπε; — Τὸ ἀ-
» νεκτίμητον καὶ πολύτιμον δῶρον τῆς ἐθνικῆς αὐ-
» τνομίας καὶ ἀνεξαρτησίας, ἀνευ τοῦ ὁποῖου ὁ Ἑλ-
» λην δὲν δύναται νὰ ζήσῃ, νὰ ὑπάρξῃ· σερούμενος δὲ
» ἀνησυχεῖ, πάσχει, τὸν θάνατον προτιμᾷ (εὐγε, εὐ-
» γε) »

« Καϋμένη Ἑλλάς! Πόσον σὲ ταλαιπωροῦσι! Πόσα
» κατὰ σοῦ ὑπὸ μεγάλων καὶ μικρῶν λέγονται! Ἀλ-
» λὰ δὲν βλέπετε, ὦ ἰσχυροὶ, καὶ τὰ Ἑλληνικὰ τῶν
» Ἑλλήνων κατορθώματα; Δὲν εἶναι ἔθνος καὶ Βασί-
» λειον ἀρτισύστατον, μικρὸν, καὶ καθεκάστην περισ-
» ριζόμενον; Ἐχει πλέον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἡ-
» λικίαν; Καὶ τί εἶναι τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα
» ἔτη ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν; Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐν-
» δοξοὶ τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης ἄνδρες, καὶ διάση-
» μοι πολιτικοὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῶν κοινοβουλίων,
» ἀνεγνώρισαν καὶ ἐκήρυξαν τὰς παντοειδεῖς προόδους
» τοῦ ἔθνους ἐν τῷ βραχεῖ αὐτῷ διαστήματι, καὶ τὸ
» πλῆθος τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, δι' ὧν τὰ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

« Εὐτυχεῖς σεῖς, οἱ τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος, κατ'

» αὐτὰς τὰς κρίσιμους καὶ σοβαρὰς περιστάσεις δι-
 » ἐποντες! Μὴ δυσανασχετῆτε, ὦ Ὑπουργοί, διότι
 » καίτοι δύσκολος καὶ δυσχερὴς, εἶναι ὅμως καὶ ἐπί-
 » ζηλος ἡ θέσις ὑμῶν ἐγκαρτερήσατε καὶ θαρ-
 » σεῖτε! Μετὰ συνέσεως, περισκέψεως, αξιοπρεπείας,
 » καὶ πάντοτε ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν τιμὴν, τὴν ὑπό-
 » ληψιν, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸν προορισμὸν τοῦ ἔθνους
 » ἡμῶν, ἐνεργήσατε. Οἱ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ὁμογενεῖς τὸ
 » ἔθνος ὀλόκληρον, σύσσωμον, τὴν κυβέρνησίν του
 » παρακολουθεῖ, πλὴν παρακολουθεῖ ἐποπτεύον καὶ
 » ἐπιτηροῦν, ἵνα ἐν οἰαδήποτε περιπτώσει ἐξελέγξῃ,
 » — καὶ αὐστηρῶς θέλει ἐξελέγξῃ, — τὰς πράξεις
 » τῶν κυβερνώντων (εὖγε, εὖγε). »

« Ἴσως δὲ εἴπωσί τινες, Κ. Κουρῆ, ἐννοήσαμεν,
 » ἀρκεῖ, τοῖς φρονίμοις ὀλίγα, πλὴν περὶ τῶν ὑπὸ συ-
 » ζήτησιν φόρων, δὲν ἠκούσαμεν τίποτε. — Ναί, ὁ-
 » φείλω καὶ περὶ τούτων νὰ εἴπω ὀλίγα Ἀ-
 » κούσατε· οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖ, ἡ ἔσεται ἡ τύχη τῆς
 » Ἑλλάδος, ἡ Ἑπτάνησος πάντοτε μεθ' ὑμῶν, μετὰ τὴν
 » Ἑλλάδα ἀείποτε (εὖγε, εὖγε). Οἱ Ἑπτανήσιοι ὡς
 » εἶναι ἤδη πασίγνωστον, δὲν ἐφήρισαν τὴν Ἑνωσιν,
 » λαβόντες ὑπ' ὄψιν φορολογικὰ, ἡ οικονομολογικὰ
 » ζητήματα, δραχμὰς ἡ ἑκατομύρια δραχμῶν, πλού-
 » τη καὶ θησαυρούς! Ὁχι. Μὴ ἀδικῶνται οἱ Ἕλληνες,
 » διότι, ὡς εἶπον, οἱ Ἑπτανήσιοι ἅπαντες εἰσὶ γνησίας
 » καταγωγῆς. Καὶ σήμερον εἰς τὰς κρίσιμους περι-
 » στάσεις, ἐν αἷς διατελεῖ τὸ ἔθνος ἡμῶν, οἰαδήποτε
 » αἱ οικονομικαὶ ἡμῶν δυσχερεῖαι ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν
 » Ἑπτανήσῳ, οἰαδήποτε ἡ πτωχεῖα μας, ἡ ἐνδοιὰ
 » μας, τὰ παράπονα καὶ τὰ αἰσθήματά μας, βεβαιω-
 » θῇτε Κύριοι, ὅτι ἂν ἐπρόκειτο καὶ σήμερον, καὶ πᾶ-
 » λιν τὸ ζήτημα ἐκεῖνο νὰ κινήθῃ, ἅπαντες, ὅλοι ὁ-

« μῶς ὡς ἄλλοτε συνδεδεμένοι, ἠθέλαμεν εἰπῆ Ἑνω-
 » σιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, Ἑνωσιν, ἵνα συμμερισθῶ-
 » μεν πάντοτε τὴν τύχην καὶ τὰ δεινοπαθήματα αὐ-
 » τῆς (εὖγε, εὖγε) »

Ἦ πόσον ὅμως, καὶ τὸ λέγομεν μετὰ βαθυτάτου
 ἄλγους τῆς ψυχῆς μας, παρεγνωρίσθησαν, καὶ οὐδό-
 λως ὠφέλησαν πρὸς συνετισμὸν οἱ πολύτιμοι αὐτοὶ
 μαργαρίται τοῦ θερμοσπλάγχχνου ἐκείνου πατριώτου!
 Ἠλέκτρισαν μὲν πρὸς στιγμὴν τοὺς ἀκροατάς του,
 πλὴν ἔμειναν ἀδιακόσμητοι ὡς μὴ εὐρόντες δάπεδον
 διάχρυσον! τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα καὶ ὁ ὕλισμός, κα-
 τέπνιξαν τὴν πατριωτικὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὸν ἰδα-
 νισμόν τοῦ Βουλευτοῦ. Ἐνῶ διέτριβεν εἰσέτι εἰς Ἀθή-
 νας ὁ Σωκράτης πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν Βουλευτικῶν
 αὐτοῦ καθηκόντων, ἔλαβε παρὰ τοῦ γαμβροῦ του τὴν
 λυπηρὰν ἀγγελίαν τῆς ἀποθιώσεως τοῦ γηραιοῦ
 πατρὸς του. Εἰς δὲ τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ ἔγραφε καὶ
 τοὺς εὐπαθεῖς τούτους λόγους « Ὁ θάνατος,
 » Ἀνδρέα μου, οὔτε ἐπροξένησεν, οὔτε θέλει προξενή-
 » σει εἰς ἐμὲ μείζονας τῶν συνήθων ἐντυπώσεων . .
 » Ὁ πατήρ μου εἶχε παρακμάσει, πολλὰ ὑπέστη τοῦ
 » βίου δεινοπαθήματα, καὶ ἦτον ὥρα ν' ἀναπαυθῇ.
 » Εὐτυχεῖς οἱ γονεῖς, οἵτινες προηγούνται τῶν τέκνων
 » των! Ἡ δὲ μακροβιότης του, τίς οἶδε, ποῖα ἄλλα
 » δυστυχήματα, ἡδύνατο νὰ τοῦ προετοιμάσῃ; Ἐ-
 » θεώρησα ὅμως πάντοτε εὐχάριστον καὶ παρηγορη-
 » τικὸν συνάμα, τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ τῶν πλέον λυ-
 » πηρῶν καθηκόντων, ὡς ἐκ τούτου παραπονοῦμαι μὲ
 » τὴν τύχην μου, διότι μονογενὴ υἱὸν καὶ σεβαστὸν
 » πατέρα ἀπώλεσα, μακρὰν ἐξ αὐτῶν εὐρισκόμενος . .
 » Ἐγκαταλείπω τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἀντικείμενον καὶ
 » μεταβαίνω εἰς ἕτερον »

Τὸ ἕτερον τοῦτο ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἀντὶ νὰ παραγάγῃ εὐαρέσκειαν καὶ εὐγνωμοσύνην, ἐπηύξησεν ἀπεναντίας τὰς πικρίας καὶ ἐνοχλήσεις τοῦ ἀνδρός, ἦτο τὸ σοβαρώτατον ἀγροτικὸν τῆς πατρίδος του ζήτημα, περὶ τοῦ ὁποίου ἐκάμαμεν καὶ ἀνωτέρω μνείαν. Αἱ λιπαραὶ καὶ εὐφοροὶ τῆς Κερκύρας γαῖαι, ὡς ἐκ τῶν ἀνέκαθεν, καὶ ἰδίως ἀπὸ Ἑνετοκρατίας, συστηθέντων ἐκεῖ τιμαρίων, εἶχον λάβει ὀργανισμόν καὶ προνόμια τιμαριωτικά. Αἱ περιβολαὶ ὅμως αὗται ὡς καὶ τὰ παρεπόμενα προνόμια, ὑποβληθέντα ἐκ τοῦ χρόνου, τῶν νόμων, καὶ τῶν κυβερνήσεων εἰς πλείεστας μεταμορφώσεις, κατέστησαν βαθμηδὸν πολυπλοκώτερα, ἐπιβλαβέστερα εἰς τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας, καὶ ἐπιβαρυντικώτερα εἰς τοὺς ἀγρότας. Πλὴν ἡ πρὸ πολλοῦ συναισθανομένη καὶ ματαίως ἀπαιτούμενη διόρθωσις τῆς ἀνωμάλου αὐτῆς καταστάσεως, ἀνεφύη ἐπιφοδωτέρα μετὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς Ἑνώσεως.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑξοχῆς ἐξαναστάντες, ἀπήτουν τότε ἐπιμόνως καὶ σχεδὸν ἀπειλητικῶς, ἐκεῖνοι μὲν ν' ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τὰ πολυειδῆ αὐτῶν βάρη, ἡ δὲ ἰδιοκτησία νὰ λυθῇ ἐκ τῶν δεσμῶν, οἷτινες ἐκώλυον τὴν ἐλευθέραν μετάβασιν καὶ κυκλοφορίαν τῆς, καὶ νὰ διευθετηθῇ συνωδὰ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς γεωργίας, καὶ ὅλων ἐπίσης τῶν κατοίκων. Αἱ ἀπαιτήσεις αὗται ὑποτρεφόμεναι καὶ παρ' ἄλλων, καὶ ἐν μέρει δίκαιαι καὶ ὀρθαὶ κατ' ἀρχήν, ἔτεινον διὰ τῆς ὑπερβολῆς των γὰ μετατραπῶσιν εἰς κοινωνιστικάς, νὰ ἐξαγριώσωσι τὰ πνεύματα, καὶ νὰ ὠθήσωσι τὴν κοινωνίαν εἰς ἀτελευτήτους ἐριδας καὶ ἐμφυλίους σπαραγμούς, καθόσον μάλιστα καὶ οἱ ψιλοὶ ἰδιωκτῆται τῆς πόλεως, ἀντέτατον ἴσην ἐπιμονὴν εἰς

τὸ νὰ τηρήσωσι σχεδὸν ἄθικτον τὸ ἀρχαῖον σύστημα, καὶ τὴν ἔκρυθμον αὐτὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν.

Τὴν λύσιν καὶ διεκπεραίωσιν τοῦ ἀκανθώδους καὶ δυσδιαλύτου τούτου ζητήματος, ἐπεφορτίσθη καὶ ἀνεδέχθη ἀγογγύστως νὰ ἐπιτελέσῃ μόνος ὁ Κουρῆς, ὡς Βουλευτῆς τῆς πόλεως, μετὰ τῶν Βουλευτῶν τῆς Ἑξοχῆς ἐν τῇ τρίτῃ συνόδῳ τῆς Βουλῆς περὶ τὸ 1867. Ἡ θέσις του ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἦτο ὑπὲρ ποτε λίαν δύσκολος καὶ ἀκροσφαλῆς, διότι δὲν εἶχε μόνον νὰ ὑπερπηδῇ τὰ προσκόμματα τῆς ραδιουργίας, καὶ νὰ περιφρονήσῃ τὰς ὕβρεις, τὰς ἀπειλάς καὶ τὰς συκοφαντίας, ἀπέναντι ἐνὸς ὑψηλοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ νὰ ἀντιπαλαίσῃ πρὸς τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πάντοτε τὸν ἠγάπησε, τὸν ἐσεβάσθη καὶ τὸν ἐξετίμησεν. Ἡ εὐστάθεια ὅμως τοῦ χαρακτῆρός του, ἡ εὐσχημος γλῶσσά του, τὸ συμβιβαστικὸν πνεῦμά του, καὶ προπάντων ἡ πεποίθησις τῶν ἄλλων εἰς τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν ἀρχῶν του, ὑπερενίκησαν τὰ πάντα, καὶ ἐπέτυχε τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς σύνταξιν νόμου, ὅστις ἐκρίζωνεν κατὰ τὸ δυνατόν τὰς ἀκάνθας, καὶ συμβιβάζων ἐπὶ τὸ ὀρθότερον καὶ ἐπιεικέστερον τὰς ἀξιώσεις τῶν ἀντιφερομένων, διεσκέδασε τοὺς κινδύνους, καὶ ἐπανήγαγε τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἁρμονίαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, καὶ τὴν διαλλαγὴν καὶ συμφιλίωσιν τῶν δύο πολεμίων στοιχείων.

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πατριωτικωτάτου καὶ εὐεργητικωτάτου τούτου κατορθώματος, ἀπесύρθη πλέον ὁ ἀνὴρ διὰ παντός ἐκ τῶν πολιτικῶν, καὶ διῆγε βίον ὅλως ἰδιωτικόν. Περὶ τὸ 1869, ἔλαβε παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἐν μικρὸν παράσημον, τὸν ἀρχαῖον καὶ παγκοινὸν σχεδὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος, ΜΟΥΣΕΙΟΝ ἀμεθόνην τῶν πατριωτικῶν καὶ πολυχρονίων ὑ-

πηρεσιών! Διεξελθόντες δὲ καὶ ἡμεῖς μέχρι τοῦδε, καὶ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ στάδιον, ὥς μᾶς ἐπιτραπή πρὶν ἔτι ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸν πανύστατον καταλήξωμεν ἀποχωρισμόν, νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸν ἐν μικρογραφίᾳ ὡς ῥήτορα καὶ ὡς πολιτικόν.

Ὡς ῥήτωρ εἶχε μὲν ὁ Σωκράτης ὑπὸ τῆς φύσεως ἀρχοῦντως εὐνοηθῆ, καὶ ὑπὸ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως μᾶλλον τελειοποιηθῆ. Εἶχε φωνὴν ὀλίγον τι λιγυράν, πλὴν λαμπράν καὶ εὐστροφον· εὐπρεπὲς τὸ σχῆμα, κοσμίαν τὴν παράστασιν, κάποτε καὶ δραματικὴν ὡς ἐκ τῶν σφοδρῶν συγκινήσεων τῆς ψυχῆς· νοῦν διαπεραστικόν, πνεῦμα εὐφυὲς καὶ ὀρθότητα κρίσεως· εἶχεν εὐκολίαν λόγου καὶ συνήθως αὐτοσχεδῶς ἡγόρευε, καὶ ὁμως αἱ ἀγορεύσεις του οὔτε ἀσύνδετοι, οὔτε συγκεχυμέναι ἦσαν· αἱ ἰδέαι σαφεῖς, ἡ γλῶσσα καθαρὰ, τὸ ὕφος ὁμαλόν· ἀναλυτικὸς μᾶλλον ἢ συνθετικὸς, κατήρχετο πολλάκις καὶ εἰς λεπτομερείας, πλὴν δὲν ἐκούραζε τοὺς ἀκροατάς του, διότι ἡ εὐγλωττία του, εἶχε κατὰ τι ἐλκυστικὸν καὶ ἐπαγωγόν, τὸ ὁποῖον ἐμαγνήτιζεν οὕτως εἰπεῖν τὴν προσοχήν.

Ἄλλ' οἱ ἀκροαταὶ του ἐμαγνητίζοντο καὶ ὑπὸ ἐτέρας δυνάμεως πολὺ ἀνωτέρας· αὕτη δὲ ἦτο τὸ κῦρος καὶ τὸ αἰδῆμον (decorum) τοῦ ἀνδρός, ἅτινα ἀπέλαμπον ἐκ τῆς εἰλικρινείας τῶν ἀρχῶν του, τῆς χρηστότητος τῶν ἡθῶν του καὶ τῶν πατριωτικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν. Ὅ,τι ἐπρόφερε διὰ τῶν χειλέων, ἐξήρχετο ἐκ τῆς καρδίας, *ninae voces ab imo pectore*. Ἦτον ἐτοιμόλογος καὶ εὐστοχος εἰς τὰς ἀπαντήσεις του, κάποτε δὲ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ χαριεντισμοῦ, ἀναιμῶς καὶ δόσιν τινὰ πικρὰς εἰρωνείας. Τὰ ἱστορικὰ παραδείγματα, ἤξευρε νὰ μεταχειρίζηται μετὰ τέχνης καὶ μετριότη-

τος· διαποικιλλων τὰς ἀγορεύσεις του κατὰ ἁρμονίαν, καὶ σπείρων αὐτὰ, κατὰ τὸ λεγόμενον, τῇ χειρὶ, καὶ μὴ ὀλῶ τῷ θυλάκῳ, κατετραυμάτιζε καιρίως διὰ τῶν ἱστορικῶν ἀληθειῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων του, τοὺς ἀντιπάλους του.

Ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ εἶχε μὲν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων εἰς ὧς εὐρέθη, καὶ τῆς κοινωνίας εἰς ἣν περιεστρέφοντο αἱ ἐνέργειαι του, πλεῖστα προσόντα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ὁποίων ἐπεδίωκε ἀντικειμένων. Ἦτο μὲν κάτοχος παιδείας καὶ ἐπιστημονικῶν γνώσεων, πλὴν εἶχε καὶ ἱκανὴν πείραν προσώπων καὶ πραγμάτων, ἀνευ τῆς ὁποίας αἱ ψιλὰ θεωρίαι εἶναι πρακτικῶς ἄγονοι· δὲν ἦτον ὄχι, ἀπλοῦς ἰδεολόγος καὶ θεωρητικὸς, ἦτο μάλιστα νοῦς πρακτικώτατος, καὶ ἐπεριωρίζετο εἰς ὅ,τι ἐνόμιζεν ἐφικτόν, καὶ ἀμέσου ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐφαρμογῆς. Αἱ διενεργούμεναι ἀρχαί του, δὲν εἶχον μὲν εὐρυτάτην περιφέρειαν, πλὴν ἦσαν εἰλικρινεῖς καὶ σταθεραί, ἡ δὲ πραγματοποιήσις τῶν ἐπεδιώκετο μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ ἐνδομύχου πεποιθήσεως.

Τὸ ὑπ' αὐτοῦ θεωρούμενον μεμαχρυσμένον ἐθνικὸν μέλλον, ἦτο μὲν θερμὸν ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ του, πλὴν αἱ ἄμεσοι ἐνέργειαι του ἦσαν κυρίως ἐστραμμέναι καὶ ἀπεβρόφοντο ὑπὸ τοῦ ἐνεστώτος καὶ τῆς μεταρρυθμίσεως. Αἱ πρὸς ταύτην ἀποκλειστικαὶ σχεδὸν σκέψεις καὶ μέριμναί του, ἀπετέλουν οὐσιωδῶς καὶ τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα. Ἄν δὲ ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ ἦναι, ἡ τοῦλάχιστον πρέπει νὰ ἦναι, τὸ ὅριμον πρᾶξιν οὐχὶ μόνον τῶν γνώσεων καὶ τῆς κείρας ἀλλ' ἰδίως τοῦ πατριωτισμοῦ, τῆς τιμιότητος, τῆς ἀσχυρίας ἐπιλήσεως, τῶν ἀκλονήτων καὶ ὑγειῶν ἀρχῶν, καὶ ἐπὶ πάντων τούτων τῆς συνέσεως, ἥτις εἶ-

ναι ἡ κορωνὶς ὅλων τῶν ἄλλων, ὁ Κουρῆς ἦτο βεβαίως, ἀν οὐχὶ ὁ μόνος, τοῦλάχιστον ὁ ἀληθέστερος καὶ συνεπέστερος πολιτικός τῆς μερίδος του, ὡς ἦτο καὶ ὁ εὐφραδέστερος ῥήτωρ.

Καίτοι πλέον ιδιώτευεν ὁ ἀνὴρ, καὶ εἶχεν, ὡς προείπομεν, μετὰ τὴν διεκπεραίωσιν τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος, ἀποχαιρετήσαι τὰ πολιτικά, δὲν ἔμενεν ὅμως καὶ ἀπείρακτος καὶ ἀνενόχλητος ἐκ τινων συμπολιτῶν του, τοὺς ὁποίους, φαίνεται, δὲν ἐπέτυχεν καθ' ὅλα νὰ εὐαρεστήσῃ. Δὲν ἤθελον οὗτοι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι αἱ πολιτικαὶ μεταβολαί, δύνανται μὲν ταχέως νὰ ἐπιτελεσθῶσι, πλὴν βραδέως νὰ τακτοποιηθῶσι, καὶ ὅτι οὐδεὶς πολιτικός ἀνὴρ, δύναται εἰς τοιαύτας μάλιστα περιστάσεις τοὺς πάντας καὶ κατὰ πάντα νὰ ἱκανοποιήσῃ· τοιαύτη ἱκανοποίησις εἶναι ἐκτός τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων.

Ἡ ἀγνωμοσύνη αὕτη τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἱ ἐπὶ τόσα ἔτη πολιτικοὶ αὐτοῦ ἀγῶνες, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀθλία καὶ ὀσημέραι ἐπὶ τὰ χεῖρω ῥέπουσα πολιτικὴ ἡμῶν κατὰστασις, ἥτις καὶ τὴν Ἑνωσιν ἀπώλεσε, καὶ τὸ ἔθνος ὅλον παρωθεῖ εἰς ἄβυσσον δυστυχίων, ἐπέδραττον δραστηρίως ἐπ' αὐτοῦ, διετήρουν τὴν εὐαισθησίαν του εἰς ἀένναον οὕτως εἰπεῖν ταραχήν. Ἐν τοιαύτῃ θέσει διατελῶν προσεβλήθη ὑπὸ ἐλαφρᾶς τιнос, πλὴν μερικῆς ἀποπληξίας, ἐνεκα τῆς ὁποίας ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν, ὅπου διὰ τῶν ἐπικουριῶν τῆς ἐπιστήμης, ἐβελτιώθη ἐπαισθητῶς ἡ ὑγεία του. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ λαβὼν μετ' οὐ πολὺ ἕτερον σφοδρότερον κρούσμα, μετέστη αἰφνης ἀφ' ἡμῶν κατὰ τὴν 14 Ἰουλίου 1873, εἰς ἡλικίαν 59 ἐτῶν. Οὔτε οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι, οὔτε οἱ συμπολιταὶ του, ἠτύχησαν νὰ συλλέ-

ξωσι τοὺς τελευταίους παραινετικούς αὐτοῦ λόγους, μεθ' ὧν καθὰ πρότερον ἔλεγεν, ἐπεφυλάττετο ν' ἀποχωρισθῇ ἐξ αὐτῶν. Ἄφησε δὲ τέσσαρας μόνον κόρας, τὴν Ἀσπασίαν καὶ Ἀγγελικὴν, νυμφευθείσας ἡ μὲν τὸν ἐκ Παξῶν Στάμον Βελιανίτην, ἡ δὲ τὸν ἐκ Κερκύρας Ἀνδρέαν Κ. Παππαδάτον, καὶ τὴν Ἀμαλίαν καὶ Οὐρανίαν ἀνύμφους.

Ὁ θάνατος αὐτοῦ ἀφῆκε μέγα κενὸν εἰς τὴν πατρίδα του· οἱ συμπολιταὶ του παραχρῆμα τὸ ἡσθάνθησαν, καὶ τὸ ἐδήλωσαν διὰ τῆς αὐθορμήτου καὶ τῆς μεγάλης αὐτῶν συρροῆς, μεθ' ἧς λίαν σκυθρωποὶ καὶ κατηφεῖς ἐσυνώδευσαν τὴν κηδεῖαν του, εἰς ἣν εὐπρεπέστατον καὶ εὐφραδέστατον λόγον, ἐξεφώνησεν ὁ συμπολίτης καὶ φίλος του Μιχαὴλ Ἰδρωμένος. Πολλοὶ ἄγνωστοι πρότερον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του, προσήρχοντο τότε εἰς αὐτὴν θρηνοῦντες, ἀναμνησχομένοι τὰς εὐεργεσίας του, καὶ ἀποκαλοῦντες αὐτὸν μαργαρίτην τῆς Κερκύρας. Τοιοῦτος εἶναι συνήθως ὁ κόσμος· ὅταν κατέχῃ τὸ ἀγαθόν, ἡ δὲν τὸ ψηφᾷ, ἡ δὲν τὸ ἐκτιμᾷ δεόντως, ἡ τὸ προδίδει καὶ τὸ καταδιώκει· ὅταν δὲ τὸ ἀπολέσῃ, τότε αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην του, θρηνεῖ τὴν ἑλλειψίν του, καὶ ἀνεγείρων πολλάκις βωμοὺς καὶ ἀνδριάντας, προσφέρει τὴν λατρείαν καὶ τὸ θυμίαμά του. Καὶ ὅμως δὲν μεταβάλλεται· μένει πάντοτε ὁ αὐτός. Ἀδικεῖ μὲν ἐν τῷ βίῳ τοὺς ἀγαθοὺς, ἡ τὸ πολὺ ὑποκρίνεται συμπάθειαν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ὑποστηρίζει τοὺς κακοὺς ἡ ἔρπει ἐνὶ νόπιόν των· μεταμελεῖται δὲ ἐν τῷ θανάτῳ διὰ τὴν εἰς ἀμφοτέρους ἐπιλήψιμον διαγωγὴν του. Καὶ διατί; ὅτι διὰ τὴν ἐκείνην ἐν τῇ συνειδήσει του τὴν πλάνην ἡμεῖς ἐπὶ τῷ θανάτῳ, ἐξ ὧν προτίθεται εἰς τὸ ἐξῆς ν' ἀπαλ-
λαχθῇ, ἀλλὰ διότι μετὰ θάνατον, ἡ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ ΒΕΛΙΩΝ ΠΡΟΪ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

μνήμη τὸν τιμᾶ καὶ τὸν δοξάζει, ἡ δὲ τοῦ κακοῦ τὸν
καταισχύνει χωρὶς νὰ τὸν ὠφελῇ. Οἰκειοποιεῖται οὖ-
τως ἀναξίως τοὺς καρποὺς τοῦ δένδρου, τὸ ὅποῖον ἡ
δὲν ἐκαλλιέργησεν ἢ ἐγκατέλειψεν εἰς τὰς προσβο-
λὰς τοῦ καύσωνος, ἢ τοῦ φύχους καὶ τῶν ἀνέμων.

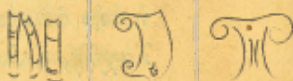
Ἐν Κεραλληνίᾳ 20 Ὀκτωβρίου 1876.

ΗΛΙΑΣ ΖΕΡΒΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ.

ΜΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ. 9. ζίχ. 21, ἀνάγν. συνομηλίκων του. — Σ. 24. στ. 30,
ἀν. δικαιωμάτων. — Σ. 24. στ. 16, ἀν. Μεταρρύθμιστικόν, καὶ
στ. 18, ἀν. ἀληθῆ. — Σ. 26. στ. 23, ἀν. κυριωτέρων. — Σ.
28. στ. 27, ἀν. παραγάγωσι. — Σ. 32. στ. 15, ἀν. τύπον. —
Σ. 67. στ. 26, ἀν. πομφολυώδη.

Ι Α Κ Ω Β Α Τ Ε Ι Ο Σ
Δ Η Μ Ο Σ Ι Α Κ Ε Ν Τ Ρ Ι Κ Η Β Ι Β Λ Ι Ο Θ Η Κ Η
Μ Ο Υ Σ Ε Ι Ο Λ Η Σ Ο Υ Ρ Ι Ο Υ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
AL 52.48.0026

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Περιστάσεις ὅλως ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς μου, μ' ἠνάγκασαν ν' ἀναβάλω ἐπὶ τοῦ παρόντος (ἐκτὸς ἂν ἐκλείψωσι) τὴν ἑναρξιν Ἑπιστολιμαίων τινῶν Διατριβῶν, ἃς προσθέμην νὰ ἐκδίδω κατὰ περιόδους εἰς ἰδιαίτερα φυλλάδια, ἐκ δύο μέχρι τριῶν περίπου τυπογραφικῶν φύλλων ἕκαστον, ὡς ἐκ τοῦ-του δημοσιεύω ἤδη, κατὰ θερμὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν, μόνην τὴν παροῦσαν, ἥτις ἔμελλε ν' ἀπαρτίσῃ ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Διατριβῶν αὐτῶν, τὸ Γον καὶ Δον φυλλάδιον.

Ἡ τιμὴ τῆς Διατριβῆς ταύτης προσδιορίζεται εἰς 2 1/2 νέας δραχμάς.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ